

FOUNDER/ΙΔΡΥΤΗΣ: ©METAXIA POULOS • **PUBLISHER:** DIMITRIS KYRIAKOPOULOS • **EDITOR:** DEBORAH PARSONS • **WRITERS:** ELIAS ANAGNOSTOU, JACQUELINE ANDRONICUS, ANNA COMINOS, SALLY COMINOS-DAKIN, THEODOROS KOUKOULIS, GIORGOS LAMPOGLOU, MELINA MALLOS, YIANNIS MAVROMMATIS, ASPASIA PATTY, IPPOLYTOS PREKAS, TINA SAMIOS, NIKI SERAKIOTOU, FOIVOS TSARAVOPOULOS, NIKOS TSIOPELAS, RIGAS ZAFEIRIOU, ELI ZELTZER • **ARTWORK:** DAPHNE PETROHILOS, NIKI SERAKIOTOU • **PHOTOGRAPHY:** JACQUELINE ANDRONICUS, MARIA DEFTEREVOU, CHRISSE FATSEAS, VICKY GEORGIOU, VANGELIS NIKOLAOU, STEPHEN TRIFYLLIS, EVANGELOS TSIGARIDAS • **PROOF READING:** PAULA CASSIMATIS • **LAYOUT & DESIGN:** MYRTO BOLOTA • **EDITORIAL/ADVERTISING-ΣΥΝΤΑΞΗ/ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ:** 6944-551720, e-mail: kse.1993@yahoo.gr
FREE COMMUNITY PAPER • ΕΛΛΗΝΟ-ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ • ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ • ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

George & Viola Haros and family wish everyone a Happy Summer in Kythera

Distributing quality food, beverage, cleaning and packaging products to the Foodservice Industry

www.stgeorgefoodservice.com.au

All the right ingredients

Ανοικτά από τις 9.00 π.μ. έως αργά το βράδυ για καφέ, μεζέ και φαγητό

KAFENEIO PLATANOS

Open all day for coffee, meze and good food

Καλλιόπη Καρύδη
τηλ.: 27360-33397

φωτογραφία της JACQUELINE ANDRONICOS

καλωσορίσατε! welcome!

"Αι Αι, ταν Κυθέρειαν", επαιάζουσιν Έρωτες
"Αλλοίμονο της Κυθέρειας", οι Έρωτες κλαίνε.

.....
"Αι Αι, ταν Κυθέρειαν", απώλετο καλός Άδωνις
"Αλλοίμονο της Κυθέρειας", ο Άδωνις χάθηκε".

Βίων ο Σμυρναίος, Αδώνιδος Επιτάφιος

Στην ελληνική θεώρηση του κόσμου υπάρχουν φορές, που οι Θεοί ερωτεύονται τους ανθρώπους. Τότε, η ελκτική δύναμη για συνένωση δε γνωρίζει δημιουργό και δημιουργήμα.

Γ' αυτό, εάν σε κάποιο κυθηριανό σοκάκι σου χαμογελάσει ένα κόκκινο τριαντάφυλλο, ρώτησε τον Άδωνι. Κι εάν σε κάποιο κυθηριανό λοφίσκο βρεις να λικνίζεται μια ανεμώνη, μην την πάρεις για λουλούδι. Ρώτησε την Κυθέρεια Αφροδίτη.

Καλωσόρισε στη γη που οι αθάνατοι ερωτεύονται θνητούς.

(ΗΛ.ΑΝ. 2019)

Welcome to Kythera and your escape from the chaos and information overload of the modern day world. Look up from your electronic devices and experience the island in real time. Give your body and soul the chance to rejuvenate - your spirit will thank you for it.

Let Kythera Summer Edition be your guide as you enjoy lazy days on the island's beaches, catch up with old friends at the Sunday market, share the fun of the summer dances or explore some of the many places of interest.

Take in the timeless silence of the rugged landscape, bask in the precious summer light of dawn as a sea breeze gently brushes your face.

Reconnect with the natural elements as Kythera lets your senses come back online. Everything you need is right here, ready and waiting for you to discover.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 21-31 / ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΛΟΙΩΝ ΣΕΛ. 21

Avlemonas Spring Festival - April 5-12, 2020

Dedicated to the appreciation and protection of Kythera's wild orchids

Guided Hiking Tours, Seminars by experts, Music, Dance and more!

AvlemonasSpringFestival.com

kapsalikythera
facebook.com/chrysopsaro t: 27360.31032

An exciting, vibrant café on Kapsali's waterfront. Sit back and relax on our al fresco seating as your host Dimitri Baltzis whips up fabulous fresh seasonal dishes.

RESTAURANT
ZERVOS - MAGOS
KAPSALI

Our restaurant is popular with yacht owners and fishermen alike
Seafood & Greek dishes

Antonis Zervos Tel.: 27360-31407/8

RESTAURANT SOTIRIS SEAFOOD

Supplied daily with fresh fish from local fishermen superb kakavia (fish soup) & pasta with lobster coffee, delicious crepes, sweets & ice-cream
Avlemonas, tel. 2736.033722

και όλα μέλι-γάλα

pure Kytherian
thyme honey

θυμαρίσιο μέλι
Κυθήρων

ΜΗΤΑΤΑ

Κύθηρα

τηλ.: 27360-33010, 6978-350952, 6977-692745

καλέρης
seaside restaurant

Agia Pelagia, Kythera 80200
☎ +30 2736033461 ☎ +30 6982667250
✉ ioannis.prineas@yahoo.com 📘 facebook.com/kaleris

KONOMOS COFFEE GRINDING HOUSE

παραδοσιακό καφεκοπτείο
ζαχαρώδη
πραλίνες
ξηροί καρποί

Livadi - Kythera,
tel: +30 27360 37333
e-mail: kafekamari@gmail.com

RENT A CAR
IOANNIS DEFTEREVO & Co.

CERIGO CAR

27360 31363 6976 051 279
27360 31030 6944 770 161
Tsikalara, Kythira
cerigorentcar@outlook.com.gr

GEO TOPO ENGINEERS

► ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ
ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
► CADASTRE LAND REGISTRATION
& SURVEYING PLANS

ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA | Χώρα/Chora • T: (+30) 27360 33293
| Λιβάδι/Livadi • T: (+30) 27360 37209
ΚΡΗΤΗ/CRETE | Ηράκλειο/Herakleion • T: (+30) 2810 318460
ΑΘΗΝΑ/ATHENS | Νέα Ιωνία/Nea Ionia • T: (+30) 210 2710991
▲ info@geotopo.gr ▲ www.geotopo.gr

LETTERS TO THE EDITOR

KYTHERIAN HISTORY RE-IMAGINED: A MILLENNIAL'S GUIDE TO KYTHERA'S MUSEUM

We are not makers of history. We are made by history.
Martin Luther King, Jr.

KNOWING EACH PERSON'S PLACE IN HISTORY rings loudly as my friends and I wander into the recently re-opened Archaeological Museum in Chora. Our expectations were not high. Kythera is a beautiful island with great beaches and a stunning coastline but I have never been convinced by my yiayia or papou who think the island is the centre of the Universe. I was blown away. The Archaeological Museum may be small but the exhibition puts forward Kythera's history easily. The exhibition is presented in Greek and English. It progresses from the Minoan to the Classical era and gives context to the history in an enthralling way.

Because Kythera lies in a strategic position on naval routes, I soon came to realize everyone wanted a piece of Kythera.

The Russians, the French, the Venetians, the Phoenicians and of course the English all came through and left their mark. My favourite exhibit was the lion statue. It has been dated to ancient times and sat at the entrance to the Kastro in Chora until the last century. Take the time to read about each exhibit. The Archaeological Museum re-imagines the fascinating history of the 'forgotten' island in a contemporary and informative way.

Nikita Cominos, Rosebay, Sydney, Australia

HONOURING ALEXANDROS ONASSIS

KYTHERA'S AIRPORT WAS RENAMED Alexandros Aristotle Onassis in May 2014 on the initiative of former Mayor Theodoros Koukoulis, based on the example of other Greek airports that have taken names of historical figures.

On Sunday, 8 July 2018 the statue of Alexandros Onassis was unveiled and blessed by His Eminence the Bishop of Kythera. Among those present were members of the Hellenic Parliament, past and present representatives of the Municipality of Kythera, political representatives

of parties at all tiers of Government, Committee members of the Kytherian Association of Australia, Greek Australians, visitors and the local population. Miranda Hatziplis, daughter of benefactor George Hatziplis and the late Helen Hatziplis, to whose memory the statue is dedicated, said at the ceremony, "What a wonderful airport we have, one that we should all be proud of. In addition to regular Kytherians, Greeks and international guests, each year it is used by thousands of first, second and third generation Australian-Kytherians to come 'home'".

Miranda Hatziplis added: "The renaming of the airport reflects the contribution of Alexandros to the Kytherian airport's construction and to Greek aviation in general. Alexandros Onassis was President of Olympic Aviation and often piloted aircraft on medical emergency missions to distant islands or mountainous villages to transport patients needing medical care. Alexandros tragically died in 1973 at just 24 years of age. It is because of the Onassis family that isolated regions of Greece were able to become readily accessible and it is the foundation that has fundamentally contributed to the popularity of Greece as a holiday destination".

"We return time and time again, elated to arrive and sad to leave. Everyone who comes to this island learns to love Kythera. My father dedicates this statue to the memory of my mother and as testament for his deep love to her and their joint love of the island of her birth".

ANDREAS KALOKERINOS 1926-2019

WE FIRST MET ANDREAS as a result of his insatiable curiosity and interest in people and places, what he called his "sticky beaking". It didn't take long to pick up on his great sense of humour, usually signalled by that ever present twinkly-eyed grin – which often resulted in the two of us spending endless hours with him as he filled his collection of bottles from whichever of the various springs were supposedly giving the best water at the time (Viaradika being a favourite).

Andreas was self-taught from a young age. As a teenager he somehow managed to teach himself while later on

in life he absorbed the fundamentals of business and politics. He was smart, so smart in fact that one of his cousins, Archie Kalokerinos, who was voted "Greek Australian of the Century" in 2000, allegedly claimed that of all the Kalokerinos family of doctors and lawyers it was the unqualified Andreas who was the most intelligent of them all. His fluency in English certainly helped him in WWII when he and his friends risked their lives to get precious food to the survivors of the HMS Gloucester who had been incarcerated by the Germans at Kapsali. After the war, Andreas emigrated to Australia where he opened a succession of new and successful catering businesses from Sydney to Brisbane (even laying claim to having introduced *calamari* to the locals) before eventually

MORE MILESTONES!

The Kytherian milestone treasure hunt continues.

Our German hiking friend Karin Winter discovered this latest milestone on the road to Potamos. Number 15 revealed itself after the catastrophic fires of August 2017. If you want to see it, you better be quick as it is already beginning to disappear into the rapidly re-growing scrub.

I can't wait to see what next year will bring us!

Jean Bingen

British civil engineer captain John Macphail (resident on Kythera from June 1823 to November 1830) installed milestones at one kilometre intervals between Kapsali and Potamos. Zero starting point was Kapsali while new zero starting points were placed at junctions leading off the main road from Kapsali to Potamos. Since 2016, the island sleuth, Jean Bingen, has left no stone unturned in his hunt for missing milestones.

returning to Kythera where we met.

We shall be forever grateful to this "fabulous man" for his stimulating company and for introducing us to the living history of this wonderful island of Kythera, and to its people and culture. We shall especially treasure the many hours spent with him as we crisscrossed the island from Potamos Market slowly making our way down to Kapsali Bay, always deep in conversation.

Heather & Don Davies,
annual visitors
to Kythera since 1991

Tribute to Andreas page 20

THANK YOU

The love of the **Diaspora** for their parental homeland is deeply appreciated – not only for their significant contribution to the island's economy but also for their support in keeping *Kythera Summer Edition* in circulation. In our 26th year of publication, we thank Nick and Viola Haros & family of **St George Foodservice** for their continued generosity; the **Nicholas Aroney Trust**; the **Kytherian Association of Australia**; the **Kytherian Association of Queensland** and the **Kytherian Brotherhood of Queensland**. We are also indebted to the **Karvounades Coffee Club**. Without them you would not be reading this issue.

ABOUT US

Founding Publisher - Metaxia Georgopoulou is a big-picture person. Having worked in Australia for government ministers and parliamentarians, her return to her parental homeland gave birth to *Kythera Summer Edition*. With a passion for justice and active in community service both in Australia and Greece, Metaxia is the powerhouse that brings *Kythera Summer Edition* to annual fruition.

Editor - Deborah Parsons has been coming to the island every summer for the last 30 years which tells you how much she loves the place. Born and bred in Melbourne, Australia, Deborah regards Kythera as her second home. Over the years she has worked as an archaeologist, a stone tool illustrator, a musician, a graphic artist and (finally) as a writer. This last career is the one that stuck. She writes scripts for film and television. She recently wrote the libretto for her first opera.

Feature Writer - Anna Cominos has been collecting and writing stories about her ancestral homeland since the early 90s. Anna is creatively exploring the bicultural experience working as a cultural arts worker, performer and festival producer in Sydney, Australia.

Artist - Daphne Petronilos studied at the Chicago Art Institute in the United States and has held exhibitions in Dublin, London, Athens and on Kythera. An artist in all aspects of life, Daphne has been living and working on Kythera since 1992. Her fabulous maps of Kythera featuring a depiction of an ever-evolving Aphrodite have been adorning the back page of *Kythera Summer Edition* since our inaugural edition in 1993.

Photographer - Jacqueline Andronicus is a photographer from Sydney, Australia. Last year she travelled to Kythera for the first time. Awestruck by the island's natural beauty, Kythera has also offered her the joy of exploring her family's connection to the island. Jacqueline's Kytherian grandfather was John Andronicus, successful confectioner and produce merchant who also established *Andronicus Coffee Pty Ltd*.

Translator & Proof reader - Paula Cassimatis is the calm supporter in our days of frenzy - no task is too small or too big, be it 25 or 3,030 words of Greek. All is met with unflappable composure. With Paula's final perusal of our pages done, the printing press rolls.

Writer - Melina Mallos is currently undertaking a PhD at the University of Melbourne researching how new media mediates the identity of Greek migrant adolescents living in Melbourne. In 2015 Melina published her first bilingual children's book, *Catch that Cat!* set on Kythera. In May this year she taught at Patras University as part of an Erasmus funded mobility teaching program for Early Childhood students.

Writer and Artist - Aspasia Patty was born in Australia where she teaches and paints full-time. Her commissioned portrait of the much loved Kytherian identity, the late Father Efthimio, hangs in the monastery of Agia Moni. Kythera has profoundly influenced her artistic journey and continues to do so.

Writer - Ippolytos Prekas has collaborated with *Kythera Summer Edition* for sixteen years now. Maestro of digital and graphic design and passionate about Kythera, Ippolytos conceived the informative and successful *visitkythera* website.

Writer - Tina Samios is a nomad of sorts who clearly can't stay put in one country. Currently back living in the UK, Tina still harbours hopes of growing old on Kythera, all the while catching locals off guard for their time-honoured recipes of *halva* and *kotapoulo kokinisto*.

Writer - Niki Serakiotou was born in Athens, studied engineering and geophysics. Her first career was in Information Technology at Rice University in Houston, Texas where she has been living for many years. After retiring she studied at Glassell School of Art. She now keeps a studio and shows her work in Houston, while splitting her time between Houston and Avlemonas, Kythera.

Writer - Elisheva (Eli) Zeltzer is an architect and street journalist. Her blog www.elishevanotes.com contains a section dedicated to Greece that she writes when she visits Kythera. She lives in Tel Aviv, Israel. Since discovering the island, Elisheva spends a few months here each year.

EDITORIAL

FOR DECADES NOW, the traveller has chosen Greece and its islands for the pleasures of the life-style, the weather, the food, the glorious history and customs – be it for a few summer weeks or months each year.

For over a quarter of a century, *Kythera Summer Edition* has published articles and opinion pieces that expose uncomfortable truths, offer constructive criticism and suggest solutions to many of the challenges the island faces.

In our very first Editorial in 1993 we wrote "*Kythera is internationally documented as having some of the most extensive array of flora and fauna. Migratory birds that seek shelter on the island are rare and strikingly beautiful. Sadly unappreciated, the birds often fall prey to hunters who know no better.*" In 2019 we welcome the Natura 2000 initiative for Kythera, Antikythera and the Peloponnese and wish the newly founded Management Body every success with implementing their mission statement. We feature an article by the Antikythera Bird Observatory on the plight of the turtle dove and the SaniGreen project.

Change is inevitable but it is the direction in which we change that presents the greatest challenge; the challenge of discovering the balance between earning our living and living in harmony and respecting that which is around us. In 2001 we wrote "*It is time for a single, shared vision. To secure funding for facilities such as underground electrical cables and pebble pathways. Bitumen roads are an inappropriate replacement for ancient donkey tracks and historic monopatia (pathways)*"; this year Kythera Hiking unearths ancient pathways for us to discover in the article 4000 years of Pilgrimage on Greece's Kythera's Trails. In 2002 we published, "*Our mountains and valleys, our precious seas must be protected at all costs. We have to be vigilant when it comes to maintaining the critical balance between tourist development and ecological sustainability*"; in 2019 we feature Vicky Georgiou's photographic documentary *Regina, the Flower of Salt*. Vicky's work captures each stage of the unique sea-salt mining process on Kythera, the only place in Europe where sea-salt is still harvested by hand.

In our twenty-six years as an independent free community publication we have supported and promoted the efforts and achievements of individuals, groups and organizations. This year we feature the *Avlemonas Spring Festival* dedicated to the appreciation and protection of Kythera's wild orchids to be held in April 2020. We also applaud the efforts of the Kythera Green, Kythera Clean, *Say No to Plastic* campaign. We congratulate the young local representatives elected in the May 2019 municipal elections. Their fresh ideas and dynamism will perhaps be the impetus for the change needed to drive Kythera to explore new ways of doing things and extending infrastructure and social initiatives to the local koinotites (communities).

In our 2019 issue we salute veteran, Melvin Baker, the last remaining survivor of HMS Gloucester that was sunk off Kythera in 1941. On 6 June this year, a Proclamation signed by sixteen nations to mark the 75th Anniversary of the D-Day landings in WWII undertook to recommit to the shared values of democracy, tolerance and rule of law. Seventy-five years later, as an international community it is our duty to embrace initiatives to protect our planet and population in the name of the men who fought with sacrifice and courage to secure our freedom.

When the summer passes life on Kythera continues. Olives are harvested after the October rain, firewood is stacked, fields are cleared, lambs are born and fruit and vegetables are gathered.

As each season unfolds, it brings its own treasures and colour to the island. We urge our e-screen readers to come visit us and discover the rich gifts of nature which the island is bestowed with throughout the year and bask in the glow of the ever-changing light under Greece's legendary blue sky.

KYTHERA'S
TIMELINE

2000 BC Minoan civilization at its peak. City of Skandeia is built

1400 BC Volcanic eruption of Santorini. Minoan civilization ends

1300 BC Phoenicians secure Kythera as a trading post. Worship of Aphrodite becomes popular

776 BC Date of the first ancient Olympic Games

340-330 BC Antikythera Youth

323 BC Death of Alexander the Great

150-100 BC Creation of the mechanism known later as the Antikythera Mechanism

60-50 BC Antikythera Shipwreck

375 Saint Elessa comes to Kythera and is later beheaded

921 St Theodoros arrives on Kythera

1200 City of St Dimitrios (Palaiohora) is built

1207 Venetians gain control of Kythera

1300 Construction of the fortress (Kastro) in Chora

1537 Destruction of the city of Palaiohora

1715 Kythera occupied by the Turks. Population 6,000

1780 Kytherian peasants revolt. Population 7,500

1803 The Constitution of the Democracy of the Ionian Islands is passed. Population of Kythera 9,000

1809 The British take possession of Kythera

1863 AD The Ionian Parliament votes to unite with Greece. Population of Kythera 14,605

1864 British forces depart from Kythera and King George I of Greece visits

1803 Freedom fighter Theodoros Kolokotronis takes refuge at Agia Moni

1900 Sponge divers from Symi discover the shipwreck at Antikythera. Salvage operations begin. First fragments of Antikythera Youth

May 1911 Eleftherios Venizelos, Greek Prime Minister unveils statue of General Panos Koronaio in Potamos

1933 Foundation stone laid at Agia Pelagia wharf

1941 Germans occupy Kythera. Population swells to over 20,000

1944 Mass migration to Australia and America

1974 Australian Prime Minister Gough Whitlam visits Kythera with his wife Margaret

1993 First issue of Kythera Summer Edition published

OCT 1998 Kythera becomes a municipality with Council and Mayor.

**I AM GREEK
AND I WANT TO GO
HOME**

**I WAS BORN
IN GREECE**

**MY SISTERS
ARE THERE**

INDEPENDENT MOVEMENT
FOR THE REPATRIATION
OF LOOTED GREEK ANTIQUITIES

www.iamgreek.gr

BEAUTY AND STRENGTH

Caryatids were architectural sculptures employed in lieu of columns to support the entablature of buildings. The most famous are the six marble maidens (koral) that supported the porch on the south side of the Erechtheion. On their heads, their thick hair carved in elaborate braids, they carry a marble, basket-shaped capital. They are dressed in a Doric peplos and support their weight mainly on one leg, with the other slightly bent. The bent leg and the folds in the drapery have been interpreted as indications that the Caryatids are moving in a ritualistic procession (ca. 415 BC, originals in the Acropolis Museum).

pyrgos house

**For an unforgettable Kythirian Summer
Join our activities and be delighted!**

- Guided walks
- Kythirian Cooking Workshop
- Olive Oil Soap Workshop
- Organic Olive Oil Tasting
- Thyme Honey Bee Excursion
- Canyoning Tours
- Mountain Bike Tours
- Sea Kayak Tours

Bookings and inquiries at
Pyrgos House Tourist Office – Potamos
(0030) 698986 3140 – www.pyrgoshouse.com

GLASS BOTTOM BOAT

EXPLORE KYTHERA'S SECLUDED BEACHES with Spiros Cassimatis in Alexandros, the Glass Bottom Boat. Explore the coastline of Kythera with Captain Spiro or perhaps take one of his regular sea excursions to Elafonissos' award winning Simos beach, Antikythera and Neapolis. Discover the west coast where you can swim at remote coves. And whatever you do, don't leave Kythera without a sea excursion to Hytra - the rock that rises so dramatically from the sea south of Kapsali. This 'rock' has a life form of its own. The final stop before Europe and Africa, it is a place where many rare migrating birds gather. At Hytra captain Spiros will anchor his boat, allowing you to snorkel and discover the brilliant underwater sea life.

PHOTO BY JACQUELINE ANDRONICUS

Alexandros Glass Bottom Boat. Tel: 6974-022079

Prior reservation is necessary.

SUMMER SCHOOL ON KYTHERA

FOR THE FOURTH CONSECUTIVE YEAR Kythera will host a diverse group of university students from Greek and foreign institutions. These students, who are voluntarily offering their work and knowledge, will contribute to the realization of ideas generated by the 3rd Summer School of Environmental Education Communication and Awareness in 2018 in cooperation with the program Y.E.S. (Your Environmental Society).

The aim of the program is to bring about a change in attitude to the environment by making locals and tourists alike understand how they can adopt more responsible environmental behaviour. The students will also be participating in decision making workshops related to vital environmental issues. All participants will have the opportunity of attending a series of lectures on environmental topics. One of the activities of the Summer School includes daily data collection related to beach cleaning and marine litter.

At the Student Camp they will lead talks on the unique areas of the island and will learn about its beauties (pathways, Natura 2000 designated areas, water mills, springs, etc.). New adventurous escapes, new levels of knowledge and new attitudes will be acquired.

Children aged four and above are welcome to participate in the Summer Camp. There will be groups for Elementary School, High School and Lyceum. We look forward to having new friends join us this year.

Information: Environmental Kiosk in Kapsali.

The program runs from 20- 29 August 2019.

Program Coordinator: Efstathios Loupas (Environmental/Environmental Educator)

Tel. +30 6985.783607 or efsta9412@gmail.com

ADVENTURES AND EXCURSIONS

PYRGOS HOUSE OFFERS A RANGE OF ACTIVITIES.

Visit the Pyrgos House office in Potamos, opposite the Ilariotissa church, or contact Frank van Weerde on 6989.863140. Choose from the following activities.

SEA KAYAK TOURS Explore Kythera from the sea. Paddle along rugged coastline, float near caves, relax on a deserted beach for a picnic. Beaches visited are accessible only by kayak or boat. All pristine, natural and pure.

CANYONING Adventurous tours through Kakia Lagada Gorge and Koufogiorgo.

MOUNTAIN BIKING Tour 1 Easy and Relaxing or Tour 2 Strenuous and Adventurous. Ride on after a briefing by Pyrgos House guide Alexis.

WALK WITH FRANK Guided walks by Frank van Weerde in spring and autumn. Summer walks in June, July and August. Enjoy Kythera's natural beauty.

EXPLORE DREAM DISCOVER DIVE

KAPSALI'S NEWEST VENTURE goes underwater! Explore Kythera's underwater landscape. Kythera's crystal clear waters make it the perfect place to discover underwater nature: nudibranchs, invertebrates, crabs, shrimp, seahorses, sea turtles and, if you're lucky, dolphins. Sea turtles and dolphins love the clear Kytherian waters.

Experience the Kytherian underwater world with diving instructor George Lampoglou at the Kythera Dive Centre in Kapsali. He and his experienced team of divers will train you and take you on a tour of some of the best diving sites in Greece. Explore the underwater caverns and canyons and stunning rock formations. As you dive marvel at the cuttlefish and octopuses. You can choose to have a single dive experience for the day or, if you like, you can complete and earn your PADI Open Water Diver Certificate which allows you to dive anywhere in the world! Enrol the kids* in a course at Kapsali while you relax and laze on the beach or chill out at one of Kapsali's many cafes or tavernas. They'll have fun as they discover the underwater world of Kythera.

PHOTO BY JACQUELINE ANDRONICUS

* All children must be over 10 years of age.

Kythera Dive Centre. Tel: 27360-37400 or 6944-314152

EXTREME ACTIVITIES ON KYTHERA

ARE YOU AN ADVENTURE fan looking for a really great island experience? Try our suggestions and enjoy Kythera to the max!

Climbing: Climb the steep slopes of Sparagario (Kapsali), Faskomilies (Diakofti) and Kakia Laggada (Agia Pelagia)

Canyoning: Traverse the Paliohora Gorge, using the appropriate equipment. A difficult route with two difficult points where you will need to rappel.

Sea Kayak: Follow experienced guides on coastal routes, starting from Kapsali and Platia Ammos.

Mountain biking: Best place for cycling is the Gerakari Forest which has an impressively labyrinthine network of dirt roads.

Diving Tourism: The diving school in Kapsali offers basic training in diving. Diving in the bay of Kapsali is one of the best experiences.

Hytra islet: Visit the underwater cave of Hytra, with captain Spiros and Glass Bottom. Also try swimming in the cave.

Off Road by car: The island has a rich road network, but if you really want to experience its wild beauty, explore the dirt roads in an off-road car. West Kythera has some unbelievable routes!

For more information: visitkythera

GEO WALKS

DISCOVER, explore and photograph spectacular Kytherian phenomena which are part of the geological heritage of Kythera with geologist Markos Megalooikonomos.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ με τον έμπειρο γεωλόγο Μάρκο Μεγαλοοικονόμο το φυσικό περιβάλλον, τη γεωλογική ιστορία του νησιού, εξερευνήστε και φωτογραφίστε εντυπωσιακά γεωλογικά φαινόμενα, που αποτελούν τμήμα της γεωλογικής κληρονομιάς των Κυθήρων.

GEO WALKS with Markos Megalooikonomos
Tel 6973.212898, megalooikonomos@yahoo.gr

BEACHES FOR EVERYONE

Kythera's best beaches range from large family beaches to secluded inlets for more private escapes. There are sandy beaches, wild beaches, remote beaches, rocky beaches, secret fishing coves, beaches for the very fit, beaches where you can loll under an umbrella with a tsipouro and a meze. Beaches ranging from those with large pebbles to others with fine white sand, each a contrast in character and surroundings. The sea is crystal clear and calm so dive in, swim, relax and enjoy!

Don't forget to send us your selfies and reviews.

Firi Ammos, Kalamitsi, Lorenzo, Laggada: This string of beaches is found on the north-eastern side of the island just south of the port of Agia Pelagia. They are usually quiet being off the tourist trail. The water is very clean and calm except when a northerly wind is blowing. Laggada beach has a well-organized beach bar and has repeatedly been awarded a Blue Flag. It has sand, fine pebbles and relatively shallow waters with sublime views. Laggada is exposed to the northern winds. Next to Laggada beach, the splendid gorge of Kaki Laggada opens up. It is here that the pirate Barbarossa launched his attack and laid siege to Paliohora.

Agia Pelagia is a family beach with restaurants, cafes and boats lining the wharf. This beach offers umbrellas and sunbeds.

Lykodimou on the western side of the island offers great views of the green gorge that drops below the road leading to the beach. There is a large cave for exploring or escaping to for an afternoon nap. This beach fills up quickly, so get there early. Lykodimou offers views of amazing sunsets, making it the perfect beach to visit in the late afternoon, particularly when the eastern beaches are windy.

Platia Ammos at the northern most end of the island is a picture postcard fishing village. Only 3 kilometres from Karavas, it is a lovely blue beach with sand and fine pebbles. The beach is organised with umbrellas and chairs and is close to coffee shops and seafood restaurants.

Palaiopoli is the mythical birthplace of Aphrodite, the goddess of love. It is also the location of Skandeia, the ancient capital of the island. They say that Helen of Troy swam here. This beach is near the picturesque fishing village of Avlemonas. Palaiopoli is the longest beach on Kythera, with fine sand and colourful pebbles. It is exposed to northeast winds.

Kaladi, often featured in tourist publications, is on the eastern side of the island near Palaiopoli. It has pebbles and deep blue-green waters and is divided into two small bays by an impressive rock. Due in part to its rugged location (there are close to 200 steps down to the beach and then back up!), Kaladi is not

PHOTO BY CHRISIA FALSAAS

an organised beach. Parking is limited and shade almost non-existent. Get there early to avoid summer crowds and don't forget to bring everything you will need for the day with you as there is no coming up and down the cliff face. Kaladi is exposed to the northeast winds.

Avlemonas. In the heart of this picturesque fishing enclave is the rocky inlet of Avlemonas Bay. This small sandy beach and fishing wharf conceal a safe harbour where summer swimming school lanes are shared with the lively chit-chat of elderly hatted ladies as they wade through the waters. Super safe for young families.

Diakofti is the blue lagoon of Kythera, with fine white sand and shallow waters in turquoise colours. A perfect beach for young children and families located alongside beachfront cafes and tavernas. Located on the northeast beside the harbour, this beach is organised with lounge chairs and umbrellas.

Komponada is located east of the village of Travasari-anika between Palaiopoli and Firi Ammos (Kalamos). Covered in huge white pebbles and encircled by sharp cliffs, it is hidden at the end of a meandering paved road. It offers views of Avlemonas and Agios Georgios from the sea-caves on the south end of the beach. A well-organised beach with the most comfortable beach loungers on the island, it is popular with locals and families. Komponada is exposed to northern and eastern winds.

Firi Ammos (Kalamos) on the south east coast is an exquisite red-pebbled beach with deep blue waters accessible by dirt road. You can hire beach umbrellas and sunbeds to enjoy this stretch of beach in comfort.

Halkos is a clear and pebbly beach located on the southern side of the island just a short drive from Kalamos. The deep water of this sheltered beach makes it ideal for snorkelling in any weather. Umbrellas and sunbeds are available for hire.

Melidoni is on the south of the island below the monastery of Agia Eleusa. Getting to this beach is a challenge but

well worth it. Except for the concrete bends, the road is long and rough and necessitates some patient driving. But once you arrive, you'll enjoy swimming in one of the cleanest and best organised beaches on the island. Try and get there early as there are limited beach chairs and umbrellas. The water is deep here and the cove makes for some great exploring.

Sparagario is located below Chora's magnificent Kastro between two cliffs. This small nudist beach across from Kapsali's main bay has pebbles and deep water and is accessible via a dirt track or via water bike rentals from Kapsali.

Kapsali is an ideal beach for families with fine white sand and pebbles and shallow water. Protected from winds, this natural harbour is lined with cafes and restaurants and with views of Chora's Majestic Venetian kastro. Kapsali beach is organised with umbrellas and lounge chairs. It also has a special ramp and amenities for bathers with special needs. At Kapsali you can find cruise boats offering short excursions, water bikes and canoes for rent and a scuba diving centre. Late afternoons you can take a trip to Hytra on the Glass-bottom boat Alexandros and swim in a stunning sea cave.

These beaches are just the beginning. There are so many others waiting to be discovered. Start out early and set up for a day in the sun. And don't forget to take lots of drinking water.

Log on to visitkythera.com with your mobile phone to access relevant information.

BEAT THE HEAT AT KYTHERA'S COOLEST BEACH BARS!

Both of them great. Each of them unique!!!

KOMPONADA

Komponada is located on the east coast between Palaiopoli and Firi Ammos. Hidden at the end of a meandering, easy to drive road, this spectacular private beach is accessible via the villages of Agios Elias, Karvounades and Livadi.

LAGGADA

Laggada Beach at Agia Pelagia is discreetly located a million miles from nowhere at the end of the Palaiochora gorge. By the day the vibe is laid back and cruisy. After sunset... you've just got to be here. Magic!

Blue Flag 2019

Both beaches with clean, organised facilities. Cool drinks, beers, sandwiches, snacks and burgers. Our beaches offer cocktails and free wi-fi for our customers!

Δια τοπική έφορτη και μοναδικές παραλίες οργανωμένες και καθαρές. Προσφέρουν Σποσιρά ποτά, μπύρες, σάντουιτς, σνακ & burgers!

Credit cards accepted
Δεκτές πιστωτικές κάρτες

info & reservation
Komponada & Laggada
t. 6947 409907

DANCES ON KYTHERA

By Tina Samios

THE ANCIENT GREEKS BELIEVED that dancing was created by the gods, who offered it as a gift to select mortals to act as instructors on their behalf. These dances and their choruses would take place in temples where they followed a circular pattern around the altar. Watch any dance spectacle today and you'll notice that an anti-clockwise, open circle remains its most common feature. Throw in a token white handkerchief, some showy male moves, some ornately embroidered aprons and you've set the scene for a display of uplifting traditional Greek dance that has continued to be performed with the same historic and cultural significance for centuries.

Greeks have made their way to the dance floor for all sorts of reasons: to celebrate a harvest, a wedding, a christening, a religious festival, to find a husband or wife, or to become emotionally charged for some approaching battle. Whatever the reason, you'll find a significant variety of dance performances throughout the country.

PHOTO BY STEPHEN TRIVILLIS

Head north to Thrace and you'll notice the dances are skippy and light. Often performed to the 'gaida' or Greek bagpipe, the lead position was traditionally taken by a man. In Epirus and Thessaly, you'll see slower, heavier and more dignified steps performed to music often featuring the clarinet. Here too the performers sometimes sing as they dance without instrumental accompaniment, reminding us that the Ancient Greek word for dance is 'horos' which referred to both dance and song. Then there are the Ionian dances, which are strongly influenced by nearby Italy and sometimes feature the mandolin, while the Pontians in the North East have sharp, rhythmic movements. The island dances are generally smoother. Cretan dances, fuelled by the exuberant playing of the lyre and lute, can be extremely cardiovascular, whereas in Macedonia, the dances can often increase in speed.

Typically women keep their steps small and dainty while the men traditionally like to take on a more acrobatic role, leaping and whistling in their efforts to impress. Unlike nowadays, in the past it was rare to see women and men dancing together and when they did, their hands were often joined by a handkerchief.

On Kythera, most of the dancing is borrowed from the Aegean, Peloponnese and Cretan regions. The village dances are held over the summer months between July and September. Each setting is unique – Avelmonas's picturesque fishing jetty, the agriculturally themed dance at Fratsia's expansive square, the beach-lined festival at Agia Pelagia, the bevy of shops surrounding the dancers in Potamos square, and the inimitable, yet never quite fully remembered, wine-soaked atmosphere of Mitata.

Pelagia Aphrodite HOTEL ***

BOOK DIRECT WITH US BEST RATE GUARANTEE

AGIA PELAGIA - KYTHERA - GREECE
 Tel: +30 27360 33926 - +30 27360 33927
 e-mail: info@pelagia-aphrodite.com
 website: www.pelagia-aphrodite.com

visitkythera™

#visitkythera #escapethecrowds

DO'S

- It's best to stick to comfortable shoes (sneakers or flats).
- Take plenty of cash, including small notes for the bar, food, raffles and entrance fee.
- Take a bottle of water. Your dance euphoria is unlikely to survive a forty minute queue to get to the bar. (Ladies, take some pocket tissues for the toilets which often run short.)
- Arrive at the right time. The elderly or those with very young families should probably get there early enough, say between 8 and 9pm, to get a good table. Those of you between the above two categories: get there after midnight to see the band and crowd fully fired up.

DONT'S

- Don't move to the front of the dancing line unless you know the steps well. This prime position is generally reserved for local or experienced dancers. Their stares of stony contempt will only intensify if you are a drunk tourist.
- Don't smash plates or glasses. This tradition of expressing controlled loss or, for some, care-free abundance, is now officially discouraged for obvious health and safety issues. Any Greek venue that offers this spectacle now needs a special licence. Beware of the shards that have been known to blind onlookers not savvy enough to close their eyes in time.
- Don't expect to hear *Never on Sunday*, the English translation of Hadjidakis' Oscar winning *Ta Pedia tou Pirea*. This song is more likely to be heard in the touristy tavernas of Plaka.
- Finally, don't forget to enjoy the spectacle. Dances on Kythera are usually full of exuberance and life, what the Greeks call *kefi*. While you don't need to know all the steps to take part, a quick practice beforehand with a local can enhance your experience immeasurably. These events really do embody merriment and music - so slip on those sneakers, get on the floor and dance.

FESTIVALS & DANCES

- Avlemonas**
22/06, 17/07 & 6/08
- Kalokairines**
28/07
- Mitata Wine Festival**
10/08
- Potamos** - 15/08
- Fratsia Exhibition & Dance**
17/08
- Kalamos** - 15/09

Here's my take on the dances you're likely to experience ... invariably to loud, live music.

Tsirigotiko - Kythera's own, with bright, buoyant steps that subtly change as each stanza moves to the chorus. Traditionally a violin follows the melody line whose lyrics glorify the island's beauty.

Kalamatiano - originating in the Peloponnese. This celebratory and joyful dance, depicted on many an ancient vase, is considered by many to be the national dance of Greece. The lead dancer, a handkerchief waving in his/her free hand, often flaunts their own improvised moves which can be as flamboyant as their mood allows. The Kalamatiano has 12 basic steps which are relatively easy to learn.

Pentozali - a brisk, jumpy 10 step dance originating in Crete. It is considered a martial dance, demonstrating heroism and hope at the time of the Turkish occupation. Taking its name from this stance of defiance, the Pentozali lives on, continuing to be performed with dynamism and flair.

Ballos - this demure, flirtatious dance is performed by couples facing each other to a highly lyrical melody that typifies the music of the Aegean islands. In the past when any degree of overt courting was taboo, Ballos offered a socially acceptable means of expressing pent-up desire. In one version of Ballos, couples dance as if they are alone. The dance can also take on a more complex form when a number of couples move in varied, synchronized patterns across the floor.

Tsamiko - possibly originating in Tsamouria. Originally performed exclusively by men, the Tsamiko is relatively slow with exaggerated, bouncy steps. The word comes from 'tsami', meaning tall (or pine trees in some areas) and refers to the laddish or 'levantiko' stature traditionally adopted by the dancers. The leader dominates and improvises with spins and high kicks. Once again, a handkerchief is called for, which is twisted between the lead and the second in line, while the others dance alongside, waiting for their turn to take the lead.

Hasapiko - made famous in the 1963 film *Zorba The Greek* which featured a modernized choreographed version of the Syrtaki set to Mikis Theodoraki's score. The Hasapiko is a long sequence of often triangular steps danced in a line, with each dancer holding on to the other's shoulders. Hasapiko's roots date back to the Byzantine period when it was a battle imitation dance using swords from the guild of Greek butchers in Macedonia and Constantinople. While the first line of dancers held knives, sticks and whips, the latter were unarmed. The name is derived from the Turkish word 'kasap' meaning butcher.

Fox Anglais - a swift moving, rotating dance for couples with minimal, easy steps and regular turns for the women.

Zeibekiko - danced to the soulful, Greek musical equivalent of the blues, known as rembetika, which talks of life's struggles and heartache. Traditionally for men only, it is performed by a swaying soloist with outstretched arms. With no prescribed steps, it is a unique expression of the individual with kicks, circular movement and finger clicks wholly at the whim of the dancer. It is quite common to see fellow dancers kneeling in deference as they clap in time. The zeibekiko follows a syncopated 9/8 Byzantine rhythm, a beat as mysterious to the novice onlooker as it is confounding.

Βιβλιοχάρτοπωλειο
 BIBLIOXARTOΠΩΛΕΙΟ
 MULTI-LINGUAL BOOKSTORE

*The cat enjoys lazing on the beach
 reading the best books!*

**Ο γάτος... του βιβλίου πάει στην παραλία
 με τα καλύτερα βιβλία!**

Panos N. Kalligeros
 Livadi and Chora, Kythera, tel. 27360 37077

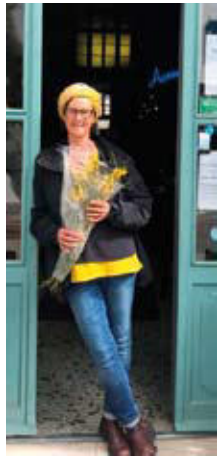
GRILL RESTAURANT
TOXOTIS
 CATERING SERVICE
 PURE LOCAL PRODUCTS
 LIVADI 80100 KYTHERA / T: 2736.031781

WHY I LOVE THE ISLAND

By Elisheva Zeltzer

I CAME HERE BY CHANCE four years ago, in June 2014, and fell in love with the island and with its locals.

It is for the people who smile to me, welcoming me as I land, *kalos irthate*, and who wish me bon voyage, *kalo taxidi*, when I leave. In both cases, they ask how my family is, when I will be returning, adding *kali andamosi*.

It is the new friends and acquaintances that I made here, who enrich my world so much.

It is for the clear air and water; the peace and quiet that is interrupted only by roosters arguing or neighbors in conversation – this quiet contains a vitality that

recharges me with healing energy.

It is the sense of personal safety – houses and cars remain unlocked without worry. I travelled on the island solely by hitchhiking for over a year and a half.

It is the communal life and the devotion to neighbours that offer such admirable examples of cooperation and respect for the elderly. In the village square and at church celebrations everybody knows each other and won't pass by without a greeting.

It is for the broad expanses that open my heart, as I drive within views that vary so rapidly. It is for the unpredictable weather that doesn't allow making plans in advance. It is for the strong winds that are always changing direction, having the final say on all matters, blowing the clouds across the sky and creating the powerful waves – all this brings out my feeling of insignificance in the face of forces of nature.

It is the modest traditional lifestyle that persists in the villages. A life of continual labour: chopping firewood, hauling water from the spring for use at home, collecting rainwater for the garden, planting vegetables and fruit trees, drying apricots and figs and making jams, collecting *horta*. Feeding the chickens, milking the goats to make yogurt and *ladotiri* and preparing *rizogalo*. Harvesting olives to press for oil and to preserve, picking grapes to make wine, *fatourada*, *tsipouro* and *petimezi* syrup. As a witness, I have full respect for the people who bond with the land in this way.

It is for the taste of traditional dishes that combine local ingredients such as *freskia mizithra*, salt seasoned with wild oregano

and thyme, tea made of *fascomilo* or chamomile flowers, *rikomelo* and thyme honey.

It is because the four seasons are so pronounced and each season has its own activities. It is the smells of *aspalathos* and wood burning in the furnace at the end of March, and the smell of fresh oil at the presses in November and December.

It is the walks that I take in unspoiled nature. As I walk my thoughts are also in motion and I am excited by the discoveries and surprises I come across. It is because of the vegetation that is identical to what I know in Israel – oak and *skins*, purple lupins, cyclamens and anemones, *paparruna* and *kitrini margarita*, wild orchids and hundreds of species of flowers that carpet the ground. All these fill me with joy and I feel as though I were walking on Galilee trails, just like at home.

It is for the walkways, the walls and ancient stone fences that were built with manual labor. It is the abandoned houses that contain family stories; and although they were deserted overnight and their owners left to seek a better living elsewhere have not yet returned, I still feel that they are alive and breathing. It is the abandoned *amigdalies* trees that still bear fruit. All this fills me with wonderment and with sadness but also with an inspiration to write.

I am fully aware that as a foreigner my point of view is different to that of the locals who live here year-round and must struggle with the winds and the difficulties of making a living, but when I compare life here with my life in Tel Aviv I am happy that I found this *paradisos*.

THOUGH I ROAM TEN THOUSAND MILES

By Nikos Tsiopelas, Antikythera Bird Observatory

THE TURTLE-DOVE IS A MIGRATORY BIRD well known in Greece since ancient times. A symbol of love and beauty, it has been depicted on ancient wall paintings and pottery and is mentioned in numerous traditional songs.

A medium-sized bird that breeds across most of Europe and winters in sub-Saharan Africa, due to its dramatic decline in population the Turtle Dove has recently been included in the list of vulnerable European species. In the UK alone its population has dropped more than 90% since 1970. The main threats to the species are habitat loss and illegal killing and trapping, an activity unfortunately still widespread in the Ionian Islands.

The Hellenic Ornithological Society has made the Turtle Dove a priority species. Together with the Swedish Natural History Museum, it has launched a tracking project to research the breeding and wintering grounds of birds migrating through Greece during spring and autumn.

At Antikythera, several birds have been attached to satellite transmitters. Sani, a tagged female Turtle-dove, is currently in the area of Amyntaio in Northern Greece. We hope that everything will go well and Sani will breed with success, so she can once more migrate towards Africa where she will winter.

The satellite tracking of "Sani" is implemented with the support of SANI SA as part of the the SaniGreen Project.

www.ornithologiki.gr/osa

<https://www.facebook.com/AntikytheraBirdObservatory>
and @AntikytheraBird

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΞΥΛΟΥ & ΠΕΤΡΑΣ / WOOD & STONE WORKSHOP

Όταν το μεράκι...
συναντά την τέχνη
When passion... meets art

KONTOLEON DIMITRIS

Avlemonas, 80100 Kythera Tel.: 27360 33015, Mob.: 693 2699 000
www.diakosmitikakaravia.4ty.gr email: diakosmitikakaravia@yahoo.gr

THE KYTHERIAN ASSOCIATION OF QUEENSLAND

PROUDLY PRESENTS

Sand's

WELCOME TO Fabulous VINTAGE VEGAS NEVADA

GALA BALL
12TH OCTOBER 2019
BLACK TIE EVENT 6:30PM - LATE
BRISBANE CONVENTION CENTRE - SOUTHBRANK

\$160 PER PERSON
3 COURSE MEAL - 3 1/2 HOUR DRINKS PACKAGE
CASINO TABLES
RSVP
28TH SEPTEMBER 2019

FOR BOOKINGS
PLEASE CONTACT MICHELLE ON PHONE 07 3255 2828
EMAIL: ADMIN@KYTHERAQLD.ORG.AU VISIT: WWW.KYTHERAQLD.ORG.AU

BENEFICIARIES OF THE BALL INCLUDE:
- CHILDREN'S EDUCATION AND RECREATION ON THE ISLAND OF KYTHERA
- ST ANDREWS THEOLOGICAL COLLEGE - BRIBIE ISLAND CAMPUS

CLOSE TO HEAVEN

By Melina Mallos

AS YOU ZIG ZAG THROUGH KYTHERA'S QUIANT VILLAGES, making your way through mountainous terrain, traversing the roads and paths that hug the coastal cliffs, you can't help but notice the small churches or ekklisakia. The number of churches attests to Kytherians' strong Orthodox Christian faith. Chapels can pop up unexpectedly – behind a corner or a steep hill, there they are. Heights don't seem to have deterred their creators from the mammoth challenges involved in building on rockfaces and cliffs. You can't help but marvel at the feats of construction, at the bravery of these Kytherian pioneers. Below are my top three picks for churches with breathtaking views of the island.

Agios Nikolaos o Krasas (Saint Nicholas of the Wine)

For breathtaking views and refreshing breezes, head to the chapel of Agios Nikolaos o Krasas. You will find it located southwest of Myrtidiotissa monastery immediately above the rocky shore of Mavros Vrachos, facing the Marmarokatergo (marble ship). Legend has it that in 1619, Captain Kasimatis was sailing with a cargo of wine near the western coast of the island when he encountered a powerful storm. He prayed to Saint Nicholas, the protector of sailors, for safe passage, making a tama (a form of offering) that he would build a church in the Saint's honour. After landing safely at Mavros Vrachos, Kasimatis subsequently built the small chapel using wine from his ship's cargo to help form the mud render. Church service 6 December.

Agios Georgios tou Vounou (Saint George of the Mountain)

For beautiful sunset views, the mountain of Agios Georgios (Saint George) is only a short drive from Paleopolis. Standing at an altitude of 350m, the mountain provides panoramic views stretching from Cape Maleas and Mount Taygetus in the South East Peloponnese to the South West Aegean and Crete. You will be amazed! Cretan settlers on Kythera chose this strategic location to establish the only Minoan peak sanctuary found outside of Crete. From the first half of the 2nd millennium BC, the mountain has been embroiled with matters of faith. The sanctuary was eventually transformed into a Byzantine church dedicated to Saint George. While the church we see today was originally constructed in the early 7th century AD, it has undergone many subsequent renovations; the only remaining feature of the original church is the mo-

saic floor, depicting hunting scenes, birds and decorative motifs.

Agios Georgios is always celebrated one day after Greek Orthodox Easter Sunday.

Agios Ioannis en Kremno (Saint John on the Cliff)

Worth visiting for the stunning views of Kapsali, the Kastro and Hytra! As you drive from Chora to Kapsali you can't help but notice the white washed rectangle and cross on the rocky mountain side approximately 100m above Kapsali. To reach the church, turn left as you enter Kapsali. Head up the numerous steep stone stairs, making your way towards the church entrance where you will find the marble tablet inscription by the monk Ioannikios Saninos who restored the shrine in 1725. Above the arched entrance is a house for the monks who once lived here. The church is built inside a small cave which, according to Kytherian legend, housed Evangelist John after he fled Rome from persecution. It is said that it was here that he first began to write the Apocalypse before subsequently moving to Patmos. The cave consists of two areas - the first is the spacious 7m long main church while the second, narrower and lower, is a 20m long area with clay basins to collect the water dripping from the cave's roof.

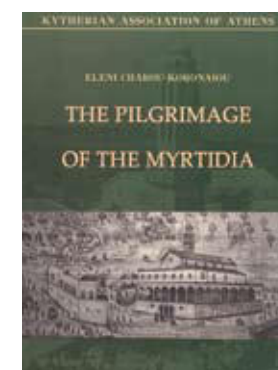
The church commemorates the Nativity of the Baptist on 24 June and his Beheading on 29 August.

All are most welcome to attend these church services.

THE PILGRIMAGE OF THE MYRTIDIA

a point of reference for Kytherians of the Diaspora

THE PILGRIMAGE OF THE MYRTIDIA is the result of years of

laborious research, undertaken by Eleni Harou-Koronaïou, Philologist of the Local Archives of Kythera, that draws on the island's long tradition of oral history.

In her Prologue Eleni writes: *"Myrtidiotissa and her pilgrimage to Kythera are associated with the most beautiful and picturesque customs of the Kytherian people which we must respect, along with our history, in order to ensure the*

preservation of our national and cultural identity at a time of sweeping changes in our society. This book is my humble contribution to the celebration of 150 years since the building of the new church of Myrtidia".

The project was originally funded by the Kytherian Association of Athens (Sindesmos Athinon). Now, at the insistence of the Kytherian Association of Australia, the book has finally been translated into English, allowing the diaspora and the wider English-speaking community the opportunity to read and understand the history of the Monastery of Panayia Myrtidiotissa from the discovery of the icon to the present day.

The sacred image of the Virgin Mary with the distinctive black face holding her child was found on Kythera, hidden among the myrtle bushes, by a poor shepherd boy at some time between 1160 and 1446 AD. The shepherd built a small chapel at the site. But it wasn't until 1841 that the monk Agathangelos Kalligeros began the construction of the church that we see today. Myrtidiotissa's icon has blessed homes throughout the world for generations. The icon is a spiritual protector that provides comfort and

hope to people in times of trouble and despair.

Thanks to the benevolence of Kytherian-Australian, George Stathis, a Museum of Icons was opened at Myrtidia in September 2016. The Museum, a safe shelter for Byzantine and post-Byzantine icons from the 15th to 19th centuries, ensures the safe-keeping of Kythera's historic and spiritual treasures.

The Pilgrimage of the Myrtidia by Eleni Harou-Koronaïou is available at Bibliogatos bookstores in Livadi & Chora. It can also be purchased from the Sindesmos Athinon, 5 Themistokleous St, Athens, tel 210 3832806 and from Kythera House in Sydney, tel 02 9599 6998.

Kytherian Winery Distillery

- Local Red Wine arikaras variety bottle 750ml
- Local White Wine petrolanos bottle 750ml
- Wiper 5lit / 10lit / 20lit, White wine, Rosi, Red
- Local Liqueur Fatourada 500ml / 250ml / 200ml / 1li
- Kytherian Bream 40% Vol. 500ml / 250ml
- Extra Virgin Olive Oil 750 ml
- Kythera Honey
- Buckthorn
- Flower Salt
- Kythera Herbs
- Ouzo

Kytherian Winery Distillery
 Potamos, Kythera tel. 27360-33654 / 6972-118656
 Branch: Chora, Kythera, mob. 6972-170172
 email: ioannisfirrogis@gmail.com

Want to live in a forgotten paradise?

WHY NOT FLIP the script of life on its head and consider moving to the forgotten paradise of Antikythera ... and get paid to do it?

Home to only 24 permanent residents, the Metropolitan Bishop of Kythera and Antikythera and the local Antikythera council have developed a strategic plan to bring life back to the island. Each family will get a monthly stipend of 500 euro, free accommodation, and even free food. Of course certain criteria need to be met and skillsets prioritised.

Located midway between Kythera and Crete, Antikythera, with three beaches and an International Bird Watching Centre, is renowned for its rugged landscape. More than fifteen families have made enquiries since the project was announced. This initiative is a nature-lover's dream come true. **Here's to Antikythera! May it have a vibrant future.**

PROFESSOR GERASIMOS ARAPIS of the Agricultural University of Athens has been appointed President of the newly founded Management Body (MB) for the protected areas of the Natura 2000 network in south Peloponnese, Kythera and Antikythera.

The MB's targets include the conservation and sustainable use of the local ecosystem's resources, the dissemination of information so as to raise awareness, the attraction of visitors and promotion of natural and cultural values of the protected areas as well as the development of cooperation between research and learning institutions, local authorities and NGOs for the mutual benefit of nature and residents.

In addition to their significant environmental value and unique landscape, the protected areas of Kythera and Antikythera constitute a source of life for their inhabitants and a beloved destination for thousands of visitors every year.

4000 YEARS OF PILGRIMAGE ON GREECE'S KYTHERA'S TRAILS

By Fivos Tsaravopoulos and Rigas Zafeiriou, www.kytherahiking.gr

The Island of Aphrodite

WE ALL KNOW GREECE FOR ITS RICH HISTORY and we all want to visit ancient sacred sites like the sanctuary complexes at Delphi and Olympia. Indeed, these famous destinations are typically flooded by tourists arriving on luxurious buses, paying admission fees, walking through the sites and getting photographed at the ruins to commemorate the visit. This is one facet of Greek tourism. While it is a better version perhaps than the "sun & sea model" of all-inclusive mass tourism that dominates the Greek coastline, the spiritual dimension of these sites has faded through time.

The backbreaking climb to Agios Georgios via a 4000 year old trail! (photo: F. Tsaravopoulos)

Kythera, an island with a key geostrategic position, stands sentry to the western gateway to the Aegean Sea. Over the last few years, a significant endeavour intended to both safeguard and to promote the island's cultural and natural heritage has been taking place. This endeavour which has adopted a very different approach is focused on hiking. Kythera Hiking, the local trail network organization, has revitalized many of the old trails which had long been abandoned.

What is truly remarkable is one of these trails, among the oldest in Greece, has been continuously used for the last 4000 years! Used at the beginning of the 2nd millennium BC by Minoan pilgrims of the Great Goddess, today it is walked by Orthodox Christians along with hikers of all ethnicities and creeds. This 16 kilometre route connects the settlements of Avlemonas and Diakofti with the cave of Housti which is said to have once been a sanctuary of Astarte and Aphrodite. It was also the route for the Holy Pilgrimage of Agia Moni and links to the chapels of Agios Georgios, Panagia Myrtidiotissa and Agios Nikolaos, where a prominent Minoan peak sanctuary was discovered. Kythera Hiking has restored the old trails and linked these sites by clearing and signposting them, thereby developing a pilgrimage route. In contemporary times following the trail system stresses enduring faith rather than a specific religion.

Diakofti, the island's present day port, is the suggested starting point of the route. From there the trail quickly reaches the cave of Housti, where archaeological excavations have revealed a site of worship of a chthonian deity, probably Astarte of the Phoenicians and later Aphrodite, in its aniconic form as worshiped in the early years on Kythera.

At the imposing entrance to Housti cave, which was carved by those ancient faithful, there is an alcove where a fossilized shell has been prominently featured. This shell testifies to the cave's connection with the worship of Aphrodite who emerged from the sea. It is a common phenomenon that the landscape, geology and ecological features of a specific area indicate the deity that is worshiped there. Kythera is undoubtedly linked to the worship of Aphrodite as it is an island that, like Aphrodite, emerged from the sea. The countless fossils found in large parts of the island's landscapes support this notion.

The Sanctuaries also Served as Schools

Archaeologists discovered another particularly touching find in Housti cave, a fragment of a ceramic tile that was used as a slate on which someone was learning how to write. The disciples, it seems, were so grateful for learning how to write in this holy place, that they dedicated it to the deity. Yet more proof that sanctuaries in antiquity often served as schools, much as in Greece's more recent history, priests in rural areas like this were often also the children's teachers.

The Deity Controls Natural Phenomena

As the trail moves further south, it traverses impressive seascapes with rocks, cliffs and caves carved by the power of water and air. Some of the small rocks next to the trail are "musical", producing a melodic hum when you drum on them with a stone.

The trail ascends gently to the foot of a nearby mountain and then, while heading to Avlemonas following a southwest course, the two rocky offshore islets called the Dragonares appear. On Mikri Dragonara (or Antidragonera), a great archaeological discovery was made: a sanctuary of Poseidon, where seamen of antiquity would either seek the God's protection as they crossed the dreadful Cape of Malea or thank him for letting them pass. During the archaeological excavations, more than 250 coins from various ancient cities of the Mediterranean and the Black Sea, from Evisos (today's Ibiza) to Panticapaeum (an ancient Greek city in today's Crimea), were unearthed.

The Backbreaking Climb to Reach the Divine – as High as Possible

Overlooking the Myrtoan Sea, the trail reaches the settlement of Avlemonas and its small natural harbor of Agios Nikolaos. Originally a port for Minoan sailors, today Avlemonas is a beautiful coastal holiday village.

Here, beginning at the northern edge of the settlement and finishing at the church of Agios Giorgos, is Kythera's most ancient trail. Initially gentle, the slope soon begins to steeply ascend to the second peak of an overhanging hill, some 350 meters above sea level, where two whitewashed

Fivos Tsaravopoulos holds two MSc titles in European Studies and Environmental Management. He is the Co-Founder of the Social Co-operative Enterprise "Paths of Greece", and has been actively involved in the implementation of walking trails throughout Greece since 2010. He has developed and helped implement several path networks on the islands of Sifnos, Kythera, Serifos, Karpachos and Kefalonia, as well as in Messinia, Marathon, Athens and Drama. In his free time, Fivos enjoys climbing and hiking and is also a passionate photographer.

Rigas Zafeiriou is a consultant/researcher for the Mediterranean Institute MedINA. He is conducting an ethnographic study on the local use of old trails and traditional practices for storytelling. He is also the programme director for the Kytherian Foundation for Culture & Development and local manager of Kythera Trails. Rigas has also worked for Paths of Greece on the design and research of trails for other Greek islands. As a tour leader he has designed and facilitated numerous trail adventures for various agencies.

The churches of Agios Georgios and Panagia, built at the site of the Minoan peak sanctuary (photo: F. Tsaravopoulos)

chapels can be found. One is dedicated to Agios Giorgis and the other to Agios Nikolaos and Panagia Myrtidiotissa (Virgin of the Myrtles - Protectress of Kythera). Both are unique: Agios Giorgis has a Roman mosaic of the 7th century depicting a hunting scene, while Panagia Myrtidiotissa is built according to a rare, particularly distinctive Kytherian architectural style (of which there are only 11 known examples).

In the same area, which today constitutes one of Kythera's most important pilgrimage sites, archaeologists have also found the only unlooted Minoan peak sanctuary known of to date. Excavations revealed close to one hundred figurines, tributes to the deity from the faithful, more than what has been found in all peak sanctuaries of Crete combined. A few years ago, when the trail was being cleared, a dedicatory inscription from the Hellenistic period was also unearthed, indicating that the site served as a sanctuary during this period as well. For thousands of years, believers have devoutly climbed this trail from Avlemonas to this imposing peak with its panoramic view in order to pray, seek help, show gratitude to the divine and touch the celestial, up there, high, where they have reached.

Seclusion Offers the Possibility of Communicating with the Divine

From Agios Georgios, the route continues going downhill to the north. It runs through a field of sage and thyme, herbs particularly appreciated by the island's beekeepers who produce the world-renowned Kytherian thyme honey. After the plateau, the trail ascends leading the hiker to the secluded monastery of Agia Moni, dedicated to the Virgin Mary. Built in its present form during the 19th century, with its beautiful travertine belfry, Agia Moni is one of the most visited pilgrimage sites on Kythera. During summer, the monastic cells welcome the faithful who stay at the monastery for the 15 days leading up to the celebration of the Assumption of Mary (August 15) in accordance with a unique Kytherian tradition called Dekapentismos. During the Axis Occupation, the priest of the monastery sent through information via a radio in his cell that struck a severe blow to Axis forces. Today another priest, Papa Giorgis, who has contributed to the preservation of the area's old trails, operates a traditional chandlery at the monastery.

It is not Ithaca, but the Journey that is Going to Enrich You

With unlimited views to the east, the route continues to Diakofti along a newly restored old trail that cuts through aromatic phrygana vegetation. This circular route back to Diakofti travels through monuments to meditation and worship that all stem from the same inspiring sites as it follows in the footsteps of those from ancient civilizations to those of present day faith. From the depths of the earth to standing on the peaks to reach the divine, the impact of this trail experience will last long after the hiking is over!

Sparaguay stands out from the usual array of summer shops just as summer on Kythera stands out from anywhere else. Located under the kamara in Chora, the Sparaguay concept store stocks everything you could possibly need to help you enjoy the island and its beaches. From unique handmade products and accessories, all made by Greek designers, to locally produced beauty products made from 100% handpicked natural ingredients, you can find it all here at Sparaguay.

sparaguayshop@gmail.com
www.sparaguay.com

Chora, Kythera 80100
 T: +30 27360 31954
 M: +30 6978509086

Get In Touch Online!

KOUTSIKOU KYTHERA, the concept store has opened for its second season in Chora. Just a short distance from the central square, Koutsikou Kythira boasts a unique collection including clothing, accessories, jewellery, perfumes and scents, fine homeware, gift ideas and beach essentials all with a contemporary vibe. This year our clothing line, available exclusively in our store, has been designed drawing on the colour of the Mediterranean sea and the unique aura of Kythera as inspiration.

Chora, Kythera, Opening hours: 10:00-14:00 and 18:00-22:00, Tel.: 27360 31900, email: koutsikoushop@gmail.com

CERAMICS AT KATO LIVADI

THE ROUSSOS FAMILY have been producing ceramics at Kato Livadi for almost three decades. They maintain a Kytherian tradition that has been passed down through four generations of pottery making by this family. You will find Panayiotis working on the potter's wheel, daily turning out traditional Kytherian designs as well as introducing new ones. Mother Grigoria

attends to the glazing and firing in the kiln, whilst Maria delicately hand paints all the pottery pieces produced in the workshop.

The Roussos workshop, Kato Livadi on the main road between Livadi and Kalamos. Call in and watch the family at work and choose from the vast range of products on display. **Open every day, 9.00-14.00 and 17.00-21.00. Tel.: 27360-31124**

The Roussos gallery, Chora, just a short stroll down from the town square. Select from exquisitely designed ceramics produced in the workshop. **Tel.: 27360-31402**

I LOVE KYTHERA

I LOVE KYTHERA IS THE END RESULT of an emotional process, with travel as its immediate goal.

Those journeys of the mind that take us to places we love, journeys that enable us relive the past even for just a single moment, that trigger the desire to be there once more.

In the same way the photograph reflects this single moment. The moment we live again and again.

Travelling needs good company which is what ilovekythera.com is all about. ilovekythera.com is for all of you, for those here visiting on a holiday as well as all of those who work in whatever way they can for this love. This informal group writes and photographs both spontaneously and for sentimental reasons.

Please support our efforts by sharing your photos with us!

E-mail us at ilovekythera@gmail.com. Don't forget to tell us your name.

You can find the ilovekythera sticker in shops throughout the island. Share your trips with our group on Facebook or Instagram! Join us!

For www.ilovekythera.com Dimitris Baltzis

σαΐτα

KYTHERA is a place I love and a place that inspires me to create art and a specific kind of jewellery. While wondering around the beaches and coasts of the island, observing the stones, I thought I could use them to make jewels. What impressed me was that these stones are shaped by the Mediterranean sea and have a sense of smoothness. I realized I could paint them in my own unique way and create pictures or small pieces of art that someone could wear.

On those pictures I reflect nothing more than nature and the mood of the moment. By mixing water and color I create an image according to my own sense of beauty. Through the color and the abstract shape of it, my intention is to evoke personal feelings. I use mostly acrylic colors and I paint with a brush. I use no electrical equipment. Every piece of jewellery I make is unique for me, as well as for the ones who wear it. My work is strictly handmade and the metal I use is silver.

Yiorgos Vodenas

**Saita, central square
Chora, tel. 6978.626150,
f/b saitajewelry,
eshop: etsy.com/shop/
SaitaJewelry**

SPARAGUAY

SPARAGUAY CONCEPT store stocks everything you need to help you enjoy the island and its beaches. Choose from a lovely range of unique handmade products and accessories all made by Greek designers. Sparaguay also stocks locally produced beauty products made from 100% handpicked natural ingredients.

Located under the kamara in Chora, a short walk from the village square.

**Sparaguay Chora
tel: 2736031954**

HEROVOLO

HEROVOLO, A SMALL PARADISE located in Potamos village. Now in its sixth year of operation, Herovolo is renowned for its high quality herbal remedies, cosmetics and handmade gifts. Sofia, the perennially cheerful owner, is a certified Cosmetologist who specializes in natural cosmetics such as sun care protection, anti-aging creams, olive oil soaps, herbal oils and salves derived from a range of organic Kytherian herbs such as hypericum, chamomile, calendula and lavender.

This year she is giving you the option of adopting a zero waste philosophy. You now have the choice of filling glass containers with whatever quantity of shampoo and bubble bath you intend purchasing. Check out Sofia's eco bags and vanity cases, each with a message that will thrill you. One of these combined with any of the products of your choice is sure to make a unique gift idea.

Sofia's passion for sewing is reflected in her range of bohemian style handbags and backpacks, along with a selection of folder style bags, all good for any time of day or night. And let's not forget her famous leather sandals – men's, women's and kids', all reasonably priced and each one of a kind!

And whatever you do, don't miss the chance of taking one of Sofia's soap and skin care cream making workshops. Not only will you learn how to make a range of products, you will be sure to have an unforgettable experience! Book now as they sell out fast.

Tel 27360-38072 6976828757

info@herovolo.com, f/b: Herovolo, instagram: herovolo

ART EXHIBITION KATHLEEN JAY

THE LANDSCAPE OF KYTHERA is a permanent inspiration to Dutch-Kytherian artist Kathleen Jay. Visit her art exhibition at the **Potamos Cultural Centre from 19 July to 2 August. Open every morning and evening.**

COFFEE TIME VERANDA

By Niki Serakiotou

YANNIS TSAROUHIS BELIEVED that a painting is a window inviting you to its own reality. When I painted a collection inspired by Kythera, the reality I was trying to capture was the one you feel; after siesta, your skin burned but fresh, your water glass cold and sweaty; on a hike, where sweet figs are the most important object in the horizon; nibbling your salad, the curve of a pepper slice guiding your eye and the glistening olive spot capturing it; over the azure water shivering and longing for the dive. The mist is transparent in Kythera; objects speak of themselves with pride. The superficial is unaffordable and unsustainable. Function is value. So what can stand here, better make it clear and strong, and if you can, beautiful: the curve of the coffee cup handle, of the wall, of the road, of the wild olive pointing south. This is the reality I am addicted to, and so I cannot paint landscapes, at least so far.

Back in Houston, I have a studio in an artist colony, where the predominant art is mostly abstract and very proper. My work remains folksy; the reality I am capturing there is about the things that stand, swim or fly by the bayous, and about the people who make the public spaces vibrate with color and life. Someone told me that I represent a very sunny outlook of life. Now really, what did they expect from someone torn between Cerigo and Houston?

ARTWORK BY NIKI SERAKIOTOU

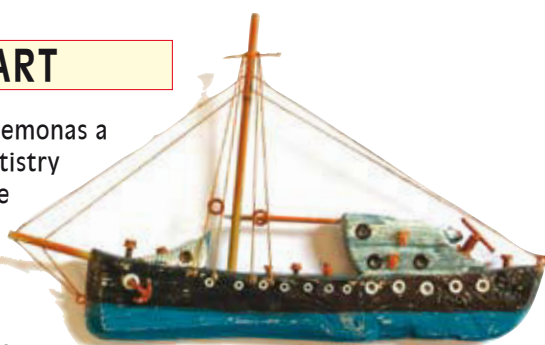
WHEN PASSION... MEETS ART

ON THE PICTURESQUE coastal village of Avlemonas a man of the sea graced with patience and artistry transforms materials he gathers at the seaside into elegant decorative objects. Wood, stone, cane, nets are miraculously reimagined as they become miniature boats ready to take us on a journey.

Dimitris Kondoleon creates decorative boats of all sizes, both free standing and wall-mounted, using contemporary technology coupled with a rich imagination. He shares his art with friends and with those interested in his unique hand-made creations. Not only are they stunning works of art, they are also beautiful objects, perfect for decorating both the home or the office.

Dimitri has taken part in exhibitions of handmade decorative objects throughout Greece. During the summer months, a large display of Dimitris art is on display outside his workshop at Avlemonas. Feel free to browse. Then again, perhaps you might find an item that appeals, something that will enrich your own personal space.

Permanent exhibition of Art with stone & wood, Avlemonas, 80100 Kythera
tel.: 27360 33015, Mob.: 6932699000, www.diakosmitikakaravia.4ty.gr

A JOURNEY HOME TO MY ROOTS

By Jacqueline Andronicus

LAST YEAR, FOR THE FIRST TIME IN MY LIFE, I had the luxury of spending the summer on the island of Kythera. As I rode my moped across the island on my first day, the scent of wildflowers in the air, every cell in my being was humming with joy. I could feel my grandfather at my side, smiling as he gently reminded me to slow down and keep my eyes on the road as I enjoyed the ride. In 1908 my grandfather John Andronicus, from Mylopotamos, emigrated to Australia where he built the successful business *Andronicus Coffee*.

As I explored the island and its myriad of medieval villages and beautiful beaches, I connected deeply with a part of my ancestry that I had never known. It was then that the purpose for my journey here revealed itself. As a photographer who dreams of being a book publisher, this was a golden opportunity. Being here gave me the opportunity to discover both my family's connection to the island and to create a book of my photographs.

Kythera captured my heart. There is something very magical and peaceful here. While I'd read that the Mediterranean in and around the Greek Islands was the clearest water in the world, I could not believe its clarity and the depth of its colours. Ocean kayaking with Pyrgos House, exploring the stunning underwater cave at the island of Hytra with Spiros on his glass bottom boat - seeing Kythera from the water was magic. I was completely spellbound by the island's natural beauty.

I am so excited to be here this summer. I want to capture more photographs of everyday life and look forward to meeting and photographing as many Kytherians as possible. I am also working on some fine art projects for underwater portraiture and am always on the lookout for any competent free divers or swimmers who might be keen to work with me. I'm only here for a few months; I'd love to hear from you, so please get in touch.

PHOTO BY JACQUELINE ANDRONICUS

jacquelineandronicus@gmail.com, www.jacquelineandronicus.com
instagram: [velvettstudio](https://www.instagram.com/velvettstudio)

This advertisement has been sponsored by a grateful client of M3. Not only did they construct a building of great quality for them on Kythera, they also delivered it on time and on budget.

M3

Architecture and Construction

www.m3kythira.gr

ΧΩΡΑ ΚΥΘΗΡΩΝ, 80100, ΚΥΘΗΡΑ Τ. 2736031905-2736031814 ΚΙΝ. +306937226905 +306946084750 +306070884140

Summer 2018, Kythira, Greece

36°09'00.05" N 22°59'12.65" E

Born with French passion, inspired by Greek tradition: Bon Bon fait maison makes artisanal crepes and ice-creams fresh every morning, in our sunny shop in Chora on the beautiful island of Kythira.

Με Γαλλικό πάθος και με έμπνευση από την Ελληνική παράδοση το Bon Bon fait maison δημιουργεί με μεράκι σπιτικές κρέπες και προσφέρει φρέσκο παγωτό κάθε πρωί, στο ηλιόλουστο μαγαζί μας στη Χώρα Κυθέρων.

[fb.com/bonbonfaitmaison](https://www.facebook.com/bonbonfaitmaison) | www.bonbonfaitmaison.com | [instagram/bonbonfaitmaison](https://www.instagram.com/bonbonfaitmaison)

CHORA - KYTHIRA
tel +30.27360.31418

KYTHERIAN ASSOCIATION of AUSTRALIA

Connecting Kytherians and Philokytherians in Australia since 1922

Australia's connection to Kythera

Come and join us, by participating in one of our many activity groups for all ages.

Membership is available to both Kytherians (Full Membership) and Non-Kytherians (Associate Membership).

Go to our Website www.kytherianassociation.com.au and download the Membership Application Form now and be part of our "Family of Members". Many activities for both young and old. Learn how to make Wine, enjoy a Country Recreation outing, research your Kytherian Ancestry or just enjoy the wonderful family functions. Come and join our "Family of Friends".

We also have for sale a wide range of books, 50 Kytherian books in English and 24 Books in Greek.

- JOIN NOW -

Annual Débutante Ball

Monthly Newsletter & Advertising with the KAA

Members receive a 48pg colour magazine each month, full of interesting articles and member submissions

Want to advertise your business or service with the KAA? Newsletter and Website advertising spots available. For more details email: admin@kytherianassociation.com.au

Ladies' Auxilliary Events

Library, Book Club & Book Sales

Greek Dancing Classes

Kytherian Young Family Group

Kytherian Mums n Bubs

K4WD and Recreation Club

Kytherian Soccer

Outdoor and Indoor Soccer

Kytherian Youth Association

Activities for our youth

Kytherian Genealogy

Kytherian Association Wine Club

Three Generations of Kytherians learning Wine Making

Like us on Facebook

The Kytherian Association of Australia
Working for its Members now and into the future

Email: admin@kytherianassociation.com.au

Kythera House
Suite 1, 24 King Street
Rockdale NSW Australia 2216
Phone: (02) 9599 6998

By Sally Cominos Dakin

2019 MARKS BRISBANE'S TURN TO HOST KYTHERAISMOS, an opportunity to showcase everything both Kytherian and Queensland.

During the last ten months the local Institute of Kytheraismos organising committee has been consulting with as many Queensland Kytherians and Philokytherians as possible to help put this 4-day event together. With just over six months to go, there is still much to confirm and the committee welcomes ideas to make this a memorable event. In the meantime, we can finally reveal some of the highlights that will be taking place at Kytheraismos 2019.

As with past Symposiums, the two days of seminars featuring local and international speakers (Friday 15 and Saturday 16 November) are free to the public. During these two days you will also be able to view our **Fine Art and Photographic Exhibition**. This exhibition features the works of nine prominent Queensland Kytherian artists and includes fine art pieces, contemporary photographs and artistic installations. We are proud to announce that the exhibition will include works by the late artist James Fardoulis, selected from his family's private collection. Also exhibited will be installations and works by artists Chrys Zantis, Nick Cominos, Dooley Zantis, Anna Manolatos, Aspasia Patty, Katina Poteri-Mace, Stephen Tryfillis, Marietta Papas and Bettina Livaditis.

In conjunction with the Fine Art and Photographic Exhibition we will also be featuring the **Historical Photographic Exhibition: It's All Kytherian to Me!** This is a community exhibition where we are asking all Queensland Kytherians to contribute family photos from 1860 to 1960. If you have not submitted your photos yet, please do so. Don't forget to bring the family along to check out the end result! (Deadline for photos is 18 October 2019).

Do you have any Kytherian antiques? Or perhaps you would like to learn about them? Join us for the Kytherian Antiques Roadshow. As part of the seminar sessions, we are inviting Kytherians with interesting historical pieces along for a show and tell session led by a panel of specialists. Come and join us for a cup of tea and learn some interesting facts. (Deadline for Antique submissions is 18 October 2019).

At Kytheraismos we will also be offering **a number of Workshops**. You might like to attend our Diples (xerotigana) workshop. Join Katina Malanos, Vasiliki Efthimiou, Maria Kentrodis and Georgia Souris at Olympic Soccer Club on Friday for some fun and laughter as you learn to make these delicious celebratory treats. Everyone will share in the result of this Kytherian culinary endeavour on Saturday night at our family dinner dance, *To Tsirigotiko*, at Riverside Receptions.

Have you been thinking about your family tree and don't

know where to start? Book in for a consultation with our Genealogy experts on the Friday of the Symposium. We gratefully acknowledge the support of the Kytherian Association of Australia and, in particular, Kalie Zervos and Amalia Samios who head up the Genealogy department. Kalie and Amalia will be available with databases to kick start your family history quest.

The Kytherian Brotherhood of Queensland, Boyds Pianos and the Patty family are proud to **present Alexandros Kyriakopoulos-Georgopoulos in concert**. Born in Athens, this upcoming young pianist grew up on Kythera where he attended the three-teacher Primary School at Karvounades and the Anagennisi music school in Livadi. Eighteen years later, he graduated from school with a bilingual International Baccalaureate (IB) and received a scholarship to Deree College, the American College of Greece, where he is studying Music (Hons) and piano with distin-

PHOTO BY ELISEOS KONTS

James Nicholas Fardoulis (1900-1975) is one of Australia's most highly regarded naive painters and recognized as one of the best primitive painters in the world.

Born in Potamos, Kythera, as a boy he operated a donkey service meeting the boats at Agia Pelagia, ferrying passengers and luggage up to Potamos. Sent to Australia at the age of 14, for the next twelve years he worked in cafes, on farms and sheep stations in outback Queensland and New South Wales. Fardoulis moved to Brisbane in 1931. For almost three decades he worked as a taxi driver. It was only after retiring at age 60 that he began to paint seriously. Like many migrants of his generation he never returned to Kythera.

Influenced by his Kytherian background, his memory of life in the Australian outback and as a taxi driver in Brisbane, his stories were painted with much detail as is the naive way and infused with Kytherian colour. Fardoulis' paintings will be exhibited at the Fine Art and Photographic Exhibition in November.

Featured painting: *Shearing the Champions at Tinnemburra, S.W.Q.*, Oil on canvas mounted on cardboard, 1974.

Alexandros Kyriakopoulos-Georgopoulos will be giving a recital of classical piano music at the Closing Ceremony of the Symposium on Sunday 17 November.

guished musician, conductor and pedagogue Dimitris Toufexis. In 2018 Alexandros performed a special artistic tribute to the memory of Mrs Nicola David Pinedo at Parnassos Great Hall, Athens, as part of the launch of the NGO *AURORA* (a charity dedicated to making leukaemia and other haematological diseases 100% curable). In July he performed at the Zeidoros Arts Centre in Kapsali, Kythera and in August he received a Leventis Foundation scholarship to attend the Oxford Piano Festival. This November Alexandros will be performing at our closing luncheon to be held at the Dormition of the Theotokos Parish, Mt Gravatt.

You will also have the opportunity to **pay homage to our sacred icon of Panagia Myrtidiotissa** on loan from the Greek Orthodox Church of St George, West End. The icon of Our Lady of the Myrtles will be installed at the Dormition of the Theotokos church for the Sunday church service and dedicated Kytherian Memorial Service.

We are also pleased to announce a **fundraising endeavour through Panagia Myrtidiotissa Limited** (PM Village Aged Care Nursing Home at Bald Hills, Brisbane) to run in conjunction with the Symposium, for the purposes of renovating the internals of the nursing home in Potamos. Renderings and renovation plans will be presented at the Symposium and guests and delegates will have the opportunity to make a tax deductible donation to the project.

Keep up to date and subscribe to receive the latest information about Kytheraismos 2019. Follow the event on Facebook and Instagram. Registration and bookings for the Dinner Dance, Luncheon and Workshops open early September.

Save the date! 14-17 November, 2019. We look forward to hosting you at the Kytheraismos Symposium in Brisbane, Australia.

8TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF KYTHERAISMOS BRISBANE AUSTRALIA 14-17 NOVEMBER 2019

Kytherians from Queensland welcome Kytherians from around the world to Brisbane...

2019 marks Brisbane's turn to host Kytheraismos, an opportunity to showcase everything Kytherian and Queensland. Let's come together as island families and celebrate our humble beginnings and our Kytherian achievements both in Queensland and on the international stage.

This four day event has something for everyone. Academic, artistic, historical, biographical and cultural - we've got it all, not to mention a great social program, that includes local and international entertainment.

PROUDLY PRESENTED BY

INSTITUTE OF KYTHERAISMOS

kytheraismosbrisbane2019.com

Info@kytheraismosbrisbane2019.com

ATHAMARI APIARY

AS YOU STROLL through the picturesque village of Mitata, you are surrounded by thousands of years of history mixed in with the promise of a bright future. Bubbling streams, caves adorned with seashells, gardens in bloom, flavors and aromas. Look for the signs directing you to Aplinori and the Athamari apiary. Here you will find a family of traditional bee-keepers whose business is a labor of love. With the knowledge and experience gained from 35 years of hard work, they have become one of the most significant honey producers on Kythera. A slew of awards, along with their participation at international exhibitions and seminars, have helped make this

family synonymous with Kytherian thyme honey.

Giannis, a teacher in the science of bee-keeping, along with his wife Eleni and daughters Maria (a chemical engineer) and Athanasia (a food technologist), will greet you enthusiastically as they offer up the treasure of Kytherian nature - honey. Due to the limited quantity they are able to produce, their products are not readily available on the Kytherian market. Visit their workshop (open 10am-2pm and 5-8pm daily) to sample their honey and watch it being extracted from the honeycomb. A jar of Kytherian honey is the best souvenir.

Athamari Apiary, tel 6977-692745; 27360-33010

ELIXRYSOS

IN JUST A FEW SHORT YEARS herbalist Sara Scopsi has established a burgeoning clientele of dedicated fans. Her health and beauty oils, therapeutic creams and tinctures, all made wherever possible from local ingredients, are first rate. Located in a beautifully restored olive oil factory.

Elixrysos, Mylopotamos 2736 0 33224

MY HOME

MY HOME stocks the complete range of *Hills Hoist* branded products including freestanding clothes lines, rotary clothes lines, extenda-lines and portables. They also carry a selection of *Weber's* internationally renowned range of barbecues. Choose from either coal fuelled or gas fired. The coal fuelled bbq's come with a lid with a built-in temperature gauge. They are all portable and are designed to be taken anywhere. Weber barbecues have an even heat. They all cook beautifully and keep the meat moist. You can use them to cook indirectly, directly or do a bit of both. Those "in the know" swear by them. They come with a range of accessories including a pizza stone, a chicken grill and a rotisserie attachment. And they're all easy to clean.

MY HOME, Karvounades, tel. 27360-38120

FATSEAS, MAVROMMATIS
+ ASSOCIATES

CONSULTING ENGINEERS

- ARCHITECTURAL DESIGN
- BUILDING PERMITS & APPROVALS
- PRESALE CONSULTATION
- CONSTRUCTION SERVICES
- PROJECT MANAGEMENT

LIVADI, 80100 KYTHERA, TEL. +30 2736-0-31918
4 TRIGETA & SYGROU Av. 11745 ATHENS, TEL. +30 210.64.66.981
MOBILE: +30 6944696688, +30 6937009666
web: fatseasmavrommatis.gr email: fatseas@otenet.gr

LOCAL
PRODUCTS

WHILE EXPLORING the island, don't forget to stock up on local products and ingredients. Sea salt collected from rock pools

round the island, the most amazing thyme honey you'll ever taste, jams and spoon sweets, herbs and teas, award winning organic olive oil, tsipouro (a raki-style white spirit) and fatourada (a velvety liqueur that is a blend of cinnamon, tsipouro and clove). Kythera produces some good quality wines. The two dominant grape varieties are aricaras, a red grape, and petrolanos, an ancient white variety that produces a wine with a distinctive and enjoyable aroma. *Firrogi Winery* outside Potamos specializes in aricaras.

You can buy the popular home-made *Toxotis* pasta from their shop in Livadi. *Toxotis* also sells delicious home-made jams as well as a variety of Kytherian herbs including bay leaf, chamomile, sage and oregano picked from the fields and mountains of Kythera. A range of local products can also be found at *Sim Veni* in Mylopotamos, *Firrogi* in Potamos & Chora, at *Stavros* in Chora and *Herovolo* in Potamos.

Get a taste of what island life on Kythera is really all about. Eat and drink what the locals have been enjoying for centuries.

MANEAS GENERAL STORE

MANEAS GENERAL STORE is an essential part of the fabric that makes up this island. This place is an institution and still boasts the original wooden floor and ceiling. Take a look inside and you'll see what we mean. The windows are adorned with a collection of tools, cane baskets, homewares and antiques.

Not much has changed since Polychroni Gerakitis (Maneas) first opened the store in 1945, except that perhaps it looks a little tidier since granddaughter, third-generation Aliki, took over the family enterprise. She is the daughter of Foti Gerakitis and the niece of Panayioti Gerakitis. The store stocks everything from underwear to hardware, from fishing gear to bed linen, tablecloths and kitchen pans to haberdashery. Just ask. Whatever it is you're looking for, Aliki will be sure to have it. It may well be tucked away somewhere way up on the very top shelf, but it will be there.

Maneas General Store is just down the road from the main square in **Potamos. tel.: 27360-33308**

SIM...VENI

THE MINI-MARKET in the heart of Mylopotamos where you will find home grown vegetables and eggs; locally produced jams, spoon sweets and herbs; a select range of grocery essentials, including fresh milk and bread delivered daily; locally produced wines and olive oil; ice-creams over the summer season.

Sim...Veni much more than just a mini-market.

Mylopotamos, tel. 2736-0-34378

κτματομεσιτική κυθρών

RealEstateKythira.gr

Λιβάδι, Κύθηρα 80100
τηλ./fax 2736-0-31735, κιν. 6944-889838
Url: realestate-kythira.gr
e-mail: realkas@otenet.gr

your holiday car!

+30 6945 800303
+30 6945 603363
Diakofti, 80200, Kythira Island
info@diakofti-rentacar.gr
www.diakofti-rentacar.gr

ΔΙΑΚΟΦΤΙ ΚΥΘΗΡΑ

σπιτική φιλοξενία και άνεση στις διοικητές σας

www.agnadi.gr | +30 27360 33648, 6948623466

WITNESSING A CULTURAL SHIFT

By Anna Cominos

THIS ARTICLE IS ABOUT THE GRADUAL BREAKDOWN of the ancestral fabric that weaves together the lives of local Kytherians with those of the diaspora, about the fragility that is created by the clash of distance and time. The real Kythera lies somewhere in between the reality of modernisation and the romantic notion of a Utopia.

Poetic explanation of island life

If Kytherian life was a blanket, it would be a hand-woven blanket. Metaphorically the design would be passed down from generation to generation and the missing spaces would be as essential and make the design pop. Poetry and quantum physics tells us that the sum of these empty spaces contains a universe.

Sorrowful eyes cannot be concealed

Step into any Kytherian family home you soon become aware of those family members, members of the diaspora absent in faraway places. Old photos with serious faces peer out at you and, if you look closer, you can see where those absent family members have been painted in. This separation and longing are the essence of the true fabric of Kythera. A tree just outside of Potamos (the tree of Joy and Sorrow) still stands as a silent witness to this grief of separation.

Suspended in time

Due to the island's strategic location, particularly before the opening of the Corinth Canal, international merchant ships would often call past Kythera and sailors come ashore for fresh rations. By the mid 1800s, Kytherians began the latest cycle of emptying the island as they joined these passing ships and made passage to far-flung lands such as Australia, the United States, Northern Africa and Canada.

While the mass departure of locals leaving Kythera began post WW1, this trickle of leaving 'for a better life' became a flood post WW2. It is difficult to comprehend that the Kytherian population went from being 60,000 in the mid 1800's to a bare 4,000 today.

The clash of the Modern World and Timelessness

Still emotionally bound to Kythera, it was the children of the diaspora that protected the island from the mindless modernisation that is obvious on other Greek islands. While Kythera continued to lose its youth, their lamenting elderly parents and the island's villages remained frozen in time. Change was happening elsewhere in the urban city centres.

The Dream is over

Everyone, those of Kytherian descent and Kytheraphile alike, is moved by the beauty of the land and the simplicity of local life which has remained much the same over the centuries.

But now in 2019, with the passing of generations, the invisible bonds that connect the diaspora with local life are becoming threadbare. The ongoing economic crisis facing Greece has highlighted Kythera's vulnerability leaving everything up for development and there are whispers that the two latest tourist ventures in Kalamos and at Palaioipoli beach are now being realised. Developers previously held at bay have now descended on the island with their talons drawn. The old mantra of 'too hard to deal with paperwork' and 'this house is owned by five relatives in three continents' has been silenced by the smell of money.

The 2019 version of the Bittersweet truth

So what exactly is it that Kytherians and Kytheraphiles have got to lose? It's a local history that has been bound within the geographical landscape from ancient times to present day. Just look at Kaki Lagada, Palaioipoli or Chora's Castro.

I'm not arguing we oppose development outright – after all the island did once manage to support 60,000 people; what I'm saying is Kythera needs to move into the 21st century mindfully and consciously. This is where the Kytherian diaspora can help, through the sharing of its professional knowledge, intelligence and experience.

Anna Cominos has written for Kythera Summer Edition since its inaugural edition in 1993. Splitting her time between Kythera and Australia over the last 26 years, Anna has had the privilege of experiencing the many sides of the 'progress' coin and witnessed at close hand the conflict between village life and the modern world.

PHOTO BY MANOLIS SOPHIOS. Reproduced courtesy of Evita Sophios from Manolis Sophios archive.

ROUSSOS

CERAMIC WORKSHOP

Open every day
from 9.00 - 14.00 & 17.00 - 21.00

Στο εργαστήριό μας μπορείτε να δείτε και να μάθετε πώς κατασκευάζονται τα χειροποίητα κεραμικά. Θα βρείτε αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων που χρησιμοποιούσαν παλιά στο νησί. Η οικογένεια Ρούσσου είναι πρόθυμη να σας ξεναγήσει στο εργαστήρι της που είναι στο Κάτω Λιβάδι, πάνω στο δρόμο για τον Κάλαμο. Ακόμη μπορείτε να επισκεφτείτε την έκθεση Ρούσσου στον παραδοσιακό δρόμο της Χώρας. Η έκθεση και το εργαστήριο λειτουργούν καθημερινά

“ΡΟΥΣΣΟΣ” ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ
Kato Livadi, tel: 2736.031124

Παραδοσιακά Εδέσματα της Μαρίας

Maria's

Traditional Sweets

In a restored 200 year old mill Maria bakes her delicious traditional sweets. Maria's speciality: xerotigana or diples. Celebrated delicate fried pastries drizzled with Kytherian honey and sprinkled with sesame and cinnamon. Visit the restored flour mill and see how the centuries old machinery operated.

Εργαστήριο / Workshop
Open every day 9.30-20.00
Καλοκαιρίνες / Kalokairines, tel: +30.2736031188

Maria's Sweets & More Cafe
Λειβαδι / Livadi, tel: +30.2736039077

Shop
Χώρα / Chora, Tel: + 30.2736031678

KYTHERA'S SEA SALT: Unrefined sea salt retains all the trace minerals and electrolytes essential for many bodily functions such as regulating heart beat and muscle contractions, in contrast to generic table salt which is heated to high temperatures altering the chemical composition. Other ingredients such as anti caking chemicals are also added to generic table salt. Kythera's sea salt is a 100% natural product.

REGINA, THE FLOWER OF SALT

Photographic Documentary by Vicky Georgiou, www.vickygeorgiou.com

KYTHERA IS THE ONLY PLACE IN EUROPE where sea salt is still harvested by hand from naturally formed coastal rock pools. Each May, in a process that dates back to the early 19th Century, 25 carefully defined stretches of coastline, including some of the small offshore islets, are publicly auctioned off to interested parties by the Domestic Assets Administration Board or *Enchorios Periousia*.

These harvesting licenses are usually awarded to salt gatherers whose families have been taking part in this seasonal activity for generations. It is this ritual that is the subject of my project 'Regina, the Flower of Salt'.

Over the course of numerous visits to the island, I attempted to capture this unique endeavour from every possible aspect – the physical environment, the people, the nature, the impact on the island.

I documented each stage of the mining process - collecting the salt by hand, watering the *gournes* or salt ponds, gathering and spreading the salt in the sun in the backyards of Kytherian homes and, finally, cleaning it the traditional way - by hand - before preparing it for market and for retailers.

Over the course of this photographic journey I was captivated by the stories of these people who maintain this century old tradition. They welcomed me into their homes and, as they shared their stories with me, I met and photographed their families from grandparents to grandchildren.

VICKY GEORGIOU was born in Melbourne, Australia. In 1982 when she was 7 years old, she moved to Greece with her parents. She lives in Thessaloniki where she majored in Physical Education and Sports Science before later turning to photography. Her passion for photography dates back to 2008 when she was travelling through Peru. A series of photographs she shot in and around Lima's favelas scored her a scholarship to a 2 year course on European Studies of Photography in Thessaloniki. Her work tends towards social documentary and portraiture, landscape and the exploration of the interaction between man and nature. It takes time to gain the trust of those people involved in her projects, to ensure that both they and their stories are treated with respect. In 2017 she took part in the Kythera Photographic Encounters event, presenting her photographic work 'Regina, the Flower of Salt', a social documentary on Kythera's unique *gournes* or salt ponds. Vasiliki photographed alykes (salt flats) across Greece for over six years, highlighting nature's power to create salt. As this photographic journey continued along the rocky coastline and natural pools of Kythera, Vasiliki grew to love the island's people and its unique treasure - the flower of salt.

Sea salt has been collected from the natural salt basins formed along Kythera's rocky coastline since the beginning of civilization. During winter the sea douses the salt basins, filling them up with sea water. Over the summer months the sea water evaporates and the salt men or *alikarioi* collect the salt in wicker baskets, leaving it to dry in the sun just as it has been done for generations. Vasiliki's photographs capture this unique creation: nature, people and impact on the island throughout the years. Vasiliki has photographed the island's unique salt pans and the salt men or *alikarioi* who gather the salt each August. Kythera is the only place in Europe where the ritual of harvesting salt by hand continues to this day.

Gourna, salt pool, Avlemonas

Nikos Veneris (Nikos o Rekos) "We did not have cars, we loaded the donkeys with salt and took it to the village of Potamos to sell. Think about how difficult it was, there were no roads. They used to say that the rocks are like "haratsi", they spike like nails. We needed strong boots".

Minas Kontoleon ("The Admiral") "In the salt ponds a microclimate is created and there are many stages until the salt is made. The darker the rock, the better. They used to say: *With warmth you gather, with humidity you have to wait.*"

Matina Petroheilou "When I was a little girl, I remember the so called alykarios arriving late at night at Avlemonas, laying down in our courtyard to get some rest and sleep. They came from Fratsia and Friliganika. They left their donkeys loaded with baskets and sacks, in front of our yard, just like the cars are parked now alongside the road. Back then nobody was an "alykarios". Everyone that could endure the hard work went to help, salt was a necessity".

Thanassis Kastrisios (Thanassis the Black) "I remember as a child starting out at dawn on donkeys loaded with baskets and sacks to get to the salt pools early in the morning to collect salt. We watered the salt ponds with buckets, not like the rubber hoses we use today".

Giorgos Petroheilou
(Captain Giorgos)

Giorgos P. Sklavos

Panayiotis Roussos

ΡΕΓΓΙΝΑ, Ο ΑΝΘΟΣ ΤΟΥ ΑΛΑΤΙΟΥ

Φωτογραφικές διαδρομές από την Βίκυ Γεωργίου, www.vickygeorgiou.com

ΞΕΚΙΝΗΣΑ ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΩ ΑΛΥΚΕΣ πριν από έξι χρόνια. Εντυπωσιάστηκα από την αρμονία των στοιχείων της φύσης – ήλιος, θάλασσα, γη – που μαζί δημιουργούν το αλάτι.

Μία μετατροπή όπου στο νησί των Κυθήρων παίρνει άλλη μορφή, μοναδικές διαστάσεις. Εκεί που δημιουργείται ο λεγόμενος “ανθός” του αλατιού μέσα στους κοφτερούς βράχους του νησιού, με το ζεστό αέρα και το θαλασσινό νερό να εισρέει σε αυτούς.

Κάπως έτσι, τα τελευταία τέσσερα χρόνια ξαναγεννιάω ανελλιπώς να φωτογραφίσω αυτό το “κοινωνικό φαινόμενο” του νησιού, την εξόρυξη του ανθού του αλατιού.

Με πολύ μεθοδικότητα κι οργάνωση, αγάπη για το νησί των Κυθήρων και τους κατοίκους του παρακολουθώ ολόκληρη τη διαδικασία, τη συλλογή του αλατιού με τα χέρια, το πότισμα των αλατερών, το άπλωμα και το στέγνωμα στις αυλές των σπιτιών, όπως γίνεται εδώ και γενιές.

Η ενασχόληση αυτή, με έφερε κοντά στους ανθρώπους του νησιού, γνωρίζοντάς τους έναν έναν, ακούγοντας τις ιστορίες τις δικές τους και των προγόνων τους. Φιλοξενήθηκαν και φωτογράφησα οικογένειες από τον παππού τη γιαγιά μέχρι και τα εγγόνια.

Έτσι, έγινα μέρος μιας ιστορίας που μέσα στα χρόνια καλά κρατεί. Μια παράδοση δεκαε-

τιών, που περνά αναλλοίωτη από γενιά σε γενιά: την εξόρυξη του πολύτιμου αυτού αγαθού της ελληνικής γης.

Η ΒΙΚΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ γεννήθηκε στη Μεμβούρνη της Αυστραλίας και σε ηλικία 7 ετών επέστρεψε και εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη με την οικογένειά της. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

Το 2011 κέρδισε υποτροφία στο European Studies of Photography και ήταν τότε που της δημιουργήθηκε η εσωτερική ανάγκη να προχωρήσει βαθύτερα στην φωτογραφία.

Την ίδια χρονιά ξεκίνησε το μακροχρόνιο, όπως αποδείχθηκε, project “Salt Paths” προσπαθώντας να αποτυπώσει τα στάδια εξαγωγής του αλατιού και τον τρόπο που η φύση και το μικροκλίμα της εκάστοτε περιοχής επηρεάζει την κάθε αλμυρή. Εικόνες από το συγκεκριμένο έργο επιλέχθηκαν στην έκδοση “Salt around the World” από το Wielizka Museum καθώς και στην ομώνυμη έκθεση.

Το 2013 ξεκίνησε να επισκέπτεται μοναστήρια στην Ελλάδα καταγράφοντας τον τρόπο ζωής των μοναχών. Το 2014, κατέλαβε τη δεύτερη θέση στην κατηγορία “Καλύτερος Νέος Φωτογράφος” στο πλαίσιο των Φωτογραφικών Συναντήσεων Κυθήρων για την εργασία της Περί Μοναχισμού.

Το 2015 επιστρέφει στα Κύθηρα με ένα νέο σχέδιο, το “Regina, the Flower of Salt”, που στόχο είχε να φωτογραφίσει τις μοναδικές στην Ευρώπη “γούρνες” ή “αλατερές”.

Το 2016, σε συνεργασία με τρεις ακόμα φωτογράφους και έπειτα από ανάθεση του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, αποτύπωσε την καθημερινότητα στο κέντρο της πόλης. Η δουλειά της συμπεριελήφθηκε στο λεύκωμα “Κέντρο: Ένας περίπατος στην πόλη”. Τα θέματα που την ελκύουν να φωτογραφήσει, προέρχονται κυρίως από τη φύση και την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με αυτήν καθώς και την επίδραση που έχει το είδος μας στο φυσικό περιβάλλον γύρω μας.

ΤΟ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟ ΑΛΑΤΙ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ: Το μη επεξεργασμένο θαλασσινό αλάτι διατηρεί όλα τα ιχνοστοιχεία και τους ηλεκτρολύτες που είναι απαραίτητοι για πολλές λειτουργίες του σώματος όπως η ρύθμιση του καρδιακού παλμού και των μυικών συστολών. Αντίθετα, το γενικό επιτραπέζιο αλάτι θερμαίνεται σε υψηλές θερμοκρασίες που αλλοιώνουν τη χημική του σύνθεση. Το θαλασσινό αλάτι των Κυθήρων είναι ένα 100% φυσικό προϊόν.

Θεμιστοκλής Καλοκαιρινός “Έρχομαι στην αλατερή από 5 χρονών. Δυστυχώς τώρα τα νέα παιδιά από τα Φράτσια δεν ενδιαφέρονται για το αλάτι. Είμαι ο μόνος που έχει απομείνει από το χωριό που κάποτε είχε τους περισσότερους αλμυράδες”.

Ρεγγίνα Πρωτοψάλη κι ο εγγονός της, **Παναγιώτης** “Ξεκίνησα στην αλατερή το 1953, ήμουν 15 χρονών, στον Κάλαμο. Τις περισσότερες φορές ξυπόλητη, οι δυσκολίες των καιρών δεν μας επέτρεπαν να έχουμε παπούτσια. Ακόμη και τώρα, όποτε μπορώ σε αυτή την ηλικία προσπαθώ και βοηθώ τον εγγονό μου”.

Ρεγγίνα Καλλιγιέρου Πρωτοψάλη “Τότε, πριν από 70 χρόνια, το αλάτι δεν το πουλούσαμε. Το μαζεύαμε όλοι μαζί και το μοιραζόμασταν για τις ανάγκες του σπιτιού. Έχω φυλαγμένο ένα τσουβαλάκι, δώρο από τον αρραβώνα της κόρης μου, πολύτιμος θησαυρός”.

Μπάμπης Βενέρης (Μπάμπης ο Ρέκκος) Νίκος και Γιάννης Βενέρης “Ήμουν μόλις 5 χρονών, φορτώναμε με τον πατέρα μου το γαϊδούρι με καλήθια και ξεκινούσαμε. Ήταν αυτονόητο να είμαι μόνος στη διαδρομή μέχρι την αλατερή, δεν υπήρχε φόβος. Τα παιδιά μου γνωρίζουν όλη τη διαδικασία παραγωγής αλατιού, μικροί σε ηλικία μεγάλη βοήθεια”.

Βάσω Μαριόθου
και **Νίκη Μικρομάστορα**

Μηνάς Καλλιγέρος

Ευανθία Στάθη-Μαρσέλλου και
Γιώργος Μαρσέλλος (το Λαζαράκι)

Γιώργος Σκλάβος. Το μάζεμα του αλατιού με τα χέρια από τις αλατερές των Κυθήρων για να ακολουθήσει το άπλωμα, το καθάρισμα και το στέγνωμα στις αυλές των σπιτιών.

THE ADVENTURES OF AN APPRENTICE NATURALIST

By Niki Serakiotou

ON THE AFTERNOON OF APRIL 6, 2019, surrounded by the mist of an overcast sky and blinded by the glare of a silvery cobalt sea, I suddenly froze over a turf of dry thyme roots, a bee between my camera and the Ophrys I was shooting; a baby snake frantically escaping my knee to the right; my friend Nikoleta - orchid field guide in hand - standing on my left yelling "Candica! Candica!" my elbow hovering over a creepy deep hole in the soil that contained something like a baby from the movie "Alien". Now, how I got myself here, involves a lot more than an afternoon stroll around Avlemonas. It goes all the way back to the spring of 2014.

Back then, a very tall, very slender, probably retired, probably Dutch couple was staying at the studio next door. This peculiar couple would disappear all day long, rain or shine, roaming the island in their sixties Volkswagen van. My mother was especially intrigued by what these people could be doing all day long, out there on the island, hiking under every kind of weather. One day, when the peculiar gentleman graciously saved us, from a locked out situation, I took them out to one of the most memorable dinners of my life!

PHOTO BY JACQUELINE ANDRONICUS

Thus I met Jan and Liesbeth Essink, who were indeed retirees, indeed Dutch, and who told me that for many years they had been roaming the Mediterranean regions with their ancient van, visiting Greece extensively, and Kythera quite often. The purpose of all this wandering was to find, photograph, and record the state of the wild orchids that bloomed in all these regions. Through the international circuit of other such naturalists they had met their host, Ms. Stavroula Fatsea, whom they recognized as our island's wild orchid expert! All these facts were quite a surprise to me, and quite engrossing, but my burning question was another, more basic one: what orchids?!

So Jan and Liesbeth showed me photos of all these orchids they had en-

countered on our island, which I - being the city kid that I am - would generally and crudely call "wild flowers", and about whose lives wonderful mysteries I was totally ignorant of! I had no idea about their complete dependence on special fungi that they find in the soil and around other plants' roots to grow; about the special tiny flies with the extremely long proboscis that some need to pollinate them; about the various kinds of

Nikoleta just spotted one!

bees that land on other female bee-looking flowers thinking they are about to mate; about how rare and endangered some of them are; and many more amazing factoids that revealed to me a miniature jungle spreading out there on both sides of my stone fence. And to complete this beautiful and very true fairy tale, the following year Jan and Liesbeth sent me a Kythera-specific field guide, with the photos and names of all the different kinds of orchids that they or Stavroula had shot. So, yes, I did get hooked, and I started noticing them in the field, and I began checking out Stavroula's blog (www.floracytherea.blogspot.com).

What I could not manage to do however, no matter how much I tried, was to keep my mom from picking them. "Ooooh, don't worry, the place is full of them!" my mom would exclaim every time I asked her not to cut one. That "Ooooh"-spiced abandon was pricking me, and I discussed it with some friends in Avlemonas. So partly to battle that "Ooooh"-based massacre, partly because Stavroula infected us all with her love and admiration for these shy, tiny, feisty creatures, partly because it dawned on us that April, normally associated with the quiet and reserved Lent, is actually the stage for a wild and incredibly vibrant botanic carnival, we decided to establish the

"Avlemonas Spring Festival" (see <https://AvlemonasSpringFestival.com>) that will take place for the first time between 5 and 12 April, 2020, and will be dedicated to the appreciation and protection of the wild orchids of our island.

Of course it wouldn't be a Festival, and it wouldn't be Avlemonas, if it did not also include many more happenings, from music and dance to cooking with local herbs, beekeeping shows and craft classes. In general the idea is to offer our guests (and ourselves!) the opportunity to spend a spring week with guided hikes during daylight hours and talks and presentations in the evenings by specialists like our own Stavroula Fatsea and the recognized orchid specialist Prof. Spyros Tsiftsis from the East Macedonia and Thrace Institute of Technology. Enlisting also the help and support of others, such as Frank ("Pyrgos") van Weerde, the fans and members of Kythera trails (<http://kytherahiking.com>), the MedINA organization (<http://med-ina.org/>), the kind and generous sponsorship of Kythera Summer Edition, and even the Friends of the Goulandris Natural History Museum, who offered to organize children's educational activities for visitors and school children.

And then we ran into a problem! We needed enough local people eager to learn about our orchids and able to accompany our guests to the trails next spring. But, like I said, it would not be a Festival, and it would not be Avlemonas if we allowed such a trivial obstacle like memorizing about twenty Latin names of subspecies variations derail our effort! So Stavroula called us to class... that is, to Sotiris' restaurant. There was a lecture, and exam in the end (the most fun ever!), and more are coming up! On April 6, 2019, Nikoleta Kontoleon and I decided to try out our skills without our teacher. With only a camera and the Essink's field guide in hand we started out on a relaxed stroll around Avlemonas, and in three hours, we shot about 90 pictures of different plants of five different species of orchids. The field guide helped us identify each, and before we knew it we had developed a very good sense about where to look for them, depending on the general flora of each spot.

This kind of "hunt", not for food, not to hang out, not to stretch our legs or kill time, but to see, to discover, wielded on us a magical, unknown, addictive, seductive influence. We suddenly began noticing other things less rare and glamorous. Things that we often take for granted like the cross-like feeble petals of the humble daisy, the elongated bugs creeping along outstretched roots and the crystal clear waters bubbling up out of the rock face. The mosquitoes had even ceased to be an annoyance but instead had become another source of wonder as had the snakes which hurriedly slithered into the undergrowth on our approach. As for that creepy, scary baby bug from "Alien" whose name I still don't know, I have made it my priority to research it next time and stalk it to see what it does, how it moves, what it eats and how it copes amongst this glorious abundance of life.

You should join us too! Come to Avlemonas next April and you will see what I mean!

DOMNA KONTARATOU

Architect NTUA

ARCHITECTURE • DESIGN • CONSTRUCTION

ATHENS • KYTHERA

tel. +30 2736 0 31364 • mob. +30 6981 44 7336
aafdpf@gmail.com • www.domnikontaratou.com

ΦΥΡΡΟΓΗ
real estate

Eleni Fyrrou

Chora, Kythera, Greece

T.: (+30) 27360 38098 | M.: (+30) 6972 118656
www.fyrrogi.gr | email: info@fyrrogi.gr

**KYTHIRA ISLAND
TRAVEL GUIDE
GREECE**

Tourist information in four languages
www.information.kythira.info

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ
FRIENDS OF MUSEUMS OF KYTHERA
DATES FOR YOUR DIARY!

29 June - Saturday at 9:30 a.m.

A sea excursion to destinations unknown... We will depart from Kapsali with the glass bottom boat "Alexandros" - weather permitting of course.

6 July - Saturday at 6:30 p.m.

Within the caves of Kythera Archaeologist Konstantinos Trimmis will head our small expedition around the caves of Kapsali.

10 July - Wednesday at 8:30 p.m.

The Grand Party at Scandia! This special night is being organized by a small voluntary group of members of the FMK who have promised us a night full of delightful surprises!!

3 & 4 August - Saturday and Sunday afternoons at Mitata and Ayios Georgios sto Vouno.

A two day archaeological experience for all. Professor Aimilia Banou, head of the archaeological excavations at Ayios Georgios sto Vouno will reveal some of the mysteries surrounding this important and significant Minoan peak sanctuary.

31 August - Saturday at 8:30 p.m.

An Evening in Honour of our Cypriot Brothers "Aphrodite of Cyprus" with guest speaker Professor Andreas Voskos. Our FMK choir will surprise you with traditional Cypriot melodies.

7 September - Saturday afternoon "Seduction" in the Forest!

A walk in the wilds of Yerakari; a talk on the attributes of our native herbs & what better way to finish the evening than kid goat in the wood fired oven!

13-21 OCTOBER 2019

ARCHAEOLOGICAL EXCURSION TO CAPTIVATING CYPRUS

Details of each event will be announced separately well in advance
FRIENDS OF MUSEUMS OF KYTHERA Karavas, Kythera, TK 802 00 Tnlf: +30 27360 33588

Land for Sale Diakofti Kythera

For sale by expressions of interest. Submit any offers for consideration by owners.

All enquiries and expressions of interest should be directed to:

Ms Kyriaki Emmanouil Kassimatis
Real Estate Agent
Livadi, Kythera
Greece 80100
office: +30 27360 31735
mobile: +30 6944 889838
email: realkas@otenet.gr

Land for Sale in ever-popular Diakofti

- 10 building blocks available for immediate sale
- sizes ranging from 361.49m² to 1098.37m²
- most properties are on prime land on or very close to the waterfront
- all with superb sea views
- furthest block from the sea is 200 metres

Blocks of Land available for Sale

Lot No.	Within Building Block #	Approximate Size (m ²)	Comments
1	29 - Diakofti area	522	Entire & buildable
9	39 - Diakofti area	456	Entire & buildable
9A	39 - Diakofti area	465	Entire & buildable
10	39 - Diakofti area	426	Entire & buildable
11, 17 & 18	23 - Diakofti area	1098	Entire & buildable
19	23 - Diakofti area	405	Entire & buildable
20	23 - Diakofti area	401	Entire & buildable
Numerous Greek letters	20 - Diakofti area	361	Entire & buildable

PROPERTIES CAN BE USED FOR RESIDENTIAL OR COMMERCIAL PURPOSES SUBJECT TO PLANNING PERMISSION BEING GRANTED
A NUMBER OF PROPERTIES MAY BE CONSOLIDATED INTO A LARGER DEVELOPMENT

THE BATTLE OF CRETE a new documentary

PILOT FILM AND TELEVISION PRODUCTION, a UK production company, has produced a new documentary on the Battle of Crete and the sinking of HMS Gloucester and will be aired on History Channel UK, SBS Australia, FoxTel Australia, American Public Television and ERT Greece.

On May 12th this year, the film crew attended the annual memorial ceremony at Plymouth, England, where they interviewed Melvin Baker the last remaining survivor of HMS Gloucester sunk off Kythera by a German fighter plane. The sinking of HMS Gloucester on 22nd May, 1941, is one of the darkest episodes of British naval history. 722 lives were lost.

The 85 survivors were picked up at sea by the Germans, taken to Kapsali and left to starve in a small building. The Kytherian Nikos Sotirchos risked his life to save them, sneaking in food over the following three days, before finally persuading the Germans to allow Kytherians to feed them. Nikos went door to door collecting whatever each household could spare providing the survivors with food, water and clothing. After ten days on the island, the men were moved to prisoner of war camps where two of them later died.

On 6th June, 2019 world leaders paid tribute to veterans at a 75th D-day Ceremony in Normandy. Britain's prime minister, Theresa May said: *"They didn't boast, they didn't fuss, they served. They did their duty, as they laid down their lives, so that we might have a better life and build a better world"*.

Melvin Baker, 99 years of age, the last remaining survivor of HMS Gloucester at the annual memorial ceremony in Plymouth on May 12, 2019.

ANDREAS KALOKERINOS 1926-2019

IT WAS WITH OVERWHELMING SADNESS we learned of the passing of our dear friend

Andreas. Each time we communicated he would urge us to hurry back to Kythera because he might not be there if we tarried. He had been saying that for the past ten years, but regrettably this time it has happened. After a battle with declining health he passed away on 24th April.

Andreas was born in Alexandrades in 1926, first-

born to Minas & Katina Kalokerinos (paratsoukli/nickname) Valedis. A sister Diamanda and a younger brother Manolis followed. Both siblings predeceased him. Andreas had heritage connections in Smyrna, Aroniadika and Agios Ilias.

He had a dramatic but character building childhood. His father departed for Australia when Andreas was just two years old and they did not meet again for 22 years. In the passage of his youth he experienced hard work, a world war with occupation by the Germans, Italians, Communists and hunger. He often said perhaps his interest in food stemmed from a steady diet of fava (split peas) and whatever he could grow. Andreas fondly reminisced that people knew how to enjoy themselves in those days. It wasn't all hard work. They would gather and sing and dance and tell jokes with much laughter always. In his earlier years Andreas was known for his climbing down wells but also for his love of playing the mandolin.

Andreas was a good student. When the schools closed during the war his innate intelligence allowed him to teach himself many things. He told of how he would study his English as he tended the goats and he called the fields his "college". He was able to help his mother when no letters or financial help came from his Dad in Australia during this time. Necessity also honed his entrepreneurial skills. He acquired a calf from an uncle and when it grew he did a deal with a friend who had a donkey and they hired themselves out to plough with the two unlikely animals. This particular friend eventually married Andreas's sister Diamanda.

In the wake of the war Andreas left for Australia. He toured country New South Wales and Queensland with Yiannis Kassimatis the Editor of the Kythiraiki Drasis newspaper. He made many Kytherian friends along the way. Eventually Andreas settled in Brisbane where he ran two successful restaurants - the Little Paris and the Santa Lucia which he rented from the Catholic Church. He numbered the Premier of Queensland and doctors amongst his regular customers. When Andreas moved to Sydney he opened another restaurant in Auburn calling it Little Paris also.

His son Minas (Michael) was born to Helen and Andreas in Potamos, Kythera. Michael was dearly loved by Andreas as was Michael's wife Mersina and their son Andrew. Andreas would proudly speak of his grandson's impressive academic and sporting achievements. Andreas was a teller of tales and he had a photographic memory. Many would call upon him for information about their ancestry. Much has been written about Andreas. His intelligence, curiosity, he was a prankster and fun to be around, generous, a man of integrity and honour with a distinctive chuckle and twinkle in his eyes.

Andreas returned to live on Kythera but made several trips back to Australia. He held both countries in his heart. In 2013 he made his last journey back when he enjoyed many 87th Birthday Parties up and down the East Coast. He happily lived to see his 93rd birthday in his beautifully restored ancestral home in Alexandrades. Tremendous heartfelt thanks go to Katerina, Andreas' carer of many years who provided such respectful and loving care.

Andreas passed away surrounded by his family and Katerina. He touched many people in his life and was dearly loved by all. He will be sadly missed. *Kalo Paradiso Andreas.*

Aspasia & Peter Patty, friends for 60 years

SEARCHING FOR MY FAMILY ON KYTHERA

By Diana Stratigos Garvey

MY HUSBAND AND I SPENT THREE REMARKABLE DAYS on Kythera last

PHOTO BY JACQUELINE ANDRONICUS

October. I hadn't seen the island since 1971 when I visited as a teenager with my parents and three sisters. Back then we rode the weekly ferry from Piraeus to visit my grandfather's birthplace and meet his sister Kiriakoula who had lived at Mylopotamos her entire life. I was pleasantly surprised that time and tourism hadn't yet tarnished the old-world charm and rugged beauty of this unique Greek paradise. Kapsali hadn't changed much at all. The beach was practically empty and the water was still crystal-clear and shimmering blue, just the way I remembered it.

The purpose behind the trip was to see Kythera, search for a living relative or find any additional evidence of family connections. We were also hoping to find the grave of my Great-Aunt Kiriakoula who we heard passed away not long after we visited in 1971 when she was probably in her seventies.

The Stratigos family originates in Mylopotamos, as everyone on the island repeatedly informed me, although we already knew this. We duly drove to Mylopotamos and the neighbouring villages of Kato Hora and Piso Pigadi and while we were somewhat disappointed to find the area deserted with many places closed up for the season, the emptiness added a solemn tone that allowed us to feel we were walking back in time.

The cemetery at Piso Pigadi

As we drove randomly down the narrow empty roads, we happened upon the cemetery at Piso Pigadi. The small cemetery stands on high ground at the edge of the ancient village. Shaded by trees, it is filled with four to five rows of marble tombs, with ten or so tombs in each row. We wandered about with our smart phone cameras at the ready, searching hopefully for my Great-Aunt Kiriakoula's grave. Not being able to read Greek made this task difficult. Fortunately, my clever husband worked out that the rows of tombs that were all engraved with "ΣΤΡΑΤΙΓΟΣ" all said "STRATIGOS." And so we began snapping photos of all the Stratigos marble slabs, along with those that contained the other surnames listed way back in

the family tree - Karidis and Megalaconomos. But while we knew we had stumbled onto something exciting, we had still not found a gravestone for Great Aunt Kiriakoula.

Although random exploring was interesting, our mission was about searching out my roots, so we continued to share that purpose with people wherever we went. Everyone was always keen to help and we continued to gather snippets of information to add to our growing collection.

Finding family links is a very intriguing puzzle and requires accuracy and proof to be credible and truly rewarding. My grandfather left Kythera in 1903 for America and sent for one brother shortly after. Two of his siblings stayed in Kythera while an uncle left for Australia, which I understand is where many Kytherians reside. Why some emigrated to America and some to Australia is an intriguing question. What were the "selling points" on these choices? Why did family choose to go to different parts of the world?

We loved our visit and despite not meeting a single living direct relative, felt fulfilled by simply walking on the same roads as my ancestors. So you can imagine our delight when we "found" Kiriakoula's grave during our 10-hour flight home. Yes, there it was, amid the photos. One of the original marble slabs we found in Piso Pigadi listed her as well as her parents, my great-grandparents, and her siblings and sister-in-law, minus the two brothers who died and are buried in America. Kiriakoula died in 1981, ten years after we met her.

φωτογραφία ΒΙΚΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Τετάρτη 17 Ιουλίου: Γιορτή Αγ. Μαρίας, χορός στο γραφικό χωριό Αβδήμωνας.

Κυριακή 28 Ιουλίου: Χορός στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγ. Σπυρίδωνα στο χωριό Καθοκαιρινές.

Τρίτη 6 Αυγούστου: Γιορτή του Σωτήρος Χριστού. Κάτω από τα αστέρια, στο γραφικό λιμανάκι του Αβδήμωνας διασκεδάστε στον ετήσιο χορό του Συλλόγου «Ο Φιλόξενος» σε μια ξεχωριστή βραδιά, που θα σας μείνει αξέχαστη.

Σάββατο 10 Αυγούστου: Ετήσια Γιορτή Κρασιού στα Μητάτα, που οργανώνεται από τον Σύλλογο Μητάτων «Η Μυρτιά». Δοκιμάστε ντόπιες ποικιλίες και χορέψτε μέχρι το πρωί.

Τετάρτη 15 Αυγούστου: Το βράδυ του Δεκαπενταύγουστου διοργανώνεται από τον Σύλλογο Ποταμού, ο ετήσιος χορός στην κεντρική πλατεία του Ποταμού με ζωντανή μουσική και πολύ κέφι.

Σάββατο 17 Αυγούστου: Ο Σύλλογος Φρατσωτών διοργανώνει την **36η ΓΕΩΡΓΟΚΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ** έκθεση με πλούσια συλλογή αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και χειροτεχνημάτων λαϊκής τέχνης. Θα ακολουθήσει χορός στην πλατεία του χωριού.

Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου: Γιορτή του Αγ. Νικήτα στον Κάλαμο. Χορός στο προαύλιο του παλιού Δημοτικού Σχολείου.

Τρίτη 17 Σεπτεμβρίου: Εορτή της Αγίας Σοφίας και των θυγατέρων της Πίστης, Έλπίδος, Αγάπης. Θα τελεστεί θεία λειτουργία στους σπηλαιώδεις ναούς του Μυλοποτάμου και του Καλάμου στις 8.00 π.μ. Την παραμονή **Δευτέρα 16 Σεπτεμβρίου** θα τελεστεί ο εσπερινός στις 4 μ.μ. στο ναό του Μυλοποτάμου και στις 6 μ.μ. στο ναό του Καλάμου. Οι ιεροτελεστίες και η φιλοξενία θα σας μείνουν αξέχαστες.

Τα Κύθηρα
δεν τα διαλέγεις
αλλά σε διαλέγουν

του Γιώργου Λάμπογλου

ΑΥΤΟ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΥΣ παρατηρητές ισχύει για όσους επιλέγουν να μείνουν στο νησί και τους "πιάνει" η ενέργειά του. Για τον επισκέπτη όμως η επιλογή του νησιού για διακοπές μπορεί να είναι η μοναδικότητά του, οι πανέμορφες παραλίες, τα επιβλητικά φαράγγια, τα άπειρα μονοπάτια, τα καταπληκτικά χωριά, τα Ενετικά και Βυζαντινά κάστρα, η ήρεμη ζωή, η διακριτική αντιμετώπιση των επαγγελματιών του τουρισμού και παραπολιτικά.

Επιτρέψτε μου να ξεχωρίσω ένα από τα πάρα πολλά. Ο βυθός των Κυθήρων είναι υπέροχος και μοναδικός. Αιγαίο και Ιόνιο σμίγουν ακριβώς εδώ όπου αρχίζει και η Μεσόγειος θάλασσα. Αυτό δημιουργεί ένα πολύ ιδιαίτερο υδρόβιο οικοσύστημα με αποτέλεσμα κάποιες φορές να βλέπουμε και πολύ σπάνια είδη ψαριών.

Η θέση του νησιού στο γεωγραφικό αλφά και ιστορικό χάρτη ακριβώς στο πέρασμα Δύσης-Ανατολής, του άφησε παραπολιτικά εκπληκτικά ναυαγία όλων των εποχών. Τόσα ποιητικά ενδιαφέροντα και ανεξερεύνητα που οι ρομαντικοί παρατηρητές θα οραματίζονταν παράρτημα του Πανεπιστημίου με φοιτητές απ' όλα τα μέρη της γης, να κάνουν εδώ ειδικότητα στην ενάβια ανασκαφή! Αντί να αναγκάζονται να πηγαίνουν στα παγωμένα, αδιάφορα και θοιά νερά της Μάγχης.

Η διαύγεια της θάλασσας, τα ανύπαρκτα ρεύματα, τα ακίνδυνα ψάρια και οργανισμοί κάνουν το Τσιρίγο ιδανικό μέρος για ελεύθερη και αυτόνομη κατάδυση. Άλλοι δύο λόγοι λοιπόν για να διαλέξεις κάποιος τα Κύθηρα ή να διαλέξουν τα Κύθηρα κάποιον. Το πάθος για υποβρύχια εξερεύνηση και η αγάπη για την ακατέργαστη φύση.

Όσο για τους ρομαντικούς παρατηρητές και το όραμά τους, εξ ορισμού στο ρομαντισμό κυρίαρχο στοιχείο είναι η έμφαση στο συναίσθημα όχι τόσο εναντίον της λογικής, όσο εναντίον της μονόπλευρης κυριαρχίας της λογικής.

Συμπληρώνω λοιπόν, το βιώνουν στο μυαλό, στην ψυχή και στο κορμί τους!

TRITON FERRIES

Discover the beauty of Greece
Travel with Triton Ferries!

F/B IONIS

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΙΟΝΙΣ ΑΠΟ 01/06/2019 ΕΩΣ 15/09/2019 - F/B IONIS SCHEDULE FROM 01/06/2019 UNTIL 15/09/2019

ΛΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY		ΤΡΙΤΗ TUESDAY		ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY		ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY		ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY		ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY		ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY	
	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE
ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS				10:00						14:30				
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA			17:00	17:30					21:10	21:30				
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA									23:15	23:35				
ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS			21:15		8:30						1:35			11:00
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA					10:30	10:50						13:05	13:25	
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA					12:45	13:15						15:10	16:10	
ΓΥΘΕΙΟ/GYTHIO					15:45	16:45								
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA					18:15	19:45								
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA					21:30	21:40								
ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS					23:45		9:30							
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA														
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA							13:15	13:40						
ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS							20:40						23:10	

F/B PORFYROUSA

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 18/06/2019 ΕΩΣ 15/07/2019 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 18/06/2019 UNTIL 15/07/2019
ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 02/09/2019 ΕΩΣ 23/09/2019 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 02/09/2019 UNTIL 23/09/2019

ΛΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY		ΤΡΙΤΗ TUESDAY		ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY		ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY		ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY		ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY		ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY	
	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI		9:00		12:30		9:30		9:00		14:30		9:30		9:30
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA	10:15	10:30	13:45	16:00	10:45	11:30	10:15	10:30	15:45	16:15	10:45	17:00	10:45	17:00
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA	13:00	13:05					13:00	13:05						
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA	15:35	16:00					15:35	16:00						
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	17:15	17:15	17:15	12:45	17:15	17:30	17:30	18:15	18:15					

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 16/07/2019 ΕΩΣ 01/09/2019 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 16/07/2019 UNTIL 01/09/2019

ΛΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY		ΤΡΙΤΗ TUESDAY		ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY		ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY		ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY		ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY		ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY	
	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE	ARR. ARI.	DEPART. DEPARTURE
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI		9:30		9:30		9:30		9:30		9:30		9:30		9:30
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA	10:45	12:00	10:45	11:45	10:45	12:00	10:45	11:45	10:45	12:00	10:45	12:00	10:45	12:00
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	13:15	14:30	13:00	14:00	13:15	14:30	13:00	14:00	13:15	14:30	13:15	14:30	13:15	14:30
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA	15:45	17:00	15:15	15:45	15:45	17:00	15:15	15:45	15:45	17:00	15:45	17:00	15:45	17:00
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA			18:00	18:05			18:00	18:05						
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA			20:20	20:30			20:20	20:30						
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	21:45

Το παρόν υπόκειται σε αλλαγές χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση
All times and schedules are subject to change without prior notice

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΘΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ, ΤΟ SITE & ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΣ ΣΤΟ FACEBOOK

EXCEPTIONS:
FOR THE HOLY SPIRIT 17 JUNE & HOLY MARY MYRTIDIOTISSA 15 AUGUST. PUBLIC HOLIDAY PERIOD, PLEASE CONTACT OUR TRAVEL AGENTS OR REFER TO OUR WEBSITE OR FACEBOOK PAGE

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ/AGENCIES

ΚΥΘΗΡΑ/KYTHIRA: Kithira Travel - Chora office: 27360 31390 - Potamos office: 27360 31848
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI: Vatika Bay Shipping Agency: 27340 24004 - 27340 29004
ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS: First Choice Travel: 210 4179444 - 210 4125200 - 210 4110800
ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS(CRETE): Gelasakis Shipping Travel Center: 28210 89065 - 28210 75444
ΓΥΘΕΙΟ/GYTHIO: Rozakis Shipping & Travel Agency: 27330 22207 - 27330 22650
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHIRA: Kithira Travel - Chora office: 27360 31390 - Potamos office: 27360 31848

<https://tritonferries.gr>
info@tritonferries.gr
 Triton Ferries

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΞΩΝ ΦΥΣΙΟΔΙΦΩΝ

Της Νίκης Σερακιώτου

ΤΟ ΑΠ΄ΟΓΕΥΜΑ ΤΗΣ 6ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2019, κάτω από ένα θολό ουρανό και απέναντι από μία θάλασσα κάπως αθουμινί, κοκκάλησα ξαφνικά, πεσμένη στα γόνατα πανω σε κάτι ξερές ρίζες θυμαριού, με μια μέλισσα ανάμεσα στο φακό της κάμεράς μου και στην Ophrys που στόχευα, με ένα μικρούλιχο φιδάκι που ξέφευγε έντρομο προς τα δεξιά μου, τη φιλη μου τη Νικοηέτα όρθια στο πλάι μου με τον οδηγό ορχιδεών ανά χείρας να απαγγέλει «Candica! Candica!» θριμβευτικά, και τον αγκώνα μου πάνω από μια τρομακτική τρύπα στο έδαφος, κατοικημένη από κάτι που έμοιαζε με μωρό από ταινία «Alien». Αηλιά το πώς κατέληξα ως εδώ πάει πολύ πιο μακριά από το μονοπάτι Αβλήμονα – Αγίου Γεωργίου... πίσω στην άνοιξη του 2014.

Φιλοξενούσα λοιπόν τότε τη μητέρα μου, και στο διπλανό στούντιο, η κ. Σταυρούλα Φατσέα φιλοξενούσε ένα ζευγάρι ψηλών, λεπτοκαμωμένων, μάλλον συνταξιούχων, μάλλον Ολλανδών. Οι περιέργοι αυτοί άνθρωποι εξαφανίζονταν

την ευγνωμοσύνη μου, τον κάλεσα στον *Σωτήρη* με τη σύζυγο του για ένα από τα πιο αξιομνημόνευτα τσίπουρα της ζωής μου!

Έτσι λοιπόν γνώρισα τον Jan και την Liesbeth Essink, που ήταν όντως συνταξιούχοι, όντως Ολλανδοί, και που για πολλή χρόνια ταξίδευαν με το βανάκι τους σε όλη τη Μεσόγειο, εκτενώς στην Ελλάδα, πολύ συχνά στα Κύθηρα, ψάχνοντας να βρουν, να καταγράψουν, και να φωτογραφίσουν άγριες ορχιδέες. Από το διεθνή κύκλο των φυσιολογικών που ασχολούνται επαγγελματικά

μυθιού, ο Jan και η Liesbeth μου έστειλαν την επόμενη χρονιά ένα μικρό οδηγό με τις φωτογραφίες και τα ονόματα όλων των ειδών ορχιδεών που εκείνοι ή η Σταυρούλα είχαν καταγράψει στο νησί. Άρχισα λοιπόν να τις παρατηρώ, να τις θαυμάζω και να παρακολουθώ όποτε μπορούσα το blog της Σταυρούλας (www.floracytherea.blogspot.com).

Εκείνο όμως που δεν κατάφερα, ήταν να πείσω τη μητέρα μου να μην τις κόβει. «Ούουου, καλή, έχει πολλή, είναι γεμάτος ο τόπος!» μου έλεγε η μάνα μου κάθε φορά που τη σταματούσα. Αυτό το «Ούουου» λοιπόν, το συζήτησα και με άλλες φίλες μου στον Αβλήμονα, και έτσι, λίγο για να καταπολεμήσουμε το πολί «Οουουου», λίγο γιατί μας κολήθηκε η Σταυρούλα την αγάπη γι' αυτά τα τροπαία, πείσμονα, ακατάβλητα μικρά πηλασμάκια, λίγο γιατί καταλάβαμε ότι ο Σαρακοσιανός Απρίλης σκεπάζει κάθε χρόνο μια απίθανη ζουγκλική πανδαισία, αποφασίσαμε να ξεκινήσουμε το «Εαρινό Φεστιβάλ Αβλήμονα» (βλέπε <https://AvlemonasSpringFestival.com>), που θα γίνει για πρώτη φορά στις 5 με 12 Απριλίου 2020 και θα είναι αφιερωμένο στη γνωριμία, την εκτίμηση και την προστασία της άγριας ορχιδέας.

Βεβαίως, δεν θα ήταν Φεστιβάλ, και δεν θα ήταν Αβλήμονας, αν δεν είχε και άλλες δραστηριότητες, από μουσική και χορούς μέχρι μαγειρική και μελισσοκομία. Γενικώς, η ιδέα είναι να προσφέρουμε στους επισκέπτες αηλιά και στους εαυτούς μας μια εβδομάδα διασκέδασης και συμμετοχής στη ζουγκλική πανδαισία, με περπατήματα στη διάρκεια της ημέρας, και βραδινά (μετά το ποδόδητρο με άηλα και πριν το χορό) σεμινάρια δοσμένα από ειδικούς όπως η κ. Σταυρούλα, και ο κορυφαίος ειδικός για ελληνικές ορχιδέες κ. Σπύρος Τσίφτης του ΤΕΙ Αθ. Μακεδονίας Θράκης. Ακόμη βρήκαμε και άλλους υποστηρικτές στο νησί, με πρώτο τον Frank van Weerde από το *Pyrgos House*, την παρέα από τα *Kythera Trails* (<http://kytherahiking.com/>), την οργάνωση *MedINA* (<http://med-ina.org/>), την ευγενική και γενναιοδωρή χορηγία του *Kythera Summer Edition*, και επίσης τους *Φίλους του Μουσείου Γουλιανδρή*, που προσφέρθηκαν να οργανώσουν παιδικές δραστηριότητες.

Όμως ξαφνικά κολλήσαμε! Ανακαλύψαμε ότι χρειαζόμαστε αρκετούς ντόπιους που να θέλουν να μάθουν πολλά πράγματα για τις ντόπιες ορχιδέες, ώστε να μπορούν να καθοδηγήσουν τους επισκέπτες μας στα μονοπάτια και στα σημεία όπου βρίθουν οι διάφορες άγριες καλλονές. Αηλιά, είπαμε, δεν θα ήταν Φεστιβάλ, και δεν θα ήταν Αβλήμονας, αν ένα τόσο δα εμποδίακι, όπως είναι το να μάθεις απέξω καμιά εικοσαριά λατινικά ονόματα, επίθετα και subspecies variations, μπορούσε να μας αποθαρρύνει. Η Σταυρούλα λοιπόν μας μάζεψε στην τάξη, δηλαδή... στου *Σωτήρη*, για μαθημα και διαγωνισμό στο τέλος (το πιο διασκεδαστικό της ζωής μας). Και τώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές έχουμε προγραμματίσει εξορμήσεις στα μονοπάτια για ακόμη περισσότερη εξάσκηση! Και θα υπάρξουν και άλλες παρουσιάσεις για όποιον ενδιαφέρεται.

Στις 6 Απριλίου 2019, η Νικοηέτα Κοντολέων και εγώ αποφασίσαμε να δοκιμάσουμε τις δυνάμεις μας, χωρίς τη δασκάλα μας, και ακουοθήσαμε το μονοπάτι Αβλήμονα – Αγ. Γεωργίου, με μια κάμερα και τον οδηγό των Essink ανά χείρας. «Για πλάκα!», είπαμε στους εαυτούς μας, αν και πιστεύω ότι κρυφά η μια από την άλλη είχαμε αρκετές φιλοδοξίες και απαιτήσεις. Δεν το περίμενα, δεν θα το πίστευα, αηλιά οι στατιστικές μιλούν πάντα για γεγονότα: σε τρεις ώρες χαλαρής περιήγησης βγάλαμε περίπου 90 φωτογραφίες από διαφορετικά άτομα που συναντήσαμε. Ο οδηγός μάς διευκόλυνε αφάνταστα στο να τις ταυτοποιήσουμε, και πριν το καταλάβουμε, αρχίσαμε να έχουμε και μια καλή διάθεση για το πού να ψάχνουμε, ανάλογα και με την υπόλοιπη βήλαση του κάθε σημείου.

Αυτό το «κυνήγι», όχι για να μαζέψουμε φαγητό, όχι για να κάνουμε παρέα, όχι για να ξεμουδιάσουμε, αηλιά για να δούμε, να ανακαλύψουμε, άρχισε να ασκεί πάνω μας μια απίστευτη γοητεία, μια σχεδόν εθιστική έλξη, και μια παράξενη χημεία. Ξαφνικά αρχίζεις να προσέχεις και τα αηλιά, τα λιγότερο σπάνια και διάσημα, τα μη βρώσιμα, τα σταυρωτά πέταλα, και τα μακρόνταλα ζουζούνια, και τα ξερά κληριά και τις ρίζες που μπουμπουκίζουν, και τα απερίγραπτα φασόλια ποιος ξέρει ποιας σεράπιδος ή ποιας κληματίδας, και τα φιδάκια, και τα νερά που αναβλύζουν άραγε ή μαζεύονται, και τα κουνούπια που δεν θυμώνεις μαζί τους αηλιά θες να τα κοιτάξεις κι αυτά, και ναι, κι εκείνο το τρομακτικό μωρό «Alien» που δεν ξέρω ακόμα το όνομά του, αηλιά θα ψάξω να το βρω, και που την επόμενη φορά θα παραδοκώ για να δω τι κάνει, πού πάει και τι τρώει κι αυτο, μέσα σε τόσο συρφετό από ζωή...

Ελάτε λοιπόν Αβλήμονα, αν θέλετε, τον επόμενο Απρίλη, να δείτε τι εννοώ!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ JACQUELINE ANDRONICUS

Εαρινό Φεστιβάλ Αβλήμονα, 5-12 Απριλίου 2020

Αφιερωμένο στην προστασία ορχιδεών των Κυθήρων

Περιηγήσεις στα μονοπάτια - Σεμινάρια από ειδικούς -
Μουσική - Χορός και πολλά ακόμα!

AvlemonasSpringFestival.com

όλη την ημέρα με ήλιο ή με βροχή, φεύγοντας με το αρχαίο –δεκαετίας '60- Volkswagen τους, και η μάνα μου σαν κλασική ελληνίδα της εποχής της, αναρωτιόταν τι να κάνουν άραγε όλη μέρα έξω στο νησί με όλη τους τους καιρούς. Μια μέρα όμως που κλειδωθήκαμε πανικόβλητες έξω από το σπίτι μας, ο παράξενος κύριος κατάφερε να μας σώσει, παραβιάζοντας την πόρτα μας. Για να εκφράσω

ή ερασιτεχνικά με την ορχιδέα, είχαν γνωριστεί και με τη Σταυρούλα, που είναι, όπως μου αποκάθισαν η τοπικός μας expert! Όλα αυτά βέβαια ήταν για μένα μια έκπληξη, και πολύ ενδιαφέροντα, αηλιά η βασική μου ερώτηση ήταν αηλή: ποιες ορχιδέες;

Άρχισαν λοιπόν να μου δείχνουν τις φωτογραφίες από είδη που τα είχα δει στο νησί, αηλιά που εγώ σαν παιδί της πόλης τα έλεγα κάπως γενικά, cool και βάνουσα «αγριοπούπουδα» - και που δεν είχα ιδέα για τη θαυμαστή ζωή τους. Για το πώς χρειάζονται ειδικούς μύκητες που βρίσκουν στο χώμα και τις ρίζες αηλών φυτών για να αναπτυχθούν; Για τις ειδικές ποικιλίες μυγών με τη μακριά προβοσκίδα που χρειάζονται για να επικοινωνήσουν κάποια είδη; Για τα διαφορετικά είδη μελισσών που προσγειώνονται πάνω στο λουλούδι τους γιατί το νομίζουν θυμικό μελισσάκι; Για το πόσο σπάνιες και απειλούμενες με εξαφάνιση είναι μερικές; Και αηλιά τόσα περιέργια και άγνωστα σε μένα, που ξαφνικά μου άνοιξαν τα μάτια σε μια απίστευτη μίνι ζούγκλα που απλώνεται μέσα και έξω από το φράχτη μου. Για να συμπληρωθεί δε ο κύκλος του ωραίου αυτού και αηθινού παρα-

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ
FRIENDS OF MUSEUMS OF KYTHERA
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΤΕ

15 Ιουνίου Σάββατο, ώρα 19:30
Ο ήχος της μουσικής. «ΤΟ ΑΚΟΡΝΤΕΟΝ» Προβόλη του ντοκιμαντέρ του Άρη Παϊζάνου-Μουράκη στο ανοιχτό θεατράκι που βρίσκεται στο Astarti Hidden Retreats στην Πλατεία Άμμο.

29 Ιουνίου Σάββατο, ώρα 9:30
Θαλάσσια εκδρομή με άγνωστους προορισμούς..... Αναχώρηση από το Καψάλι με το σκάφος glass bottom - Κοιρά επιτρέποντας!

6 Ιουλίου Σάββατο, ώρα 18:30
Στα σπήλαια των Κυθήρων. Εξερεύνηση στα σπήλαια γύρω από το Καψάλι, με ξεναγό τον αρχαιολόγο Κωνσταντίνο Τρίμη.

10 Ιουλίου Τετάρτη, ώρα 20:00
Το Μεγάλο Πάρτι στη Σκάνδια. Μια βραδιά οργανωμένη από μέλη των ΦΜΚ που επιφυλάσσει πολλές εκπλήξεις!!!

3 & 4 Αυγούστου Σάββατο & Κυριακή στα Μπτάτα & στον Άγιο Γιώργη στο Βουνό.
Μια εξαιρετική διήμερη αρχαιολογική εμπειρία για όλους. Η καθηγήτρια κυρία Αιμιλία Μπάνου, επικεφαλής των ανασκαφών στον Άγιο Γεώργιο στο Βουνό θα μας αποκαλύψει κάποια από τα μυστικά αυτού του σημαντικού Μινωικού Ιερού Κορυφής.

31 Αυγούστου Σάββατο, ώρα 20:00
Βραδιά προς τιμήν των Αδελφών Κυπρίων. 'Η Αφροδίτη της Κύπρου'. Προσκεκλημένος ομιλητής ο καθηγητής κ. Α. Βασκός. Παραδοσιακά τραγούδια της Κύπρου από τη χορωδία των ΦΜΚ.

7 Σεπτεμβρίου Σάββατο απόγευμα "Αποηλάνηση" στο δάσος!
Ένας περίπατος στο δάσος Γερακιού, μια συζήτηση για τα τοπικά βότανα και τέλος ένα κατσικάκι στο φούρνο!

13 - 21 Οκτωβρίου 2019
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΚΥΠΡΟ
Λεπτομέρειες για κάθε εκδηλώση θα ανακοινωθούν ξεχωριστά
ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ, Καραβάς, Κύθηρα, ΤΚ 802 00 Τηλ: 27360 33588

visitkythera™

#visitkythera #escapethecrowds

ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΣ

Του Θεόδωρου Κουκούλη,
Αρχαιολόγου, ΒΑ, ΜLitt πρώην Δημάρχου Κυθήρων

Η ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ Ή ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, όπως ήταν γνωστός επί πολλούς αιώνες, κατέχει κεντρική θέση στην Ιστορία και τη Λαογραφία των Κυθήρων. Το γεγονός ότι διετέλεσε

Το επιβλητικό τοπίο γύρω από την Παλαιόχωρα προκαλεί δέος σε κάθε επισκέπτη.

επί τρεις περίπου αιώνες Πρωτεύουσα του νησιού, καθώς και η εντυπωσιακή θέση της που προκαλεί δέος και θαυμασμό στον εκάστοτε επισκέπτη και παρατηρητή αποδεικνύει ότι η επιλογή της δεν ήταν τυχαία. Η βίαιη κατάληψη και καταστροφή της εξήλθε από τον αιμοβόρο και αδίστακτο πρώην πειρατή και μετέπειτα Αρχιναύαρχο του οθωμανικού στόλου, Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσα, πρόσθεσαν στην ιστορία της και τον θούλο.

Παρέμεινε έτσι ανεξίτηλη χαραγμένη στην μνήμη των Κυθηρίων από τον 16ο αιώνα μέχρι και σήμερα. Στους παραπάνω λόγους πρέπει να συμπεριλάβουμε και το αναμφισβήτητο πρωτόγνωρο σοκ που προκάλεσε στους κατοίκους των Κυθήρων η, χωρίς αντίσταση των κατοίκων, απ' ό,τι φαίνεται, πτώση της στα χέρια των επιτιθεμένων και η αιχμαλωσία μεγάλου, για τα δεδομένα του νησιού, αριθμού ανδρών και γυναικών που ζούσαν στην Παλαιόχωρα.

Δυστυχώς, τα στοιχεία που έχουν διασωθεί και είναι έως τώρα γνωστά δεν μας διαφωτίζουν ικανοποιητικά για την πρώιμη ιστορία του χώρου και των ανθρώπων που τον δημιούργησαν και του έδιναν ζωή για τριακόσια περίπου χρόνια ή ίσως και περισσότερα. Όσα γνωρίζουμε προέρχονται είτε από την τελευταία περίοδο της ακμής του είτε από τους μετά την καταστροφή της Παλαιόχωρας χρόνους. Είμαστε λοιπόν αναγκασμένοι να καταφεύγουμε κάποιες φορές σε λογικοφανείς υποθέσεις ή μέσω της αρχαιολογικής έρευνας να προσπαθούμε να καθύψουμε τα διάφορα κενά που προκύπτουν. Πάντως, η σημασία και η αξία του χώρου ούτε υποβαθμίζεται ούτε χάνει τη βαρύνουσα θέση της στην τοπική ιστορία.

Ας εξετάσουμε όμως λεπτομερέστερα τα πράγματα. Η πειρατεία κατά τους Μέσους Χρόνους, και όχι μόνον, βρισκόταν σε έξαρση και αποτελούσε διαρκή και σοβαρότατο κίνδυνο για τους νησιώτες του Αιγαίου και των παράκτιων περιοχών. Ο λόγος όμως αυτός δεν είναι αρκετός να μας πείσει για την επιβολή της συγκεκριμένης θέσης, ώστε να δημιουργηθεί ένας εντελής καινούριος οικισμός. Φαίνεται ότι, πέρα από την ασφάλεια των κατοίκων, υπήρχε και άλλος σοβαρός λόγος που επέβαλε την ίδρυση της στο συγκεκριμένο σημείο.

Αποτελούσε πιθανώτατα και το διοικητικό, διαχειριστικό, εποπτικό κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής, η οποία πρέπει να παρήγαγε συγκεκριμένες ποσότητες γεωργικών προϊόντων και να τα προωθούσε στην αγορά, εντός ή εκτός Κυθήρων. Η αφθονία των υδάτινων πόρων λόγω των έκτατων απορροής που υπάρχουν πλησίον οι σχετικά εύφορες εκτάσεις, καθόλου ευκαταφρόνητες που καλλιεργούντο σε όχι μεγάλη απόσταση από τον οικισμό, της προσέδιδαν κεντρικό οικονομικό ρόλο. Την άποψη ενισχύει

ΒΑΛΕΝΤΙΝΗ ΚΑΪΜΑΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ · ΟΛΟΚΛΗΡΩ
ΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ · ΑΠΟΣΤ
ΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ 19 ΘΗΣΕΙΟ 11851 ΑΘΗΝΑ
ΒΙΑΡΑΔΙΚΑ 80100 ΚΥΘΕΡΑ

VALENTINI KAIMAKI
ARCHITECT · COMPLETE PROPERTY SOL
UTIONS · 19 APOSTOLOU PAVLOU STRE
ET THISSION 11851 ATHENS · VIARADIK
80100 KYTHIRA

www.valentinikaimaki.com
+30 6944 44 33 32 +30 27360 33318

η ύπαρξη μικρών οικισμών στην ευρύτερη περιοχή και οι οποίοι λειτουργούσαν ως δορυφόροι στη σύνολη οικονομική της δραστηριότητα. Εκτός από τον οικονομικό ρόλο διαδραμάτιζε και εκκλησιαστικό, αν λάβουμε υπ' όψιν τους μικρούς αθηναϊούς γύρω βυζαντινούς ναούς.

Γνωρίζουμε από τις εκθέσεις των Βενετών Προβλεπτών, από τους περιηγητές που πέ- ρασαν από τα Κύθηρα, αλλά και από τα δημοσιευμένα Βε- νετικά Αρχεία ότι τα Κύθηρα δεν υπήρξαν ποτέ παραγω- γικά και πλούσια. Όμως, οι

ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΑ
ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ
ΧΩΡΟΙ

**ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ (ΧΩΡΑ)**
Καθημερινά 8:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

**ΕΝΕΤΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟ
ΧΩΡΑΣ**
Καθημερινά 8:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

ΕΚΘΕΣΗ ΟΙΚΟΣΗΜΩΝ
ΚΑΣΤΡΟΥ ΧΩΡΑΣ
Καθημερινά 9:00-14:00
17:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

**ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ (Κ. ΛΙΒΑΔΙ)**
Καθημερινά 9:00-16:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 31731

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
«ΛΟΥΡΑΝΤΟΥ» ΧΩΡΑ
Καθημερινά 8:00-14:00
τηλ. 27360 31336
69840 40320

**ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ**
Καθημερινά 8:00-20:00
τηλ. 27360 31184

**ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ**
Καθημερινά 8:00-20:00

ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθημερινά
κατόπιν επικοινωνίας
τηλ. 27360 33673

**ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΣΤΟ ΠΟΥΡΚΟ**
Καθημερινά
κατόπιν επικοινωνίας
τηλ. 27360 31195

**ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ
ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ**
Καθημερινά 11:00-19:00
(τελευταία ξενάγηση
στις 18:30)
τηλ. 27360 31213

εκτάσεις στην περιοχή της Παλαιόχωρας φαίνεται ότι απέδιδαν αρκετά για να καθίσταται τουλάχιστον βιώσιμη. Οδηγούμαστε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ο Άγιος Δημήτριος ιδρύθηκε και για να προσφέρει ασφάλεια στους κατοίκους του, αλλά και για να βρισκονται οι καθημερινές σε μικρή απόσταση από την καθημερινή εργασία τους.

Τα σωζόμενα κατάλοιπα του οικισμού παρουσιάζουν αντιφατική εικόνα. Οι κατοικίες είναι φτωχικές. Αντίθετα, οι ναοί –αν και μικροί σε μέγεθος- είναι οικοδομικά

Φθαρμένες τοιχογραφίες σε εκκλησία στην Παλαιόχωρα

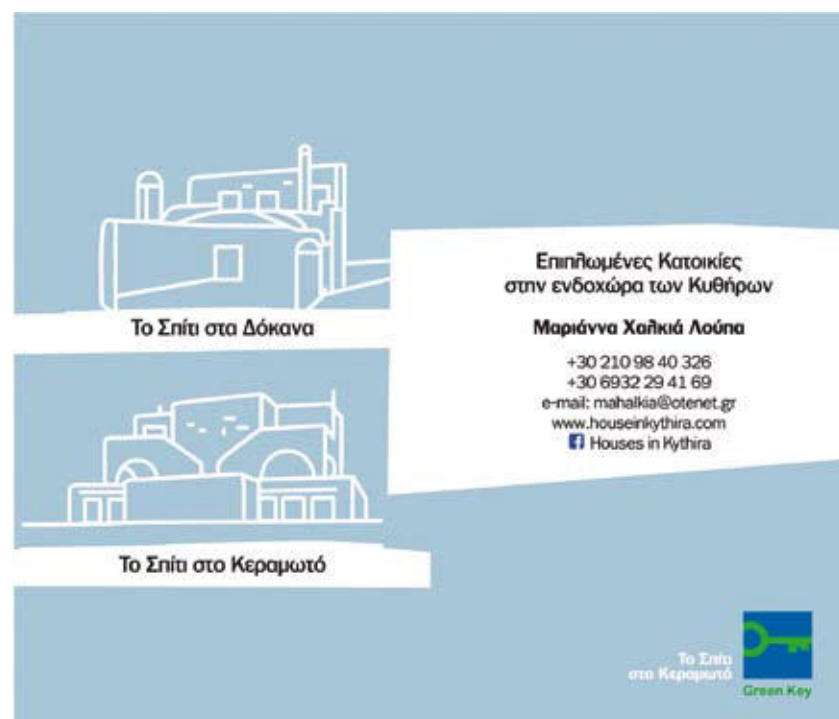
φροντισμένοι. Διαθέτουν σκαλιστά πώρινα τέμπλα και φράγματα παραθύρων, διακοσμητικά κεραμικά ενσωματωμένα στην εξωτερική τοιχοποιία, καθώς και πολύ περιορισμένη χρήση πολυτιμότερων υλικών, όπως του μαρμάρου. Εντός των ναών από τα υπολείμματα που έχουν διασωθεί, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι υπήρχαν αξιόλογες τοιχογραφίες. Η επιφανειακή κεραμική δείχνει ότι οι κάτοικοι είχαν πολλή επαφή με τον έξω κόσμο, εμπορικές και πολιτιστικές, και θα πρέπει να γνώριζαν τις αλληλαγές που συντελούντο πολύ μακριά, όπως π.χ. στη Βενετία.

Όταν το 1537 ο Μπαρμπάροσσα κυρίευσε την Παλαιόχωρα η καταστροφή ήταν σχεδόν ολοκληρωτική. Αντίθετα από ό,τι μέχρι τώρα πιστεύεται, ο χώρος δεν εγκαταλείφθηκε πλήρως. Συνέχισε πιθανόν να κατοικείται και να λειτουργεί για έναν ακόμη αιώνα υποτονικά και χωρίς πλέον τα πληθυσμιακά μεγέθη που διέθετε προηγουμένων. Άλλωστε, το κέντρο της εξουσίας είχε μετατοπιστεί από τους Βενετούς κυριάρχους στον Νότο, στη Χώρα, της οποίας το κάστρο είχε ολοκληρωθεί ήδη από το 1502. Είχαν μάλιστα χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή του οι νέες τεχνικές που λάμβαναν υπ' όψιν τους την πρόοδο που είχε επιτευχθεί στην χρήση της πυριτίδας.

Συμβατικά μπορούμε να πούμε ότι η Παλαιόχωρα «σβήνει» στις πρώτες δεκαετίες του 17ου αιώνα. Από τότε όμως πιθανότατα «ξαναζωντανεύει» στην φαντασία των ανθρώπων ως μια πόλη, ως μια πρωτεύουσα μυθική. Ως χώρος υπερβατικός που κυριαρχείται, φρουρείται, φυλάσσεται, εξουσιάζεται από δυνάμεις του «Έξω Κόσμου», του πέραν των ανθρώπινων αισθήσεων. Αυτού του υπεραισθητού κόσμου που για κάποιο λόγο υφίσταται χωρίς να μπορούν να το αποδείξουν, ενώ για δήλου δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα όνειρο, μια φαντασία ανάξια προσοχής και κάθε μνείας.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, η Παλαιόχωρα αποτέλεσε την αιτία και την αφορμή να δημιουργηθούν δεκάδες θρύλοι και παραδόσεις για την καταστροφή της, για τα δήθεν πλούτη των κατοίκων της, για τα φουσσάτα που την επισκέπτονται τις ασέληνες νύκτες, για τον «Ξενοθάο» που τρομοκρατεί και στοιχειώνει τους πάντες, για τα κλήματα των αθώνων νηπίων που θυσίστηκαν εκείνη τη φοβερή νύχτα της καταστροφής.

Σήμερα, η Παλαιόχωρα παραμένει ζωντανή στη σκέψη και στην καρδιά των Κυθηρίων είτε ως αρχαιοθρονικός χώρος, είτε ως τμήμα της ιστορίας μας είτε ως τόπος φανταστικός. Σε κάθε περίπτωση η Παλαιόχωρα είναι και θα παραμείνει Σύμβολο όσο θα υπάρχουν Κυθηριοί που γνωρίζουν, εκτιμούν και σέβονται το παρελθόν και τα επιτεύγματά του.

ΕΝΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ 4000 ΕΤΩΝ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Των Φοίβου Τσαραβόπουλου και Ρήγα Ζαφειρίου
www.kytherahiking.gr

ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΟΥΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ και όλοι θέλουμε να πάμε στα αρχαία "τουριστικά" προσκυνήματα των Δελφών, της Ολυμπίας, της Ακρόπολης των Αθηνών ή τα νεότερα, όπως τα Μετέωρα και την Παναγιά της Τήνου... Οι περισσότεροι επισκέπτες της χώρας καταφθάνουν με πολυτελή πούλμαν στους διάσημους αυτούς αρχαιολογικούς ή μη χώρους πληρώνουν το εισιτήριο εισόδου, περιηγούνται εντός του χώρου και φωτογραφίζουν ή φωτογραφίζονται για να απαντήσουν στην επίσκεψή τους. Αυτό είναι μια από τις εκφάνσεις του τουρισμού της Ελλάδας. Ίσως από τις καλές, αν τη συγκρίνει κανείς με το all inclusive του "ήλιου και της θάλασσας"! Έχει όμως ξεθωριάσει για τα καλά η προσκυνηματική χροιά των χώρων αυτών.

Στα Κύθηρα, ένα νησί που γεωγραφικά κατέχει μια θέση γεωστρατηγικής σημασίας - ελέγχει την δυτική είσοδο στο Αιγαίο Πέλαγος - εδώ και αρκετά χρόνια, πραγματοποιείται μια προσπάθεια ανάδειξης του φυσικού και ιστορικού πλούτου μέσω μιας άλλης προσέγγισης, της πεζοπορικής. Το δίκτυο μονοπατιών Kythera Hiking έχει αναδείξει ένα μεγάλο αριθμό μονοπατιών που είχαν ξεχαστεί για χρόνια πολλή. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής, έχει αναδειχθεί ένα μονοπάτι, από τα παλαιότερα της Ελλάδας, σε συνεχή χρήση εδώ και 4000 χρόνια! Το περπατούσαν προσκυνητές της Μεγάλης Θεάς των Μινωιτών στις αρχές της 2ης χιλιετίας π.Χ. και σήμερα το περπατούν χριστιανοί ορθόδοξοι αθηναίοι και πεζοπόροι όλων των θρησκειών και προελεύσεων!

Πρόκειται για μια διαδρομή μήκους περίπου 16 χιλιομέτρων, η οποία ενώνει τους οικισμούς του Αβδήμονα και του Διακοφτίου, το σπήλαιο Χουστή όπου λειτουργούσε ιερό της Αστάρτης (και Αφροδίτης), το Ιερό Προσκύνημα της Αγίας Μόνης και τις εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου, της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας και του Αγίου Νικολάου στο Βουνό, όπου έχει βρεθεί ένα ξακουστό Μινωικό Ιερό κορυφής. Το πρόγραμμα Kythera Hiking ανέδειξε τα παλαιά μονοπάτια που ένωναν τα σημεία αυτά, τα καθάρισε, τα σηματοδότησε και δημιούργησε μια προσκυνηματική διαδρομή, η οποία όμως έχει να κάνει με την διαχρονική πίστη, και όχι με συγκεκριμένη θρησκεία.

Η όμορφη παράκτια διαδρομή προς τον Αβδήμονα περνάει από εντυπωσιακά τοπία λαξευμένα από τα φυσικά φαινόμενα. (φωτό: Φ. Τσαραβόπουλος)

Ο τόπος λατρείας συχνά υποδεικνύει και τη θεότητα που λατρεύεται

Η προτεινόμενη εκκίνηση της διαδρομής βρίσκεται στο Διακόφτι, το σημερινό λιμάνι του νησιού. Από εκεί, το μονοπάτι φτάνει γρήγορα στο σπήλαιο Χουστή, όπου η αρχαιολογική σκαπάνη ανέδειξε χώρο λατρείας κάποιας χθόνιας θεότητας. Πιθανότατα η Αστάρτη των Φοινίκων και μετέπειτα η Αφροδίτη, με την ανεικονική μορφή της όπως λατρευόταν τα πρώτα χρόνια στα Κύθηρα. Στη λαξευμένη από τους αρχαίους επιβλητική είσοδο της σπηλιάς, σε μια κόγχη, έχει επιμελώς αναδειχθεί ένα απολιθωμένο κοχυλιού, το οποίο μαρτυρεί τη σύνδεση του σπηλίου με τη λατρεία της Αφροδίτης, η οποία αναδύθηκε από τη θάλασσα. Είναι συχνό φαινόμενο, ένα τοπίο, η γεωλογία της περιοχής, η φύση της, να υποδεικνύουν τη θεότητα που λατρεύεται. Τα Κύθηρα συνδέονται άρρηκτα με τη λατρεία της Αφροδίτης, καθώς είναι ένα νησί που, όπως και η Αφροδίτη, αναδύθηκε από τη θάλασσα, όπως μαρτυρούν τα αμέτρητα απολιθώματα σε μεγάλο τμήμα της έκτασής του.

HOLITOUCH
HOLISTIC TREATMENTS & MASSAGE

- ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΜΑΛΑΞΗ
- ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΜΑΣΑΖ
- ΧΑΛΑΡΩΤΙΚΟ ΜΑΣΑΖ
- ΜΑΣΑΖ ΒΑΘΕΩΣ ΙΣΤΟΥ
- ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΤΑΙΛΑΝΔΕΖΙΚΟ ΜΑΣΑΖ
- ΟΛΙΣΤΙΚΟ ΤΑΙΛΑΝΔΕΖΙΚΟ ΜΑΣΑΖ
- ΡΕΦΛΕΞΟΛΟΓΙΑ • ΝΕΥΡΟΡΕΦΛΕΞΟΛΟΓΙΑ
- ΔΙΑ ΧΕΙΡΩΝ ΝΕΥΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
- ΗΛΕΚΤΡΟΒΕΛΟΝΙΣΜΟΣ
- ΩΤΟΒΕΛΟΝΙΣΜΟΣ • ΚΙΝΗΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Λ. Βάρης 94, 166 72 Βάρη
e-mail: info.holitouch@gmail.com
τηλ: 6974 645485

Η δισυπόστατη εκκλησία της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας και του Αγίου Νικολάου. Ακριβώς από πίσω τους η εκκλησία του Αγίου Γιώργη, χτισμένη στη θέση του Μινωικού Ιερού Κορυφής. (φωτό: Φ. Τσαραβόπουλος)

Τα ιερά χρησιμοποιούν και ως σχολεία

Στο σπήλαιο αυτό οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ήλιο ένα πολύ συγκινητικό εύρημα. Πρόκειται για ένα θραύσμα από κεραμεικό πλάκιδιο το οποίο χρησίμευε ως τετράδιο εκμάθησης γραφής. Φαίνεται πως ο μαθητής το αφιέρωσε στη θεότητα, ως ευχαριστήριο επειδή διδάχθηκε τα γράμματα στον ιερό αυτό χώρο. Άλλη μια απόδειξη πως τα ιερά στην αρχαιότητα χρησιμοποιούν συχνά ως σχολεία. Στην πιο πρόσφατη ιστορία της Ελλάδας, είναι γνωστό πως οι ιερείς πολύ συχνά ήταν και οι δάσκαλοι των παιδιών στην επαρχία.

Η θεότητα ελέγχει τα φυσικά φαινόμενα

Συνεχίζοντας την πορεία, το μονοπάτι διέρχεται από χαμηλά βράχια λαξευμένα από τις δυνάμεις της φύσης, το νερό και τον αέρα. Τα βράχια αυτά είναι και "μουσικά" καθώς η κρούση τους προκαλεί έναν μελωδικό κυμβαλισμό. Με ήπια κλίση, το μονοπάτι ανεβαίνει στους πρόποδες του Βουνού, με κατεύθυνση τον Αβδήμονα. Ακολουθώντας σιγά σιγά νοτιοδυτική πορεία, εμφανίζονται οι δύο ανατολικές βραχονησίδες Δραγονάρες. Στη Μικρή Δραγονάρα (ή Αντιδραγονέρα), πριν από κάποια χρόνια έγινε μια σπουδαία αρχαιολογική ανακάλυψη: Ένα Ιερό του Ποσειδώνα, στο οποίο οι ναυτικοί της αρχαιότητας περνούσαν για να ζητήσουν την εύνοια του θεού ώστε να τους προστατέψει για να περάσουν το φοβερό ακρωτήριο του Μαλέα, και να τον ευχαριστήσουν που τους άφησε να το περάσουν. Κατά τη διάρκεια των αρχαιολογικών ανασκαφών ήρθαν στο φως πάνω από 250 νομίσματα από διάφορες αρχαίες πόλεις της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, από την Έβρουσι (σημερινή Ibiza) έως το Παντικάπαιον (στη σημερινή Κριμαία).

Η κοπιαστική ανάβαση για να φτάσει κανείς τα θεία, όσο πιο ψηλά γίνεται

Ατενίζοντας το Μυρτώο Πέλαγος, το μονοπάτι καταλήγει στον οικισμό του Αβδήμονα, με το μικρό φυσικό λιμάνι του Αγίου Νικολάου που χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τους Μινωίτες ναυτικούς. Σήμερα αποτελεί ένα όμορφο παραθεριστικό χωριό. Στα βόρεια του οικισμού ξεκινάει η αρχαιότερη πεζοπορική διαδρομή των Κυθήρων, που καταλήγει στον Άγιο Γιώργη στο Βουνό. Η διαδρομή αυτή με ήπια αρχικά κλίση, ανηφορίζει απότομα προς την δεύτερη κορυφή του υπερκείμενου υψώματος, στα 350 περίπου μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Εκεί βρίσκονται σήμερα δύο παλαιές ορθόθευκες εκκλησίες, ο Άγιος Γιώργης και η δισυπόστατη Παναγιά Μυρτιδιώτισσα και Άγιος Νικόλαος. Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο Βουνό, όπως ονομάζεται, έχει ως δάπεδο ένα ρωμαϊκό ψηφιδωτό του 7ου αιώνα με σκηνή κυνηγιού. Η δισυπόστατη εκκλησία της Παναγίας και του Αγίου Νικολάου είναι μία από τις 11 μοναδικές εκκλησίες αρχιτεκτονικής "Κυθηραϊκού Τύπου". Στο σημείο αυτό, που αποτελεί ένα από τα σημαντικά προσκυνηματικά μνημεία των Κυθήρων σήμερα, οι αρχαιολόγοι έφεραν στο φως το μοναδικό ασύλητο Μινωικό Ιερό Κορυφής. Οι ανασκαφές ανέδειξαν περίπου εκατό ειδώλια - αφιερώματα από τους πιστούς στη θεότητα, περισσότερα απ' όσα έχουν βρεθεί συνοδικά σε όλα τα Ιερά Κορυφής της Κρήτης. Πριν από λίγα χρόνια, καθαρίζοντας το μονοπάτι, αποκαλύφθηκε και μία αφιερωματική επιγραφή της ελληνιστικής περιόδου, που δείχνει πως ο τόπος χρησίμευε ως ιερό και κατά την περίοδο αυτή. Για χιλιάδες χρόνια λοιπόν, πιστοί ανεβαίνουν ευλαβικά το μονοπάτι αυτό από τον Αβδήμονα στην επιβλητική κορυφή με την πανοραμική θέα, για να προσευχηθούν, να ζητήσουν βοήθεια, να ευχαριστήσουν τα θεία διαχρονικά, να τα "αγγίξουν" εκεί ψηλά που πάνε...

Η απομόνωση προσφέρει τη δυνατότητα επικοινωνίας με τα θεία

Από τον Άγιο Γιώργη, η διαδρομή κινείται κατηφορικά με κατεύθυνση βόρεια, μέσα από φασκομηλιές και θυμάρια, σε ένα πεδίο που εκτιμούν ιδιαίτερα οι μελισσοκόμοι του νησιού που παράγουν το ξακουστό μέλι Κυθήρων. Μετά το οροπέδιο, η ανηφόρα θα οδηγήσει τον πεζοπόρο στο απομονωμένο Ιερό Προσκύνημα της Αγίας Μόνης, αφιερωμένο στην "Μόνη των Πάντων Εηπίδα". Η Αγία Μόνη, χτισμένη στη σημερινή της μορφή τον 19ο αιώνα, με το όμορφο πώρινο καμπαναριό της, είναι από τους πιο επισκέψιμους τόπους θρησκευτικής λατρείας των Κυθήρων. Με τα κελιά της, τη λιτή της εκκλησία και την απεριόριστη θέα αποτελεί έναν από τους πιο αγαπημένους τόπους των πιστών για δεκαεπεντισμό, τη διαμονή δηλαδή εντός του ιερού χώρου για 15 μέρες έως την ημέρα της Παναγίας. Σε κελί του μοναστηριού, κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, ο ιερέας της Μονής έστελνε στους συμμάχους πληροφορίες μέσω ασυρμάτου, με αποτέλεσμα να επιφέρουν ισχυρά πλήγματα στις δυνάμεις του άξονα. Σήμερα, ο Παπα - Γιώργης Αδίκημενάκης, που έχει συμβάλει στην διατήρηση των παλιών μονοπατιών της περιοχής, λειτουργεί σε ένα από τα κελιά παραδοσιακό κρηποποιείο.

Δεν είναι η Ιθάκη, αλλά το ταξίδι που θα σε πλουτίσει

Με απεριόριστη θέα προς τα ανατολικά, η διαδρομή συνεχίζει προς το Διακόφτι, από ένα προσφάτως συντηρημένο παλιό μονοπάτι που κινείται κι αυτό ανάμεσα σε θυμάρια και φασκομηλιές. Η πεζοπορία ολοκληρώνεται. Ο στόχος της επιστροφής στο Διακόφτι μέσα από το μονοπάτι οδήγησε σε μια επίσκεψη των μνημείων διαχρονικής λατρείας των Κυθήρων, στα χνάρια πανάρχαιων πολιτισμών, και αγγίζοντας τη σημερινή θρησκεία, πάντα στους ίδιους τόπους που εμπνέουν. Είτε στις κορυφές, κοντά στον ουρανό, είτε στα έγκατα της γης...

ΓΟΗΤΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΝΤΑΚΑΘΑΡΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Του Ινπόθιτου Πρέκα, visitkythera.com

ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΑΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟ ΝΗΣΙ, λόγω της πλούσιας γεωμορφολογίας τους, διαθέτουν μία ακτογραμμή με περίπου 40 μεγάλες, μικρές και πολύ μικρές παραλίες. Η πρόσβαση σε αρκετές από αυτές γίνεται μέσω του οδικού δικτύου, ενώ οι υπόλοιπες είναι επισκέψιμες μόνο δια θαλάσσης. Αρκετές παραλίες έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά και διαθέτουν οργανωμένες υποδομές με μικρά αναψυκτήρια, ομπρέλλες με ξαπλώστρες και άλλες ανέσεις. Επιλέξαμε και σας προτείνουμε εδώ δώδεκα παραλίες που αυτό το καλοκαίρι θα σας προσφέρουν τις καλύτερες εμπειρίες και βουτιές!

ΠΑΛΙΟΠΟΛΗ Είναι η μεγαλύτερη παραλία στα Κύθηρα. Βρίσκεται στα ανατολικά, δίπλα στο ψαροχώρι του Αυλήμονα. Είναι αμμώδης με πολύ ψιλό πολύχρωμο βοτσαλάκι και σχετικά ρηχά νερά. Διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες, καντίνες και τουαλέτες. Η πρόσβαση γίνεται με ασφάλτινο δρόμο και υπάρχει άπλητος χώρος για στάθμευση. Η παραλία είναι υποψήφια για το βραβείο Γαλήζιας Σημαίας. Είναι ελαφρώς εκτεθειμένη στους βορειοανατολικούς ανέμους. Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το μύθο, σε αυτή την ακτή γεννήθηκε η Αφροδίτη.

ΚΑΛΑΔΙ Η παραλία σήμα κατατεθέν του νησιού. Έχει φωτογραφηθεί περισσότερο από κάθε άλλη παραλία. Βρίσκεται στα ανατολικά, έχει βότσαλο και βαθιά γαλαζοπράσινα νερά, ενώ χωρίζεται σε δύο μικρούς κοιλίσκους από έναν εντυπωσιακό βράχο. Η πρόσβαση γίνεται με ασφάλτινο δρόμο και στο τέλος της διαδρομής θα κατεβείτε κάμποσα πέτρινα σκαλοπάτια. Η παραλία δεν είναι οργανωμένη και ο χώρος στάθμευσης είναι περιορισμένος. Μπορεί να χαρακτηριστεί «ποησιούχναστη» αφού το φυσικό της κάλλος μαγνητίζει τους περισσότερους επισκέπτες του νησιού. Εκτίθεται στους βορειοανατολικούς ανέμους.

ΚΟΜΠΟΝΑΔΑ Μια παραλία φημισμένη για την άγρια ομορφιά της. Η Κομπονάδα βρίσκεται ανατολικά του οικισμού Τραβασαριάνικα. Είναι σχετικά μεγάλη παραλία με βότσαλο και βαθιά νερά. Η πρόσβαση γίνεται με ασφαλτόδρομο και διαθέτει άπλητο χώρο στάθμευσης. Είναι οργανωμένη με καντίνες, ξαπλώστρες με ομπρέλλες και τουαλέτες. Η Κομπονάδα εκτίθεται στους βόρειους και ανατολικούς ανέμους. Αν θέλετε να απολαύσετε την ανατολή του ηλίου, ή την πανσέληνο, η θέα στον ορίζοντα είναι εξαιρετική.

ΧΑΛΚΟΣ Ψάχνετε για μια παραλία που δεν επηρεάζεται καθόλου από τους ανέμους; Επισκεφτείτε τον Χαλκό. Βρίσκεται στα νότια του νησιού, έχει βότσαλο, με βαθιά νερά και υπέροχα χρώματα και ο βυθός προσφέρεται για snorkeling. Η παραλία διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες και καντίνες. Η πρόσβαση γίνεται με ασφάλτινο δρόμο από το χωριό Κάλημος, αλλά τα τελευταία 300 μέτρα είναι βατός χωματόδρομος. Ο χώρος στάθμευσης είναι ικανοποιητικός.

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΟΥ Θέλετε μία απόδραση σε απομονωμένη ερημική παραλία για να κάνετε το μπάνιο σας; Η παραλία Κυριακούλου βρίσκεται ανατολικά από το Καψάδι. Μπορείτε να την επισκεφτείτε μόνο δια θαλάσσης με τουριστικό σκάφος που ξεκινάει από το μόλο του Καψαλίου. Είναι μικρή παραλία με πράσινα χρώματα, βαθιά νερά και βότσαλο.

ΚΑΨΑΛΙ Η παραλία στο κοσμοπολίτικο Καψάδι, το επίνειο της πρωτεύουσας των Κυθήρων, είναι μία από τις πιο πολυσύχναστες του νησιού. Έχει ψιλή άμμο και βότσαλο με ρηχά νερά, προστα-

τεύεται από τους ανέμους και είναι οργανωμένη, καθώς διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες. Παρέχει ειδική ράμπα για ριζομένους με κινητικές δυσκολίες (ΑΜΕΑ). Η παραλία είναι βραβευμένη με τη Γαλήζια Σημαία. Στο Καψάδι θα βρείτε τουριστικά σκάφη για κοντινές βόλτες, θαλάσσια ποδήλατα και κανό και σχολή καταδύσεων. Γύρω από την παραλία υπάρχουν, καφετέριες, εστιατόρια και μίνι μάρκετ. Υπάρχουν δημοτικές τουαλέτες και τουαλέτες για ΑΜΕΑ. Απέναντι από το Καψάδι βρίσκεται η βραχονησίδα Χύτρα (ή Αυγό) με μια εκπληκτική θαλάσσια σπηλιά την οποία μπορείτε να επισκεφτείτε με μικρό τουριστικό σκάφος. Το Καψάδι απέχει μόλις 2 χλμ από την Χώρα, ενώ διαθέτει ξενοδοχεία πολύ λίγα μέτρα από την παραλία.

ΣΠΑΡΑΓΑΡΙΟ Η μικρή παραλία, που είναι φημισμένη ως παραλία γυμνιστών, βρίσκεται απέναντι από το Καψάδι στην εκβολή ενός μικρού φαράγγιου, κάτω από το Κάστρο των Κυθήρων. Έχει βότσαλο και βαθιά νερά, και προσεγγίζεται με βατό χωματόδρομο, μπορείτε όμως να την επισκεφτείτε νοικιάζοντας ένα θαλάσσιο ποδήλατο από την παραλία Καψαλίου.

ΜΕΛΙΔΟΝΙ Νοτιοδυτικά του νησιού, μετά το χωριό Δρυμόνα βρίσκεται το Μελιδόνι. Η μικρή απάνεμη παραλία, έχει ψιλή άμμο και μικρό βοτσαλάκι, ενώ τα νερά είναι σχετικά ρηχά. Είναι οργανωμένη με καντίνες, ομπρέλλες και ξαπλώστρες. Ο δρόμος σε ένα αρκετά μεγάλο τμήμα του είναι χωματίνος και συνιστάται η πρόσβαση με ψηλό αυτοκίνητο τύπου τζιπ. Η παραλία προστατεύεται από τους ανέμους. Ο χώρος στάθμευσης είναι ικανοποιητικός.

φωτογραφία της JACQUELINE ANDRONICUS

ΡΟΥΤΣΟΥΝΑΣ Ήρθατε στα Κύθηρα, για να αποδράσετε από τα πλήθη και θέλετε μία εντελώς ερημική παραλία για να χαλαρώσετε χωρίς να σας ενοχλεί κανείς. Τότε επισκεφτείτε τον Ρούτσουνα, βορειοδυτικά του νησιού, σε απόσταση 5 χλμ. από τον οικισμό Γερακάρι. Η εντελώς ερημική παραλία έχει βότσαλο και βαθιά νερά και εκτίθεται ιδιαίτερα στους βορειοδυτικούς ανέμους. Η πρόσβαση γίνεται με χωματόδρομο και χρειάζεται οπωσδήποτε ψηλό αυτοκίνητο τύπου τζιπ. Επειδή το οδικό δίκτυο στην περιοχή είναι δαιδαλώδες, σας συνιστούμε να χρησιμοποιήσετε συσκευή GPS. Με καλό καιρό και ορατότητα η θέα προς τη Μάνη και το ακρωτήρι Ταίναρο είναι εκπληκτική.

ΠΛΑΤΙΑ ΑΜΜΟΣ Το όμορφο ψαροχώρι της Πλατιάς Άμμου, στο βορειότερο άκρο του νησιού έχει μια υπέροχη καταγάλανη παραλία με άμμο και ψιλό βότσαλο. Η παραλία είναι οργανωμένη με ομπρέλλες και ξαπλώστρες ενώ γύρω της θα βρείτε καφέ και ταβερνάκια με φρέσκο ψάρι. Η πρόσβαση γίνεται με ασφάλτινο δρόμο, 3 χλμ από τον οικισμό του Καραβά. Η παραλία είναι υποψήφια για το βραβείο Γαλήζιας Σημαίας.

ΛΑΓΚΑΔΑ Ένας θρύλος λέει ότι ο Μπαρμπαρόσα αποβίβστηκε σε αυτή την παραλία, όταν επιτέθηκε στα Κύθηρα και πολιορκήσε την Παλιόχωρα. Βρίσκεται 2,5 χλμ. ανατολικά της Αγίας Πελαγίας όπου συνδέεται με βατό χωματόδρομο. Η βραβευμένη με Γαλήζια Σημαία παραλία, είναι πλήρως οργανωμένη με ομπρέλλες, ξαπλώστρες και καντίνες. Έχει άμμο, ψιλό βότσαλο και σχετικά ρηχά νερά και προσφέρει εξαιρετική θέα προς τον κόβο Μαλέα. Είναι εκτεθειμένη στους βόρειους ανέμους. Δίπλα στη Λαγκάδα εκβάλλει το εξαιρετικού κάλλους φαράγγι της Κακιάς Λαγκάδας.

ΔΙΑΚΟΦΤΙ Από τις ωραιότερες παραλίες του νησιού, το Διακόφτι βρίσκεται στα βορειοανατολικά, όπου βρίσκεται και το λιμάνι. Πρόκειται για μία παραλία με ψιλή άσπρη αμμουδιά και πολύ ρηχά νερά σε τυρκουάζ χρώματα. Γι αυτό αν έχετε μικρά παιδιά είναι η ιδανική παραλία που πρέπει να επισκεφτείτε. Την παραλία δεν την πιάνουν εύκολα οι άνεμοι καθώς προστατεύεται από το απέναντι νησάκι, τα Μακρυκύθηρα. Είναι οργανωμένη με ξαπλώστρες και ομπρέλλες, διαθέτει καφέ και ταβέρνες πάνω στο κύμα και άπλητο χώρο στάθμευσης. Το Διακόφτι είναι υποψήφια παραλία για το βραβείο Γαλήζιας Σημαίας.

Μην ξεχνάτε ότι υπάρχουν κι άλλες παραλίες που περιμένουν να τις ανακαλύψετε. Μπείτε με το κινητό σας στο visitkythera.com και θα βρείτε όλες τις σχετικές πληροφορίες. Καλό καλοκαίρι και καλές βουτιές!

Minas
coffee/snack/bar

coffee/breakfast/salads/snack/cocktails

Διακόφτι - Κύθηρα, Τηλ.: 27360 33243

www.minas-diakoftibeach.gr

Manolis
Greek Cuisine

special dishes by the sea

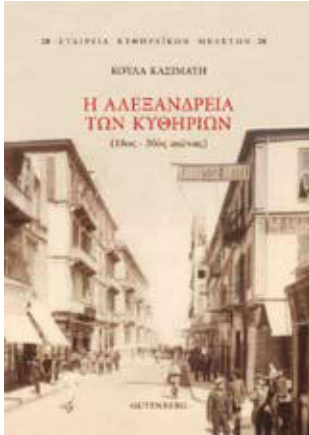
Διακόφτι - Κύθηρα, Τηλ.: 27360 38230

www.manolis-kythira.gr

ΚΟΥΛΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ: ΚΥΘΗΡΙΟΙ ΣΤΑ ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

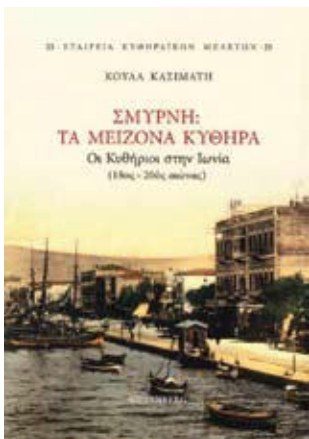
Η εποχή μεταξύ του 18ου-20ού αιώνα ήταν για τα Κύθηρα πολύ σημαντική γιατί κάτω από τη μεγάλη πληθυσμιακή πίεση –δεχόταν πολλούς μετανάστες από την υπόλοιπη Ελλάδα καθώς αυτοί βίωναν δύσκολες καταστάσεις από τους Οθωμανούς– είχαν δημιουργηθεί προβλήματα ακόμη και για τη βιοηθική επιβίωση των κατοίκων τους. Έτσι η μετανάστευση σε σημαντικά παροικιακά κέντρα της εποχής ήταν η μοναδική διέξοδος για την Κυθηραϊκή κοινωνία. Τις μεταναστεύσεις αυτές ανιχνεύει και αναλύει η ομότιμη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου στην τριλογία που άρχισε να δημοσιεύει από το 2011. Πιο συγκεκριμένα:

Η πρώτη μελέτη αφορά τους Κυθηρίους στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου που κυκλοφόρησε σε 1^η έκδοση το 2011 και σε 2^η έκδοση το 2019 αναθεωρημένη και συμπληρωμένη με τον τίτλο «**Η Αλεξάνδρεια των Κυθηρίων**».

Το οδοιπορικό των Κυθηρίων σ' αυτή την πόλη και σ' αυτή την περίοδο μας αποκαλύπτει μια δυναμική πληθυσμιακή ομάδα με ενδιαφέροντες πτυχές στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της Αιγύπτου. Η παρουσία γενικά των Ελλήνων στην Αίγυπτο και την Αλεξάνδρεια στον οικονομικό, τον κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα ήταν αξιοπρόσεκτη και η δράση της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξάνδρειας αποτέλεσε υπόδειγμα και για τις άλλες Κοινότητες και

Αδελφότητες. Οι ροές και οι διαδρομές των πρώτων Κυθηρίων σ' αυτή την πόλη, όπως προκύπτουν από τα διαβατήρια, τους εκκλησιολογικούς καταλόγους και το αρχείο της Εκτελεστικής Αστυνομίας Κυθήρων, φανερώνουν τις ιδιαιτερότητες του κάθε χωριού καθώς υπήρξαν μαζικές εκροές από ορισμένους τόπους αλλοι και το πλέγμα των σχέσεων που επικρατούσε ώστε να ευνοούνται οι μετακινήσεις σ' αυτή την πόλη. Η ίδρυση και δράση της Κυθηραϊκής Αδελφότητας Αλεξανδρείας συνέβαλε στην καλύτερη κοινωνική οργάνωση των συμπατριωτών μας εκεί που ζούσαν αλλοι και στη βοήθεια που πρόσφεραν στον γενέθλιο τόπο. Μια φυσιογνωμία διαχρονικά των Κυθηρίων της Αλεξάνδρειας μας δίνει η καταγραφή και ανάλυση των στοιχείων όπως προκύπτουν από τις άδειες ταφής στα τρία κοιμητήρια της Αλεξάνδρειας. Αυτά τα στοιχεία αναφέρονταν στο φύλλο, την ηλικία, την ασθένεια, τη νοσηλεία τους και τους όρους ταφής τους και ο συνδυασμός τους οδηγεί στο κοινωνικό τους προφίλ. Μια επιτόπια έρευνα ανάμεσα σε Κυθηρίους που γεννήθηκαν και έζησαν στην Αλεξάνδρεια πριν αναγκαστούν να φύγουν τη δεκαετία του '50 και '60, μας αποκαλύπτουν τις συνθήκες ζωής τους σ' αυτή την πόλη αλλοι και τις στάσεις, τις διαθέσεις και τις αξιολογήσεις τους για όψεις της κοινωνικής τους ζωής εκεί. Τέλος εκτίθεται η ζωή και το έργο δέκα επιφανών Κυθηρίων που συνδέονται με την Αλεξάνδρεια (Νικήτας Τζάννης, Ευστάθιος Δηλαβέρης, Μίνως Κυπριάδης, Τίμος Μαθάνος, Πατριάρχης Παρθένιος, Αθανάσιος Μαρσέλιος κ.ά.) που η παρουσία και η δράση τους απόκτησαν υπερτοπική εμβέλεια ενώ ο ευεργετισμός τους προς τον γενέθλιο τόπο αποτελεί πρότυπο κοινωνικής ευαισθησίας για τους μεταγενέστερους.

Η δεύτερη εργασία κυκλοφόρησε το 2014 με τον τίτλο «**Σμύρνη τα Μεϊζονα Κύθηρα**». Οι Κυθηριοί στη Σμύρνη μετανάστευσαν από το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα και μέχρι την Καταστροφή το 1922 δημιούργησαν μια ξεχωριστή κοινότητα που άφησε το στίγμα της όλη αυτή την περίοδο. Σε τρία μέρη χωρίζεται η έκδοση αυτή.

Το πρώτο μέρος αφιερώνεται στη μετάβαση των Ελλήνων στην Ιωνία και ιδιαίτερα στη Σμύρνη και περιγράφονται σημαντικοί σταθμοί στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή του τόπου αυτού.

Στο δεύτερο μέρος με επίκεντρο τους Κυθηρίους αναλύονται: (i) οι μεταβάσεις τους προς τη Σμύρνη με στοιχεία που προκύπτουν από τα διαβατήρια, τους εκκλησιολογικούς καταλόγους και το κατάστιχο απόληου πλοίων προς την Ιωνία (ii) η παρουσία των Κυθηρίων και η επαγγελματική τους απασχόληση στη Σμύρνη (iii) η σωματειακή οργάνωση στην Κυθηραϊκή Αδελφότητα, η οποία ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα βοήθησε τόσο τους μετανάστες όσο και τον γενέθλιο τόπο και πρωτοστάτησε στις θεραπευτικές εκδηλώσεις προς τιμήν της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας (iv) η ανθρωπογεωγραφία εννέα περιοχών του Νομού της Σμύρνης όπως π.χ. Κουκλιουτζάς, Κορδελλιά, Μπουρνόβα, Βουρλιά, Αζάρι και όπου υπήρχε σημαντική συγκέντρωση Κυθηρίων και (v) στοιχεία εξεχουσών κυθηραϊκών οικογενειών και μεμονωμένων ατόμων όπου η παρουσία τους και η δράση τους εκτεινόταν πέρα από τα όρια της Σμύρνης και της Ελλάδας, στις επιστήμες, τα γράμματα και τον πολιτισμό (οικογένειες Κοντοθέοντος, Στάη, Κλάδου, Μισθού και οι Χαρ. Βερνάρδος, Κων. Μαρσέλιος ή Νούρος, Δημ. Αργυρόπουλος κ.ά.). Το τρίτο μέρος αφορά στους πρόσφυγες που κατέφυγαν στην Ελλάδα και αντιμετώπισαν προβλήματα εγκατάστασης και οικονομικής και κοινωνικής ένταξης στη χώρα μας. Ειδική μνεία γίνεται στους Κυθηρίους πρόσφυγες από τα Κύθηρα, στο Δήμο Ευόσμου Θεσσαλονίκης και στο Δήμο Καισαριανής στην Αθήνα.

Η τρίτη εργασία με τον τίτλο «**Κυθηριοί στη Ρουμανία (Βραϊνά) και την Κωνσταντινούπολη**» εκδόθηκε το 2018 και πραγματεύεται τις μεταναστεύσεις των Κυθηρίων στους δύο αυτούς τόπους. Χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφιερώνεται στη Ρουμανία και αναφέρεται (i) στην πορεία των Ελλήνων σ' αυτή τη χώρα (ii) στον Ελληνισμό της Βραϊνάς και τα επιτεύγματά του στον οικονομικό

και κοινωνικό τομέα, τον ρόλο της Ελληνικής Κοινότητας και την πνευματική δημιουργία (iii) την παρουσία των Κυθηρίων στη Ρουμανία και την κοινωνική φυσιογνωμία τους και (iv) στην καθημερινότητα των μεταναστών αυτής της εποχής μέσω μιας Κυθηραϊκής οικογένειας (Βαρυπάτη) όπως φαίνεται από τα επιστολικά δεητήρια στους εδώ συγγενείς της.

Το δεύτερο μέρος πραγματεύεται την παρουσία των Ελλήνων και Κυθηρίων στην Κωνσταντινούπολη. Ειδικότερα (i) εντοπίζονται τα ιστορικά γεγονότα που συνδέονται με τους Έλληνες (ii) ιδιαίτερη μνεία γίνεται την περίοδο 1850-1909 κατά την οποία ο Ελληνισμός βρίσκεται στο απόγειο της ακμής του (iii) αναπτύσσεται ο ρόλος της σωματειακής οργάνωσης μέσω των Ελληνικών Κοινοτήτων και των πολυπληθών ομίλων (iv) προσεγγίζεται από ποικίλες πλευρές η παρουσία των Κυθηρίων στην Κωνσταντινούπολη και (v) σκιαγραφείται η ζωή και η δράση σημαντικών Κυθηρίων όπως του Πέτρου Κλάδου, του στρατηγού Πάνου Κορωναίου κ.ά.

Οι μετέτετες εκπονήθηκαν με την ίδια λογική κατά την προσέγγιση της θεματικής της μετανάστευσης – ιστορική αναφορά και κοινωνική φυσιογνωμία των τόπων εγκατάστασης, ώστε να προσδιοριστεί το πλάις στο οποίο έδρασαν οι μετανάστες μας: άντληση πληροφοριών από αρχειακό υλικό όπως διαβατήρια και εκκλησιολογικοί καταλόγοι· επιτόπιες έρευνες για τις στάσεις, διαθέσεις και αξιολογήσεις της ζωής τους στους τόπους εγκατάστασης· ανάδειξη κυθηραϊκών προσωπικοτήτων που συνέδεσαν τη ζωή και τη δράση τους με τις χώρες υποδοχής. Η τοπική ιστορία εμπλουτίζεται στο θέμα της μετανάστευσης ώστε και άλλοι ερευνητές να συνεχίσουν περαιτέρω τη μελέτη σ' αυτό τον τομέα.

Μπορείτε να προμηθευτείτε την τριλογία για τις μεταναστεύσεις στο βιβλιοπωλείο Βιβλιόγατος (Λειβάδι και Χώρα).

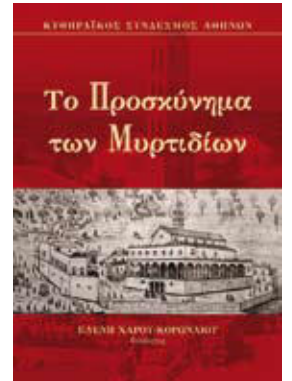
Το Διοικητικό Συμβούλιο της Κυθηραϊκής Αδελφότητας Σμύρνης το 1898. Φωτογραφία από το βιβλίο της Κούλας Κασιμάτη *Σμύρνη: τα μεϊζονα Κύθηρα*.

Ο Κυθηραϊκός Σύνδεσμος Αθηνών προχώρησε σε δεύτερη έκδοση του βιβλίου «**Το Προσκήνιο των Μυρτιδίων**» της Ελένης Χάρου-Κορωναίου, φιλοδόγους στα Γενικά Αρχεία του Κράτους - Τοπικό Αρχείο Κυθήρων. Η πρώτη έκδοση (2018) εξαντλήθηκε πολύ γρήγορα, ενώ η δεύτερη κυκλοφόρησε σε διηύωση εκδοχή (ελληνικά και αγγλικά).

Με τη διγλώση αυτή έκδοση του βιβλίου ο Κυθηραϊκός Σύνδεσμος Αθηνών απευθύνεται ειδικότερα στους Κυθηρίους μετανάστες της τρίτης και τέταρτης γενιάς, με στόχο να γνωρίσουν τις αξίες του κυθηραϊκού ήσους που πηγάζουν από την Παναγία τη Μυρτιδιώτισσα.

Η έκδοση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, χάρη στην ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Αρώνη Αυστραλίας.

Το βιβλίο διατίθεται: στα γραφεία του Κυθηραϊκού Συνδέσμου (Θεμιστοκλήους 5, Αθήνα), στα βιβλιοπωλεία των Κυθήρων και στο πωλητήριο της Ι.Μ. Μυρτιδίων.

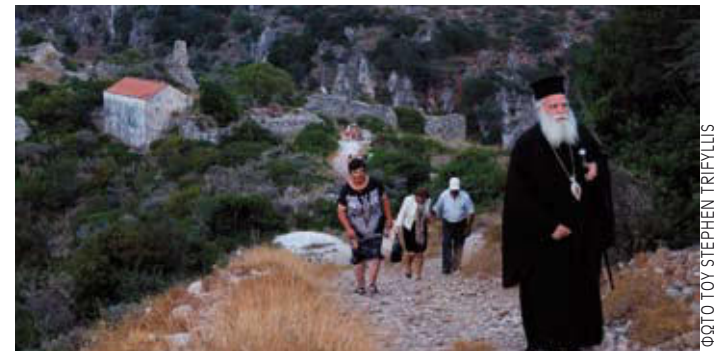
ΤΟΠΟΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ Σύμφωνα με το συναξάριο του 10ου αι. γεννήθηκε στην Κορώνη της Μεσσηνίας περί το 880 μ.Χ. Έζησε ως ασκητής στα Κύθηρα και κοιμήθηκε το 922 μ.Χ. Η κάρα του Αγίου φυλάσσεται στη Μονή του Οσίου Θεοδώρου, είναι πολυούχος των Κυθήρων και γιορτάζει στις 12 Μαΐου.

ΑΓΙΑ ΕΛΕΣΣΑ βρήκε καταφύγιο στα Κύθηρα, κυνηγημένη από τον άθεο πατέρα της, ο οποίος όμως τη βρήκε και την αποκεφάλισε. Το άγιο λείψανό της ενταφιάστηκε στο ιερό βουνό, όπου χτίστηκε εκκλησία και κελιά. Η μνήμη της τιμάται την 1η Αυγούστου.

ΑΓΙΑ ΜΟΝΗ Αρχικά ήταν ένα φτωχό ξωκλήσι σκεπασμένο με κλαδιά. Μα ο θόδωρος Κοβοκοτρώνης έταξε πως αν ελευθερωθεί η πατρίδα, θα το χτίσει απ' την αρχή. Κράτησε την υπόσχεσή του, κι έτσι χτίστηκε το ωραίο μοναστήρι της Αγίας Μόνης. Εορτάζει στις 6 Αυγούστου.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑ Το εικόνισμα της Παναγίας σώθηκε διά θαύματος, όταν το καρβί, που το μετέφερε από την Κωνσταντινούπολη στην Κρήτη, καταποντίστηκε από σφοδρή θαλασσοταραχή. Το εικόνισμα βρέθηκε «εν ποίαις μυρσινών». Η Μονή των Μυρτιδίων πανηγυρίζει στις 24 Σεπτεμβρίου.

Ο Μητροπολίτης Κυθήρων και Αντικυθήρων κ.κ. Σεραφείμ οδεύοντας προς την Κερά του Φόρου προκειμένου να τελέσει τον Εσπερινό.

Η ΚΕΡΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ Για όσους επισκέπτονται τα Κύθηρα το τρίτο δεκάημερο του Αυγούστου, υπάρχει μια πολύ ιδιαίτερη, άγνωστη σε πολλούς ιερή παράδοση. Είναι η Θεία Λειτουργία στην **Κερά του Φόρου** στις 23 Αυγούστου και ο εσπερινός στις 22 Αυγούστου, στην Παλιόχωρα.

Οι ιεροτελεστίες αυτές τη συγκεκριμένη περίοδο τελούνται στην Παλιόχωρα εκατοντάδες χρόνια, πάντα στην ίδια εκκλησία που διατηρείται σε καλή κατάσταση.

Ο εσπερινός για τα εννιάμερα της Παναγίας στην Παλιόχωρα θα τελεστεί στις 22 Αυγούστου στις 7 το απόγευμα και η Θεία Λειτουργία στις 23 Αυγούστου στις 8 το πρωί.

ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

Γιάννης Μαυρομμάτης, εκπαιδευτικός-ερευνητής

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νησιού δίπλα στο Νοσοκομείο. Έχει πλούσια θρησκευτική και κοινωνική ιστορία. Είναι αφιερωμένο στον Όσιο Θεόδωρο που γεννήθηκε στην Κορώνη της Μεσσηνίας περίπου το 880 μ.Χ. Ορφάνεψε νωρίς και μεγάλωσε στο Ναύπλιο με κληρικούς συγγενείς. Αργότερα παντρεύτηκε και απέκτησε οικογένεια. Ποθώντας την ασκητική ζωή, τους εγκατέλειψε και αφιερώθηκε στο Θεό. Έγινε μοναχός και έφυγε για 4 χρόνια στη Ρώμη ως προσκυνητής στις κατακόμβες. Εκεί επισκέφθηκε διάφορα μοναστήρια. Επιστρέφοντας πήγε στην Μονεμβάσια σε ένα λιτό κελί και ζούσε εκεί προσευχόμενος. Η επιθυμία του ήταν να περάσει σε ένα απομονωμένο νησί για να ασκητέψει. Οι πειρατές τότε ληηλούσαν τη Μεσόγειο που είχαν ως βάση τους την Κρήτη. Έτσι το 921 μ.Χ. όταν έφτασε στη Μονεμβάσια Βυζαντινός στολίσκος για να πολεμήσει τους Σαρακηνούς πειρατές ο Θεόδωρος μαζί με τον γέροντα μοναχό Αντώνιο παρακάλεσαν τον πλοίαρχο πηγαίνοντας στην Κρήτη να τους περάσει στα Κύθηρα. Φτάνοντας στο σχεδόν ερημωμένο νησί εγκαταστάθηκαν στο εξωκλήσι των Αγίων Σεργίου και Βάκχου και τρέφονταν με αγριόχορτα και χαρούπια. Ο μοναχός Αντώνιος γύρισε σύντομα στη Μονεμβασία. Μετά μερικούς μήνες ο Θεόδωρος αρρώστησε και πέθανε στις 12 Μαΐου του 922 μ.Χ., όπως ο ίδιος σημείωσε σε ένα κεραμίδι που υπήρχε δίπλα στο σκήνωμά του έξω από την εκκλησία.

Τον Σεπτέμβριο Βυζαντινοί ναύτες που πήγαν να προσκυνήσουν τους Αγίους Σέργιο και Βάκχο βρήκαν άθικτο το λείψανο, φοβήθηκαν να το αγγίξουν και έφυγαν. Τρία χρόνια αργότερα πέρασαν Μονεμβασίωτες κυνηγοί στα Κύθηρα. Έξω από το ναό των Αγίων Σεργίου και Βάκχου βρήκαν άθικτο το λείψανο του Οσίου. Κατάλαβαν πως ήταν άγιο και το έθαψαν ευλαβικά. Όταν αργότερα μαθεύτηκε στην Κωνσταντινούπολη η καθάγιαση του Θεοδώρου εστάλη ναυτική αποστολή να πάρει τα αγία λείψανα. Κατά την εκταφή βγήκε μια εκθαμβωτική λάμψη, οι ναύτες φοβήθηκαν και στη βιασύνη τους απέσπασαν μόνο την αγία κάρα θάβοντας το

υπόλοιπο σώμα. Πλέοντας προς τον Κάβο Μαλιά ξέσπασε μεγάλη τρικυμία και μια μυστηριώδης φωνή ζητούσε να επιστρέψουν την αγία κάρα στο μέρος που την πήραν. Έντρομοι έκαναν αναστροφή και αμέσως η θάλασσα κόπασε. Φοβισμένοι και βιαστικοί οι ναύτες επέστρεψαν την κάρα του αγίου στην εκκλησία αλλά δεν την έθαψαν, έτσι από τότε εκτίθεται για προσκύνημα στο ναό του Οσίου.

Ο Όσιος αποκαλείται "Οικιστής" των Κυθέρων επειδή μετά την άφιξή του, και το ξεκαθάρισμα των πειρατών από το Νικηφόρο Φωκά το 961 μ.Χ., άρχισε σιγά σιγά ο εποικισμός του νησιού. Θεωρείται επίσης Θεραπευτής και Προστάτης των Κυθέρων, ιδιότητες που αναδεικνύονται από τα θαύματα αλλά και από τις συνήθειες απεικονίσεις του, όπου κρατά το κάστρο της Χώρας προστατεύοντας το νησί ως Πολιούχος.

Η εικόνα του Οσίου σχεδόν σε κάθε ναό των Κυθέρων, η λατρεία του από τους Κυθηρίους της διασποράς, το όνομα Θεόδωρος ή Θεοδώρα σε ένα τουλάχιστον τέκνο των περισσότερων κυθηραϊκών οικογενειών, μαρτυρούν το βαθύ σεβασμό και την πίστη στον Άγιο τους.

Σύντομη ιστορία του μοναστηριού

Ο ναός χτίστηκε τον 12ο αιώνα με χρηματοδότηση του Βυζαντίου και από Μονεμβασίωτες τεχνίτες. Στη διάρκεια των αιώνων υπέστη φθορές και διάφορες μετατροπές. Επί επισκόπου Βαθιερνανού το 1630 λόγω στατικών προβλημάτων έκλεισαν τις εισόδους από τα Δυτικά και άνοιξαν νέες στα Νότια, τοποθετώντας εκεί το καμπαναριό. Επάνω από τη νέα είσοδο εντοίστηκαν εντυπωσιακό ανάγλυφο θυρεό όπου σημειώνεται το όνομα του Επισκόπου.

Το προσκύνημα του Οσίου Θεοδώρου άληποτε λειτουργήσε ως μοναστήρι ανδρών, γυναικών ή και μεικτό, άληποτε ως ενοριακός ναός διοικούμενος από επιτροπή λαϊκών από τα γύρω χωριά και σήμερα είναι μοναστήρι ανδρών μοναχών.

Το Χρονικό του μοναχού Χειλά, που φυλάσσεται στη Βιβλιοθήκη του Αγίου Μάρκου στη Βενετία, μας πληροφορεί για το μοναστήρι και τη ζωή στα Κύθηρα τον Μεσαίωνα. Πρόκειται για εκτενή ιστορική αναφορά του μοναχού που ζούσε στο μοναστήρι, γραμμένη το έτος 1457, στην οποία παρακαλεί τους Ενετούς κυβερνήτες να παρέμβουν και να ανακτή-

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ JAMES PRINEAS

σουν τα χωράφια του Οσίου, που προηγούμενοι εφημέριοι είχαν καταπατήσει και έδιναν προίκα στις κόρες τους. Αναφέρονται ακόμα ριζικές μετατροπές στο ναό και πολυτίμες πληροφορίες για τη ζωή στα Κύθηρα για διάστημα περίπου έναν αιώνα πριν γραφτεί το Χρονικό.

Στο μοναστήρι είχε την έδρα της και η Επισκοπή του νησιού που κατά τη Ενετοκρατία επέβηλε και την Εκκλησία της Κρήτης. Η σφραγίδα των Επισκόπων, και τα εξωφύλλια των Επισκοπικών Κωδίκων έφεραν την εικόνα του Οσίου. Στις Ενετικές απογραφές η ενορία του καταγράφεται ως Parochia San Thodoro Cattedra Episcopale. Υπάρχει επίσης το σύνθηρο, η κτιστή αμφιθεατρική πεζούλια στο ιερό του ναού όπου οι ιερείς στις Ιερές Συνόδους πλαισίωναν τον επίσκοπο που καθόταν στο μέσον.

Το επιβλητικό Ενετικό Σχολείο στο προαύλιο κτίστηκε ως Ιεροδιδασκαλείο το 1640 για την εκπαίδευση παπαδο-δασκάλων των Επτανήσων και της Κρήτης. Δεν έχουμε βρει ακόμα πληροφορίες για τη λειτουργία του κτιρίου αυτού ως Ιεροδιδασκαλείο, σίγουρα θα χρησιμοποιήθηκε ως Επισκοπείο και αίθουσα τελετών. Ωστόσο το κτίριο αυτό με τα περίτεχνα παράθυρα και την ωραία είσοδο, λειτούργησε και ως δημόσιο σχολείο αρρένων για τα βόρεια Κύθηρα από το 1824 μέχρι το 1829 με 125 μαθητές. Ήταν η περίφημη Αλληλοδιδασκτική Σχολή της Αρχιεπισκοπής. Έκλεισε όταν έγιναν σχολεία στα χωριά και με την πάροδο του χρόνου έπεσε η στέγη του. Ανακαινίστηκε το 1996 με χρηματοδότηση κυρίως Κυθηρίων της Αυστραλίας και σήμερα χρησιμοποιείται ως αίθουσα υποδοχής ή ως εκπαιδευτική δομή για συνέδρια και σεμινάρια.

Το Μοναστήρι του Οσίου ήταν και πολιτική αρένα. Την Ενετική περίοδο κάθε τέσσερα χρόνια εκλέγονταν εκεί την Κυριακή της Ορθοδοξίας οι προεστοί των χωριών. Η πολυπληθής παρουσία των πιστών στο πανηγύρι του Οσίου έδινε δύναμη στους φτωχούς χωρικούς. Έτσι, στις 12 Μαΐου του 1799 οι επί πολλά χρόνια αγανακτισμένοι χωρικοί από την αφόρητη καταπίεση και την υψηλότερη φορολογία που τους επέβαλλαν οι Ενετοί αλλά εφάρμοζαν σκληρότερα οι ντόπιοι άρχοντες βρήκαν μια αφορμή και επαναστάτησαν φονεύοντας δύο άρχοντες. Η αγανάκτηση των χωρικών αυξήθηκε και η επανάσταση επεκτάθηκε και τον επόμενο χρόνο το 1800, όταν χωρικοί επαναστάτες εφόνευσαν και άλλους άρχοντες μέσα στο Κάστρο της Χώρας.

Στα λαμπρά πανηγύρια του μοναστηριού μαζευόταν σχεδόν όλο το Τσιρίγο, με κορυφαία την κοσμοσυρροή της 12ης Μαΐου του 1930. Τότε μαζεύτηκαν 5-6 χιλιάδες κόσμου για να τιμήσουν τους ομογενείς ευεργέτες των Κυθέρων οι οποίοι είχαν κάνει μεγάλες εράνους για την ανέγερση του Γυμνασίου στη Χώρα και την κατασκευή του δρόμου προς το λιμάνι στο Διακόφτι.

Παράλληλα γινόταν και ζωοπανήγυρη, όπου οι χωρικοί πωλούσαν ζώα, κυρίως γαϊδούρια, που για σημάδι πώλησης έβαζαν στο καπίστρι τους ένα βλαστάρι ασκήλλας (αγριοκρεμμύδας). Επίσης υπήρχαν ταβέρνες, υπαίθρια καφενεία και πάγκοι με γεωργικά, κτηνοτροφικά προϊόντα, είδη λαϊκής τέχνης, υφαντά και αγροτικά εργαλεία. Μετά τη λιτανεία γινόταν μεγάλο γλέντι με ντόπιους μουσικούς που κρατούσε ως το πρωί. Το πανηγύρι έδινε βέβαια και την ευκαιρία για προξενιά. Σε προεκλογικές περιόδους το πανηγύρι της 12ης Μαΐου έδινε πολιτικό βήμα στους υποψήφιους, οι οποίοι εκφωνούσαν λόγους στον συγκεντρωμένο κόσμο. Τέλος, η ημερομηνία της εορτής του Οσίου ήταν το γεωργικό χρονικό ορόσημο για το φύτευμα της μπαμπακιάς (άνυδρου μπιστανιού).

Επί Μητροπολίτη Μελετίου και με τη συνεργασία του αντιπροσώπου του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Εκκλησιών (WCC), Ολλανδού μηχανικού G. Koksma (1960-70), δημιουργήθηκαν στο μοναστήρι δυο δασικά φυτώρια με σκοπό τη δεινροφύτευση του νησιού. Η αξία τους στο νησί ήταν μεγάλη μια και έδωσαν μεροκάματο σε δεκάδες οικογένειες τον καιρό της μεγάλης ανεργίας και μετανάστευσης. Φύτεψαν ελιές, αμυγδαλιές, ευκαλύπτους και πεύκα στα αγία χωράφια γύρω από το ναό. Αλλά και τα ωραιότερα αλσύλλια με πεύκα, ευκαλύπτους και κουμαριές από το Γερακάρι, τον Ποταμό, μέχρι τα Μυρτιάδια και το Καψάλλι.

Στα νότια του ναού υπήρχε αρχαίο Ασκληπιείο-θεραπετήριο, που μέχρι σήμερα δεν έχει ανασκαφεί. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας ορισμένα ευρήματα επιβεβαιώνουν την ύπαρξή του. Κατά μυστηριώδη σύμπτωση το νέο Νοσοκομείο κτίστηκε στο ίδιο μέρος, μόλις 200 μέτρα από το Λουτρό, την πηγή του Ασκληπιείου.

Διαχρονικά η κοινωνική προσφορά του Οσίου στα Κύθηρα αποδεικνύεται και από δύο σύγχρονες σπουδαίες δωρεές προς τον Κυθηραϊκό λαό. Πρώτον, η δωρεά ενός οικοπέδου στη Μητρόπολη Κυθέρων για τη δημιουργία κατασκηνώσεων, κυρίως για παιδιά ομογενών. Δεύτερο, η πολύ σημαντική δωρεά του μεγάλου οικοπέδου όπου χτίστηκε το νέο Νοσοκομείο Κυθέρων.

Αξιολογη είναι επίσης διαχρονικά η προσφορά του μοναστηριού του Οσίου Θεοδώρου στην επιστημονική έρευνα, ως σπουδαία ιστορική πηγή για θρησκευτικές, ιστορικές και κοινωνιολογικές μελέτες Ελλήνων και ξένων ερευνητών.

Μια επίσκεψη στο Μοναστήρι του Οσίου Θεοδώρου θεωρείται αναγκαία και για όσους θέλουν ευλαβικά να προσκυνήσουν την αγία κάρα του αλλά και για όσους θέλουν να αποηυάσουν το ειδυλλιακό τοπίο και να ανατρέξουν πίσω στη σπουδαία Ιστορία του.

Λιτάνευση της Αγίας Κάρας του Οσίου Θεοδώρου.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΕΒΟΥ

Ο εκλιπών Στρατής Θεοδωρακάκης-Τσαμπηράς διευθύνει τη Φιλαρμονική του Ποταμού.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΕΒΟΥ

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ

ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ, βγαίνοντας από την αίθουσα αφίξεων του αεροδρομίου, αντικρίζουν τον μεγαλοπρεπή μαρμαρίνο ανδριάντα του Αλέξανδρου Ωνάση να τους υποδέχεται ή να κατευοδώνει αυτούς που αναχωρούν από τα Κύθηρα.

Ένας χρόνος έχει περάσει από την επίσημη τελετή των αποκαλυπτηρίων του εντυπωσιακού αγάλματος του Αλέξανδρου Αριστοτέλους Ωνάση στον Κρατικό Αερολιμένα Κυθήρων. Ήταν πραγματικά μια ιδιαίτερα συγκινητική αλήθια και λαμπρή εκδήλωση, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 8 Ιουλίου του 2018.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Το 2012 μετά από πρωτοβουλία και εισήγηση του τότε Δημάρχου, κ. Θεόδωρου Κουκούλη, το Δημοτικό Συμβούλιο Κυθήρων αποφάσισε να ονομάσει το αεροδρόμιο Κυθήρων σε Αεροδρόμιο "Αλέξανδρος Ωνάσης". Μετά από πολλές και αδικαιοηγόντες καθυστερήσεις τον Σεπτέμβριο του 2014 έγινε με τον πιο επίσημο τρόπο η ονοματοδοσία του αεροδρομίου.

Κατά τη διάρκεια τελετής της ονομασίας ο εξαίρετος επιχειρηματίας κ. Γεώργιος Χατζηηλίας, γνωστός τόσο στην Κυθηραϊκή Ομογένεια της Αυστραλίας όσο και στους συμπατριώτες μας στο νησί, ανακοίνωσε δημόσια ότι αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη δαπάνη για την κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση στον Κρατικό Αερολιμένα του ανδριάντα του Αλέξανδρου Ωνάση, καθώς και για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

Ο κ.Γ.Χατζηηλίας ανέθεσε στον κ.Θ.Κουκούλη, πρώην Δήμαρχο, την εποπτεία των ενεργειών για την υλοποίηση της δωρεάς. Οι εργασίες για τη φιλοτέχνηση του ανδριάντα ξεκίνησαν στις αρχές του 2015. Το έργο, μετά από εξέταση διαφόρων προσφορών, ανέλαβε ο γλύπτης κ.Κων/νος Δούσης από τη Μεσσηνία. Ολοκληρώθηκε υπό τη στενή επίβλεψη του χορηγού και του πρώην Δημάρχου. Στο τέλος του 2016 το άγαλμα ήταν έτοιμο αλλήλ η έγκριση της τοποθέτησής του από το αρμόδιο Υπουργείο καθυστέρησε απειρησιαστικά. Μετά από αμέτρητα εμπόδια και μεγάλη γραφειοκρατία το άγαλμα τοποθετήθηκε στον υπαίθριο χώρο του αεροδρομίου.

Πρόθεσή μας δεν είναι να κουράσουμε τον αναγνώστη αλλήλ απλά να επισημάνουμε πόσο ανασταθική για την πρόοδο της χώρας μας είναι η γραφειοκρατία ακόμα και απέναντι σε γενναιοδωρες κινήσεις, που διαφημίζουν διεθνώς τον τόπο μας και μάλιστα ανέξοδα.

Ο Γιώργος και η Ελένη Χατζηηλίας, στη μνήμη της οποίας είναι αφιερωμένος ο ανδριάντας του Αλέξανδρου Ωνάση.

Η ΤΕΛΕΤΗ

Στην τελετή παρέστησαν ο Υφυπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών, κ. Νίκος Μαυραγάνης, η Βουλευτίνα Μεσσηνίας του ΣΥΡΙΖΑ, κα Παναγιώτα Κοζομπόλη, ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής Αερομεταφορών, κ. Αντώνης Παπαχρήστου, ο Αντιδήμαρχος Κυθήρων, κ. Γεώργιος Κομνός, ο πρώην Δήμαρχος Κυθήρων, κ. Θεόδωρος Κουκούλης, ο πρώην Υπουργός κ. Γεώργιος Σούρλης, ο Πρόξενος της Αυστραλίας, κ. Stewart Green, ο Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, κ. Γεώργιος Κασσιμάτης, ο Διοικητής του Γενικού Νοσοκομείου Κυθήρων, κ. Δημήτρης Μοιρασγεντής, οι τοπικές Στρατιωτικές και Αστυνομικές αρχές, Δημοτικοί Σύμβουλοι, μέλη της Εγχωρίου Περιουσίας Κυθήρων-

Αντικυθήρων, ο δημιουργός του ανδριάντα, κ. Κ. Δούσης.

Την τελετή παρακολούθησε πλήθος κόσμου τόσο από τα Κύθηρα όσο και από την Αυστραλία, αφού ως γνωστόν η Κυθηραϊκή παροικία της Αυστραλίας αριθμεί περίπου 40.000 μέλη. Αξίζει εδώ να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στους ομογενείς μας, που έδωσαν δυναμικά το παρόν στην τελετή δείχνοντας έτσι πόσο αγαπούν τα Κύθηρα και πόσο πολύ επιθυμούν να τα βλέπουν να προοδεύουν συνεχώς και να γίνονται όλο και πιο γνωστά σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μετά την επιμνημόσυνη Δέηση η οποία εψάλη από τον Μητροπολίτη Κυθήρων, κ.κ. Σεραφείμ, μπροστά στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο του αγάλματος, έλαβε τον λόγο ο αερολιμενάρχης Κυθήρων, κ. Σταύρος Παϊζάνος, ο οποίος αναφέρθηκε στην καθοριστική συμβολή του αείμνηστου Αλέξανδρου Ωνάση το 1972 για την κατασκευή του αεροδρομίου και την καθιέρωση τακτικών αεροπορικών δρομολογίων της Ολυμπιακής Αεροπορίας μεταξύ Αθηνών και Κυθήρων.

Στη συνέχεια έλαβε το λόγο ο Συνταγματολόγος, κ. Γ. Κασσιμάτης ο οποίος, αφού με έμφαση αναφέρθηκε στην πρωτοβουλία του Αλέξανδρου Ωνάση και επαίνεσε τον χορηγό του αγάλματος για την ευγενική προσφορά του, ζήτησε να τοποθετηθεί αναμνηστική πλάκα στο χώρο του αερολιμένα με τα ονόματα όσων παραχώρησαν δωρεάν γη για την κατασκευή του αερολιμένα.

Στην ομιλία του ο πρώην Δήμαρχος Κυθήρων, κ. Θ. Κουκούλης, πρωτοβουλία του οποίου ήταν η ονομασία του αερολιμένα σε «Αλέξανδρος Αριστοτέλους Ωνάσης» και στη θητεία του οποίου πραγματοποιήθηκαν όλες οι απαιτούμενες διαδικασίες, εξήγησε γιατί ήταν τόσο σημαντική για τα Κύθηρα η ενέργεια του Αλέξανδρου Ωνάση, ώστε να ολοκληρωθεί ο πρώτος διάδρομος προσγείωσης και να συνδεθεί μέσω τακτικών δρομολογίων με τον αερολιμένα Αθηνών. Επίσης, αναρωτήθηκε ποια θα ήταν η σημερινή κατάσταση των Κυθήρων αν ο αείμνηστος Αλέξανδρος Ωνάσης είχε προλάβει να υλοποιήσει τα σχέδιά του για το νησί που τόσο πολύ είχε αγαπήσει.

Η πρώτη προσγείωση στο αεροδρόμιο των Κυθήρων το 1971

Ο Αλέξανδρος Ωνάσης επισκέφθηκε τα Κύθηρα το 1972 με ελικόπτερο. Προέτρεψε τους κατοίκους και τις τοπικές αρχές να προχωρήσουν τις διαδικασίες για τη διάνοιξη του διαδρόμου προσγείωσης, ενώ δεσμεύθηκε και το έπραξε, να συνδέσει τα Κύθηρα με την Αθήνα με τακτικά αεροπορικά δρομολόγια.

Ο Αντιδήμαρχος κ. Γ. Κομνός, κατά την ανάγνωση του μηνύματος του Δημάρχου, κ. Ευστρ. Χαρχαλιάκη, αφού συνεχάρη τον χορηγό, αναφέρθηκε στις μελέτες που ετοιμάζει η Περιφέρεια Αττικής για την περαιτέρω επέκταση του διαδρόμου προσγείωσης του αεροδρομίου, ώστε αυτή να συμβάλει στην τουριστική ανάπτυξη του νησιού.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής Αερομεταφορών, ανακοίνωσε ότι μετά την πώληση των 14 περιφερειακών αεροδρομίων από την Κυβέρνηση στη γερμανική εταιρεία Fraport, η Υ.Π.Α. έχει πλέον τη δυνατότητα να ενδιαφερθεί και για μικρότερα αεροδρόμια. Στη συνέχεια έλαβε το λόγο η κόρη του χορηγού κα Μιράντα Χατζηηλίας. Αρχικά ανέφερε ότι η δωρεά του πατέρα της έγινε στη μνήμη της εκλιπούσης μητέρας της, Ελένης Χατζηηλίας, με καταγωγή από τα Κύθηρα, η οποία μετέφερε την αγάπη της για τα Κύθηρα τόσο στο σύζυγό της όσο και στα παιδιά της. Επεσήμανε ότι "η ύπαρξη αυτού του αεροδρομίου όχι μόνο εξυπηρετεί τους Κυθηριούς αλλήλ φέρνει και όλους εμάς τους Ελληνοαυστραλούς που λατρεύουμε αυτό το πανέμορφο νησί μας και που επιστρέφουμε σε αυτό κάθε χρόνο ή όποτε μπορούμε". Τέλος δημοσιοποίησε τη βούληση του πατέρα της να συνεχίσει την προσφορά του στα Κύθηρα και σε άλλους τομείς, όπως άλλωστε έχει κάνει πολλές φορές στο παρελθόν. Ο ίδιος ο χορηγός, κ. Γιώργος Χατζηηλίας, λακωνικά ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους και όσους βοήθησαν στην υλοποίηση του έργου.

Σύντομο χαιρετισμό απηύθυνε και ο πρώην Υπουργός, κ. Γ. Σούρλης επισημαίνοντας τη δυνατότητα οικονομικής δραστηριοποίησης των ομογενών ώστε να βγει η Ελλάδα ταχύτερα από την κρίση. Ο Πρόξενος της Αυστραλίας, κ. Stewart, επικεντρώθηκε στους στενούς δεσμούς των Κυθήρων με την Αυστραλία και επαίνεσε την ακμάζουσα πολυηληθής Κυθηραϊκή Κοινότητα της Αυστραλίας. Τον κύκλο των ομιλητών έκλεισε ο Υφυπουργός, κ. Ν. Μαυραγάνης, ο οποίος

φωτογραφία του ΣΤΕΛΙΟΥ ΜΑΡΣΕΛΟΥ

σημείωσε την ανάγκη εκσυγχρονισμού των μικρών αεροδρομίων, που θα συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Αναγνώστηκαν μηνύματα του Βουλευτή της ΝΔ κ. Κώστα Κατσαφάδου, καθώς και των βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ κ. Θεόδωρου Δρίτσα, κας Γ. Γεννιά και της κας Ελένης Σταματάκη, καθώς και του Προέδρου του Τριφυληίου Ιδρύματος Κυθήρων, Δρος Ιατρού, κ. Εμμανουήλ Καθοκαιρινού. Επίσης, μήνυμα απέστειλε και το Ίδρυμα Ωνάση.

Μετά την ολοκλήρωση των ομιλιών ακολούθησαν τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα από τον Υφυπουργό, τον χορηγό και τα εγγόνια του, υπό τα θερμά χειροκροτήματα των παρευρισκόμενων επισήμων και πολιτών.

Ακολούθησε δεξίωση στις εγκαταστάσεις του αερολιμένα με τη Φιλαρμονική Κυθήρων και τη χορωδία «Κεύθος».

Συγκρότηση του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου-Κυθήρων

Με απόφαση του ΥΠΕΝ διορίστηκε το ΔΣ του νέου Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου - Κυθήρων (Natura 2000), με πρόεδρο τον Γ. Αράπη, καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου.

Κύριοι στόχοι του Φορέα Διαχείρισης για τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα είναι η διατήρηση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας καθώς και η αειφόρος χρήση των οικοσυστημάτων της προστατευόμενης περιοχής.

Ο Φορέας Διαχείρισης στοχεύει στην ανάπτυξη συνεργασιών με Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Ερευνητικά Κέντρα, Τοπικά Επιμελητήρια/Φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και στην προώθηση και υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Τέλος, η προσέλευση επισκεπτών και η προβολή και ανάδειξη των αξιών - τόσο φυσικών, όσο και πολιτιστικών - των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί συνεχή πρόκληση.

Η προσπάθεια του Φορέα Διαχείρισης θα στηριχθεί στη συνεργασία φορέων και πολιτών και στον αμοιβαίο σεβασμό για τη φύση και τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

«ΡΟΥΣΣΟΣ» ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΡΟΥΣΣΟΣ εδώ και δεκαετίες κατασκευάζει χειροποίητα κεραμικά στο Κάτω Λιβάδι Κυθήρων. Σήμερα η Μαρία και ο Παναγιώτης διατηρούν την κυθηραϊκή παράδοση, η οποία έχει περάσει μέσα από τέσσερις γενιές κεραμιστών της οικογένειας. Ο Παναγιώτης φτιάχνει στον τροχό αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων, η μητέρα τους, η Γρηγορία, αναλαμβάνει το υάλωμα των κεραμικών ενώ η Μαρία τα ζωγραφίζει επιδέξια. Το εργαστήρι της οικογένειας

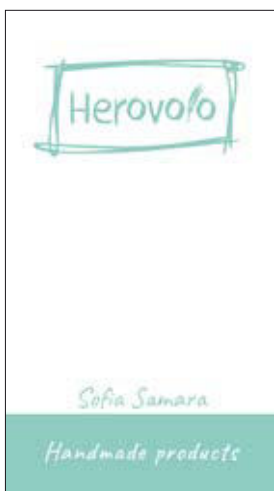
είναι ανοικτό για όλους κάθε μέρα. Επισκεφθείτε το για να διαλέξετε τα δώρα σας από μια πολύ μεγάλη συλλογή παραδοσιακών κεραμικών.

Εργαστήρι Κάτω Λιβάδι, 9.00-14.00 και 17.00-21.00

τηλ. 27360-31124

Εκθεση Χώρα, τηλ. 27360-31402

ΧΕΡΟΒΟΛΟ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ, ένας μικρός παράδεισος για 6η συνεχόμενη χρονιά στον Ποταμό, όπου μπορείτε να βρείτε χειροποίητα φυτικά, θεραπευτικά προϊόντα και είδη δώρων. Η πάντα χαμογελαστή Σοφία, απόφοιτος Κοσμητολογίας ειδικεύεται στα φυτικά καλλυντικά και συγκεκριμένα σε αντηλιακά προϊόντα, αντιγηραντικές κρέμες, σαπούνια ελαιολάδου αλλιά και θεραπευτικά λαδάκια και κρέμες από μελισσοκέρι, με κυρίαρχα συστατικά οργανικά βότανα των Κυθήρων: βάλσαμο, χαμομήλι, καλέντουλα, λεβάντα. Φέτος, βασιζόμενη στη zero

waste τάση των τελευταίων ετών και σεβόμενη το περιβάλλον, πρωτοτυπεί ενσωματώνοντας σαν κωδικούς το φυτικό αφρόλουτρο και σαμπουάν και δίνοντάς σας τη δυνατότητα να γεμίζετε σε γυάλινα μπουκάλια την ποσότητα που επιθυμείτε. Αναζητήστε τις οικολογικές τσάντες και τα νεοεσέρ, με εντυπωμένα μηνύματα που ενθουσιάζουν! Ταυτόχρονα, το πάθος της ίδιας για τη ραπτική φαίνεται στις bohemian ραφτές τσάντες και φακέλους για όλες τις ώρες, καθώς και στα χειροποίητα δερμάτινα σανδάλια που έχουν ετοιμαστεί για εσάς, στις πιο ανταγωνιστικές τιμές της αγοράς. Το κάθε ένα μοναδικό!

Μην παραλείψετε να κλείσετε θέση για τα σεμινάρια σαπωνοποιίας και κηραβοποιών, που διοργανώνει η ίδια, με την οθολήρωση των οποίων θα έχετε γνώση, προϊόντα και ένα γλυκό χαμόγελο στα χείλη!

Χερόβολο, Ποταμός, τηλ.: 27360-38072, 6976.828757

info@herovolo.com, fb: Herovolo, instagram: herovolo

ΦΑΤΟΥΡΑΔΑ, ΟΠΩΣ ΠΑΛΙΑ

ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ STAVROS στη Χώρα θα μπορέσετε να προμηθευτείτε την παραδοσιακή ΦΑΤΟΥΡΑΔΑ γεμάτη από τα υπέροχα αρώματα της κανέλας και του γαρίφαλου, που με μεράκι φτιάχνουν εδώ και πολλές γενιές οι οικογένειες των Κυθήρων στο νησί.

STAVROS, Χώρα,
τηλ.: 6976.680884, 27360-31857

ΣΠΑΡΑΓΟΥΑΗ

Η ΣΠΑΡΑΓΟΥΑΗ ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ από τα υπόλοιπα καταστήματα με καλοκαιρινά είδη, όσο το καλοκαίρι στα Κύθηρα ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα καλοκαίρια! Στο concept store που λιάζεται κάτω από την Καμάρα στη Χώρα Κυθήρων θα βρεις όλα όσα χρειάζεσαι για να απολαύσεις το νησί και τις παραλίες του. Από μοναδικά χειροποίητα προϊόντα και αξεσουάρ Ελληνικών σχεδιαστών, μέχρι είδη περιποίησης από 100% φυτικές πρώτες ύλες που διαλέγονται μία προς μία από Έλληνες παραγωγούς. **Σπαραγουάη, Χώρα, Κύθηρα, τηλ. 27360-31954, κιν. 6978509086**

ΦΥΡΡΟΓΗ

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ στα Κύθηρα, το νησί της Αφροδίτης. Κατά την παραμονή σας στο νησί μας, μην παραλείψετε να επισκεφτείτε το κατάστημά μας για να γευτείτε τα μοναδικά κυθηραϊκά προϊόντα, μεταξύ των οποίων ξεχωριστή θέση καταλαμβάνει η Φατουράδα.

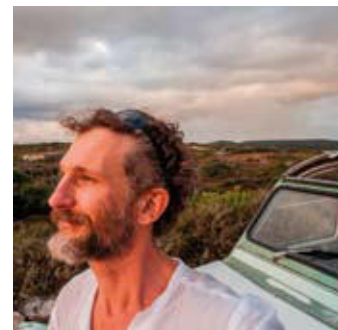
Πρόκειται για το κατεξοχήν ντύποτο της κυθηραϊκής αριστοκρατίας, το οποίο ξυπνά νοσταλγικές μνήμες από άλλες, ρομαντικές εποχές. Η μοναδική της γεύση και άρωμα οφείλεται στο ότι είναι φτιαγμένη εξ οθολήρου από τσίπουρο και δεν περιέχει χρωστικές ή συντηρητικά. Η παρουσία του γαρίφαλου και της κανέλας όχι μόνο της δίνουν την γεύση και το χρώμα αλλά και δένονται αρμονικά με την σπιρτάδα του μανταρινιού. Η γνήσια, κυθηραϊκή Φατουράδα φτιάχνεται από τσίπουρο και όχι από οινόπνευμα ποτοποιίας. Ακόμα, η κλασική φατουράδα έχει μόνο μια γεύση, την Κανέλα-Γαρίφαλο-Μανταρίνι. Οποιαδήποτε άλλη «γεύση» δεν μπορεί να ονομάζεται Φατουράδα. **Ελάτε στο κατάστημά μας "Φυρρογή" για να την δοκιμάσετε!**

ΦΥΡΡΟΓΗ, Ποταμός και Χώρα, τηλ. 27360-33654, 6972-118656

ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Ο ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1966. Ξεκίνησε τις σπουδές φωτογραφίας το 1986 στη σχολή Focus και στη συνέχεια παρακολούθησε σεμινάριο φωτογραφίας με τον Νίκο Παναγιωτόπουλο. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ακαδημία Τέχνης του Ρότερνταμ και παρακολούθησε μαθήματα στη Βασιλική Ακαδημία της Χάγης. Το 1992 συμμετείχε στην έκθεση Νέοι Έλληνες Φωτογράφοι και το 1994 στη Μπιενάλε της Λισσαβόνας.

Τον ενδιαφέρει η φωτογραφία τοπίου. Οι εναλλαγές, η κλίμακα, ο ανοιχτός χώρος, ο ορίζοντας και τα φυσικά φαινόμενα συνθέτουν με τη διαύγεια του φωτογραφικού φακού την ιστορία που τα συναισθήματα εκφράζονται και επικοινωνούν.

Όπως λέει και ο ίδιος: "Στα Κύθηρα, το φως του Οκτώβρη αποκαλύπτει και λειώνει όλα αυτά τα συστατικά που κάνουν την όραση της πραγματικότητας να θυμίζει όνειρο". **Χειροποίητες κάρτες με φωτογραφίες κυθηραϊκών τοπίων του Βαγγέλη Νικολάου θα βρείτε στο κατάστημα "Σαΐτα", στη Χώρα, Κυθήρων.**

ΟΤΑΝ ΤΟ ΜΕΡΑΚΙ... ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΣΤΟ ΓΡΑΦΙΚΟ ΨΑΡΟΧΩΡΙ ΤΟΥ ΑΥΛΑΙΜΟΝΑ, ένας άνθρωπος της θάλασσας, με υπομονή και μεράκι αλλιά και έντονες καλλιτεχνικές ικανότητες, μεταμορφώνει υλικά που βρίσκει στις ακρογιαλιές, σε καράβια και σε άλλα καθαίσιμα αντικείμενα. Το ξύλο, η πέτρα, τα καλάμια, τα δίχτυα μετασχηματίζονται και μεταμορφώνονται σε νέα σκαριά έτοιμα να μας ταξιδέψουν.

Ο Δημήτρης Κοντολέων δημιουργεί καράβια όλων των μεγεθών χρησιμοποιώντας την πλούσια φαντασία του και τη σύγχρονη τεχνολογία. Μοιράζεται την τέχνη του με φίλους του αλλιά και όσους θα μπορούσαν να ενδιαφέρονται για τις μοναδικές χειροποίητες δημιουργίες του. Τα καράβια του Δημήτρη πέρα από θαυμάσια τέχνη μπορούν να αποτελέσουν και ιδιαίτερα αξιόλογα αντικείμενα για τη διακόσμηση οικιακών ή επαγγελματικών χώρων.

Τα έργα του Δημήτρη είναι πολλά, όπως και πολυάριθμοι οι συμμετοχές του σε εκθέσεις χειροποίητων διακοσμητικών σε όλη την Ελλάδα.

Όλους τους καλοκαιρινούς μήνες, ο Δημήτρης εκθέτει τα έργα του στον Αυλαίμονα στα Κύθηρα, έξω από το χώρο που τα δημιουργεί. Σας περιμένει να δείτε και να τα χαρείτε, και αν κάποιο από τα έργα του σας αρέσει, να στολίσετε με αυτό το χώρο σας.

Μόνιμη έκθεση δημιουργιών σε πέτρα και ξύλο, Αυλαίμονας, Κύθηρα
τηλ. 27360 33015, κιν.: 6932699000, www.diakosmitikakaravia.4ty

Ελάτε στο παραδοσιακό Πατητήρι του κυρ Μανώλη να γνωρίσετε τα εξαιρετικά κρασιά μας.

Το μοναδικό ερυθρό «Αρικαρά» και τον πολυμυρωδάτο λευκό «Πετρουλιανό» σε ένα ταξίδι παράδοσης και γεύσης.

Οικισμός ΤΣΙΚΑΛΑΡΙΑ ΚΥΘΗΡΑ ΔΕΥΤΕΡΕΒΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
27360-31030 6944770161 6976051279

**Πώληση & Ενοικίαση
Ηχητικών Συστημάτων**

Παναγιώτης Κομηνός - tel. 6978.292004
www.porfyraaudio.com - pitkominos@hotmail.com

ΚΟΥΤΣΙΚΟΥ ΚΥΘΗΡΑ, το concept store ανοίγει για δεύτερη χρονιά στη Χώρα. Η συλλογή συμπεριλαμβάνει αξεσουάρ, κοσμήματα, μοναδικά αρώματα και ιδιαίτερα είδη σπιτιού, ιδέες για δώρα και για την παραλία με σύγχρονες επιρροές. Και φέτος πρωταγωνιστούν τα ρούχα σχεδιασμένα με έμπνευση τα χρώματα της Μεσογείου και το φως των Κυθήρων, αποκλειστικά για το μαγαζί μας. Σας περιμένουμε!

Χώρα Κυθήρων, Ωράριο λειτουργίας: 10:00-14:00 και 18:00-22:00
Τηλ.: 27360 31900, email: koutsikoushop@gmail.com

ΤΟΞΟΤΗΣ: ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ

ΣΤΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ λειτουργεί από το 1979, χειμώνα - καλοκαίρι, το εστιατόριο "Τοξότης" το οποίο και αποτελεί στέκι γαστρονομικής απόλαυσης. Ο Γιάννης Καραβουσάνος, μαζί με την οικογένειά του, παραδίδουν κάθε βράδυ μαθήματα γνήσιας ελληνικής κουζίνας και όχι μόνο, χρησιμοποιώντας αγνά κυθηραϊκά προϊόντα και προσφέροντας τσιριγώτικο βαρελίσιο κρασί. Η επιμονή, η γνώση και το μεράκι του Γιάννη επιβραβεύτηκαν το 2017 κατακτώντας το Βραβείο Ποιότητας και Γνώσης στον πανελλαδικό διαγωνισμό του Estiatoria.gr.

Ακριβώς δίπλα στο εστιατόριο στο κατάστημα **Παραδοσιακών προϊόντων Τοξότης**, της Έφης Καραβουσάνου-Βενέρι και του

συζύγου της Χαράλαμπου, διατίθενται όλα τα προϊόντα της κυθηραϊκής γης που με γνώση και μεράκι συλλέγει ο Χαράλαμπος διατρέχοντας όλο το νησί.

Το μεράκι όμως της οικογένειας δεν σταματά εδώ αλλ'α επεκτείνεται και στο εργαστήριο παραδοσιακών ζυμαρικών, όπου παράγονται όλα τα είδη ζυμαρικών με αγνά υλικά (γάλα, αυγά, σιμιγδάλι) και τις παραδοσιακές συνταγές των γιαγιάδων. Τα ζυμαρικά **Τοξότης** θα τα βρείτε σε όλα τα καταστήματα τροφίμων των Κυθήρων.

Παραδοσιακά προϊόντα ΤΟΞΟΤΗΣ, Λειβάδι, τηλ. 27360-31781, 6944-671859

ΤΟ ΓΛΥΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ

ΕΙΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ το ιερό προσκύνημα της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας, είτε επιλέξετε να χαλαρώσετε στην απομακρυσμένη παραλία Μελιδόνη, θα βρείτε μπροστά σας τα φουσκωμένα λευκά πανιά ενός πλήρως ανακαινισμένου ανεμόμυλου: είναι το εργαστήριο και εκθετήριο **Της Μαρίας**, το σπίτι των παραδοσιακών γλυκών της Μαρίας.

Στον παραδοσιακό μύλο της Μαρίας στις Καθολαρινές, σας περιμένουν πολλοί γλυκοί πειρασμοί! Αμυγδαλωτά και ροζέδες, πάστα μήλου, ξεροτήγανα (γνωστά, αλλού ως δίπλες), τα περιζήτητα γλυκά του κουταλιού σύκο, κυδώνι, σαγκουίνι και περγαμόντο, αλλιά και μια σειρά τουρσιά όπως αγκινάρα, κάρπαρη και κρίταμο.

Ο σύζυγος της Γιώργος, συλλέγει στη φύση τα περισσότερα υλικά που χρησιμοποιεί η Μαρία για τα γλυκά και τα τουρσιά της. Οι γιαγιάδες της οικογένειας προσφέρουν τις πολύτιμες γνώσεις τους ώστε τα γλυκά **Της Μαρίας** να έχουν το άρωμα και τη γεύση της παράδοσης. Στην οικογενειακή επιχείρηση συνεχίζουν την παράδοση και τα δύο παιδιά τους, ο Αντώνης και η Ελένη.

Ο μύλος της Μαρίας και το γλυκό εργαστήριό της σας περιμένουν.

Παραδοσιακά εδέσματα Της Μαρίας
Καθολαρινές, 27360-31188
Χώρα 27360-31678 - Maria's Sweets & More
Λιβάδι, 27360-39077

Η κυρία Αρετή ενώ μελώνει ξεροτήγανα

ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΠΑΓΩΤΑ και αυθεντικές κρέπες από αγνές πρώτες ύλες χωρίς συντηρητικά. Ίσως το μόνο σημείο στην Ελλάδα που προσφέρει τις αυθεντικές αθμυρές κρέπες της Βρετάνης, τις «galettes» που αποκτούν το σκούρο χρώμα τους από το μαύρο αλεύρι του φαγόπυρου, por (χωρίς γλουτένη) που χρησιμοποιούν.

Οι κρέπες συνδυάζονται με αυθεντικό καπνιστό απάκι από τα Σφακιά, γραβιέρα Νάξου, αντζούγια, καραμελωμένα κρεμμύδια, αβγό, κάρπαρη και μπαχαρικά από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Στα εξαιρετικής ποιότητας χειροποίητα παγωτά παρουσιάζει μία απρόσμενη συλλογή όπως αυθεντική βανίλια Μαδαγασκάρης, γνήσιο παγωτό καφέ και μία εντυπωσιακή μαύρη σοκολάτα. Από τις γεύσεις δεν λείπουν οι γαλλικές αναφορές σε βιοχέτα ή κασίν και γεύσεις προς τιμήν του νησιού των Κυθήρων όπως τα φύλλα συκιάς.

Όλα τα προϊόντα παρασκευάζονται καθημερινά από την ομάδα του BON BON στο διάφανο εργαστήριο του καταστήματος.

Bon Bon Fait Maison,
Χώρα, τηλ. 27360 31418

ΘΥΜΑΡΙΣΙΟ ΜΕΛΙ

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ από το 1967 τροφοδοτεί με αγνό θυμαρίσιο μέλι τα νοικοκυριά. Δοκιμάστε το! Θα τον βρείτε στις

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ,
τηλ.: 27360-38100,
6973-010674

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ «ΑΘΑΜΑΡΙ»

ΚΑΘΕ ΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΚΠΛΗΞΗ! Περιπατάμε στα Μπτάτα. Ένα χωριό με χιλιόχρονη ιστορία και αισιόδοξο μέλλον. Τρεχούμενα νερά, σπηλιές γεμάτες όστρακα, ολάνθιστοι κήποι, γεύσεις και μυρωδιές.

Στους δρόμους του ξεχωριστού αυτού χωριού αναζητήστε τις πινακίδες που θα σας οδηγήσουν στο **Απληνόρι** και τη **Μελισσοκομία Αθάμαρι**. Εκεί που όλα είναι **Μέλι – Γάλα**. Πρόκειται για μια παραδοσιακή οικογένεια μελισσοκόμων με αγάπη και μεράκι για τη δουλειά τους. Μετά από συστηματική εργασία και αγώνα 35 χρόνων, αποκτώντας εμπειρία και γνώση, έγιναν από τους σημαντικότερους παραγωγούς μελιού στα Κύθηρα.

Βραβεία, διακρίσεις, αφιερώματα στον ελληνικό και διεθνή τύπο, συμμετοχές σε διεθνείς εκθέσεις και σεμινάρια τους έχουν κάνει συνώνυμο με το κυθηραϊκό μέλι. Ο Γιάννης, δάσκαλος μελισσοκομίας, με τη γυναίκα του Ελένη και τις κόρες τους, Μαρία χημικό και Αθανασία τεχνολόγο τροφίμων, επίσης μελισσοκόμους, θα σας υποδεχτούν με χαρά και θα σας προσφέρουν να δοκιμάσετε το θησαυρό της κυθηραϊκής φύσης, το μέλι τους. Τα προϊόντα τους δεν θα τα βρείτε να κυκλοφορούν ευρέως στην αγορά γιατί η παραγωγή είναι μικρή και προσανατολισμένη στο άριστο αποτέλεσμα.

Γι' αυτό πρέπει να τους επισκεφτείτε στο εργαστήριό τους που είναι κι ένα μικρό μουσείο. Τα πρωινά 10:00 με 14:00 και 17:00 με 20:00 βγάζουν το μέλι από τις κηρήθρες. Διαδικασία που μπορείτε να παρακολουθήσετε και να γλυκαθείτε!

Μελισσοκομία Αθάμαρι, Μπτάτα, 6977.692745, 2736-0-33010

ΓΕΥΣΕΙΣ ΟΝΕΙΡΟΥ

ΔΕΝ ΝΟΕΙΤΑΙ ΤΑΞΙΔΙ στα Κύθηρα αν κανείς δεν επισκεφτεί και

δεν δοκιμάσει από τη θαυμασία «συλλογή» ποιοτικών κυθηραϊκών προϊόντων του **Σταύρου (κατάστημα «STAVROS»)** κοντά στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας. Εδώ και πολλά χρόνια ο Σταύρος Εμμανουήλ ψάχνει σε όλα τα χωριά του νησιού, γνήσια τσιριγώτικα παραδοσιακά προϊόντα γεμάτα από το όνειρο του «παλιού» και του αξεπέραστου.

Στο κατάστημά του μας δίνει την ευκαιρία να απολαύσουμε με μάτια, μύτη και στόμα την πραγματικά μεγάλη ποικιλία ποτών, γλυκών και προϊόντων που διαθέτει. Γιατί μόνο εκεί μπορείτε να δοκιμάσετε (στην κυριολεξία!) τα περισσότερα από τα προϊόντα του νησιού με κουταλάκι και πιτάκι, όπως στο σπίτι της γιαγιάς! Σίγουρα κάποια απ' όσες τις γεύσεις θα σας συναρπάσει.

Στο «STAVROS» θα δοκιμάσετε τη **Φατουράδα** (ηδύποτο από κυθηραϊκό **τσιπουρο** και κανελογαυράφα), τις σπιτικές **Μάντολες** (καραμελωμένα αμύγδαλα), το **Μπουντίνο**, τους **Ροζέδες** και τα **Κούμαρα** (παραδοσιακά γλυκά της Χώρας) τα γλυκά κουταλιού **Μοσχάμυδο**, **Μαστός της Αφροδίτης** (...αν τα προλάβετε), Κουφέτο και Σύκο. Δοκιμάστε το εκλεκτότερο θυμαρίσιο μέλι Κυθήρων και Αντικυθήρων και το θρεπτικότερο μέλι που υπάρχει, το ρεικόμελο.

Ο Σταύρος όμως δεν προσφέρει μόνο γευστική ποιότητα και μοναδικότητα. Στον ίδιο χώρο διαθέτει και εκλεκτά προϊόντα... πνευματικής εργασίας! Δεκάδες βιβλία που απευθύνονται σ' αυτούς που ψάχνουν ποιότητα και μόνο! Επισκεφθείτε τον. Αξίζει!

STAVROS, Χώρα, τηλ. 27360-31857, 6976-680884
www.kytherian-products-stavros.gr

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΔΡΕΝΑΛΙΝΗΣ

του Ιππόλυτου Πρέκα

ΕΙΣΤΕ ΛΑΤΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ; Εμπρός λοιπόν, δοκιμάστε τις προτάσεις μας στο όμορφο νησί των Κυθήρων.

Αναρρίχηση: Ανεβείτε τις απότομες πηλιές στο Σπαργαρίο (Καψάλη), στις Φασκομηλιές (Διακόφτι) και στην Κακιά Λαγκάδα (Αγία Πεθαγία).

Canyoning: Διασχίστε το Φαράγγι της Παλιόχωρας, πάντα με κατάλληλο εξοπλισμό. Δύσκολη διαδρομή που σε δύο σημεία, πρέπει να κάνετε καταρρίχηση.

Θαλάσσιο καγιάκ: Ακολουθήστε έμπειρους οδηγούς σε παράκτιες διαδρομές, ξεκινώντας από το Καψάλη και την Πλατιά Άμμο.

Ποδηλασία Βουνού: Το καλύτερο μέρος για ποδηλασία είναι το Δάσος Γερακιού. Ένα δαιδαλώδες δίκτυο με βατούς χωματόδρομους θα σας εντυπωσιάσει.

Καταδυτικός Τουρισμός: Στο Καψάλη υπάρχει καταδυτική σχολή που θα σας προσφέρει την βασική εκπαίδευση για να κάνετε καταδύσεις. Εξαιρετική περίπτωση για κατάδυση ο κόλπος του Καψαλίου.

Off Road με αυτοκίνητο: Το νησί έχει πλούσιο οδικό δίκτυο, αλλήλ αν θέλετε να γνωρίσετε την άγρια ομορφιά του, ακολουθήστε τους χωματόδρομους με ένα κατάλληλο off road αυτοκίνητο. Τα Δυτικά Κύθηρα έχουν απίστευτες διαδρομές!

Βόλτα στη Χύτρα: Επισκεφθείτε τη νησίδα Χύτρα και την θαλάσσια σπηλιά της, με τον καπετάν Σπύρο και το "Αλέξανδρος" Glass Bottom. Κολλυμπήστε στη σπηλιά, απίστευτη εμπειρία!

VisitKythera.com

Χρυσόψαρο
kapsalikythera
facebook.com/chrysopsaro t: 27360.31032

Ενα γοητευτικό και ζωηρό καφέ δίπλα στο κύμα.
Απολαύστε την μοναδική θέα που ανοίγεται μπροστά σας.
Δοκιμάστε τα πιάτα του οικοδεσπότη σας Δημήτρη Μπαλιτζή

tel. 27360 31037
delivery from 12:00-1:00

BITGIO
pizza-pasta-cafe
LIVADI
KYTHIRA

4^ο ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Y.E.S!

ΓΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ χρονιά θα υλοποιηθεί στα Κύθηρα το Θερινό Σχολείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Επικοινωνίας και Ευαισθητοποίησης.

Με τη συνεργασία σημαντικών προσώπων από ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια και τη βοήθεια εθελοντών φοιτητών επιχειρούμε να βάλουμε σε εφαρμογή περιβαλλοντικές τακτικές αλλήλ και να ευαισθητοποιήσουμε κατοίκους και επισκέπτες σε μία υπεύθυνη περιβαλλοντική συμπεριφορά.

Οι φοιτητές και οι συμμετέχοντες παρακολουθούν καθημερινά διαλέξεις σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα και στη συνέχεια ενημερώνουν το κοινό για τις μοναδικές ομορφιές του: περιβαλλοντικά μονοπάτια, περιοχές Natura 2000, νερόμυλοι, πηγές, κ.ά.

Το κύριο θέμα της φετινής δράσης αφορά στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα του τρόπου ζωής μας (Vegan, Vegetarian κ.λπ.)

Στο σχολείο μας μπορούν να λάβουν μέρος παιδιά ηλικίας από 4+ χρονών και μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει από 20-29 Αυγούστου και υπόσχεται περιπετειώδεις αποδράσεις και πολλή νέες γνώσεις.

Περιβαλλοντικό Περίπτερο, Καψάλη, efstas9412@gmail.com, τηλ. 6985.783607

Υπεύθυνος προγράμματος: Ευστάθιος Λούπας, Περιβαλλοντολόγος - Περιβαλλοντικός Εκπαιδευτής

ΚΟΥΠΕΙΟ BARBER SHOP
Θεμιστοκλής Καλοκαιρινός
ΛΙΒΑΔΙ - ΚΥΘΗΡΑ
27360 31695
6944709968

ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕ ΤΟΥΣ ΒΥΘΟΥΣ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

PHOTO BY EVANGELOS TSICARIDAS

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ότι το Τσιρίγο δεν αποτελεί την καλύτερη επιλογή σε νησί για επιχείρηση με σίγουρη ή μεγάλη κερδοφορία. Η αλήθεια είναι ότι στο Τσιρίγο δραστηριοποιούνται επιχειρηματίες που πρώτα απ' όλα ηττάνε τον εαυτό τους. Αυτές οι δύο αλήθειες όμως έχουν σαν αποτέλεσμα να βλέπουμε ανθρώπους και δραστηριότητες στο νησί που βγάζουν μεράκι, αγάπη και φροντίδα γι' αυτό που κάνουν.

Το Kythera Dive Center έκλεισε επτά χρόνια επιτυχημένης λειτουργίας με πολύ όρεξη, υπευθυνότητα, ζωντάνια, υπέροχες καταδύσεις και ασφαλείς αναδύσεις. Ευχή και ελπίδα όλων να συνεχίσει να αναδεικνύει το πολύ ιδιαίτερο, πλούσιο, πανέμορφο βένθος των Κυθήρων.

Kythera Dive Centre. Tel: 27360-37400 or 6944-314152

«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» GLASS BOTTOM

ΑΥΤΟΣ Ο ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ από το Θεό και τη φύση τόπος, το νησί των Κυθήρων,

έχει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα που εμείς που τα ζούμε δεν δίνουμε μεγάλη σημασία. Ο επισκέπτης που μπορεί να συγκρίνει όμως με άλλα νησιά καταλαβαίνει τη διαφορά αμέσως.

Ένα απ' αυτά είναι η περιήγηση στη βραχο-

νησίδα της Χύτρας αλλήλ και σε άλλες παραλίες με το θρυλικό, πια, πλοίο «Αλέξανδρος» που όλοι το γνωρίζουν ως "Glass bottom". Συνήθως σε άλλα νησιά μια παρόμοια περιήγηση είναι διαδικασία ρουτίνας, απρόσωπη και αυστηρά «μπίζνα». Το project "Glass bottom" όμως είναι εξ ολοκλήρου ανθρωποκεντρικό και βασίζεται μόνο στο μεράκι, την αγάπη, το πάθος και την τρέλα του καπετάνιου Σπύρου.

Η διαδρομή είναι πανέμορφη από μόνη της αλλήλ αυτός ο άνθρωπος τη μετατρέπει σε πανηγύρι. Αυτοσχεδιάζει κάθε φορά, αφουγκράζεται και αισθάνεται τους ανθρώπους και τους κάνει να γελάνε και να περνάνε πολύ καλά. Μια βραχονησίδα με υπέροχα νερά και χρώματα, μπάνιο και παιχνίδι, ξενάγηση με αστεία και το σπουδαιότερο: ένας άνθρωπος που ηττάνε τη δουλειά του, αν μπορούμε να το πούμε δουλεια, που δίνει όλη την ενέργειά του, το πάθος του και την τρέλα του σ' αυτό που κάνει.

Απέναντι στην οικονομική κρίση και τις τεράστιες ηθικοοικονομολογικές δυσκολίες για τη χώρα μας το νησί έχει να αντιπαραθέσει ένα μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα: ανθρώπους σαν τον Σπύρο Κασσιμάτη.

Για κρατήσεις στο Glass Bottom: 6974-022079

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΣΥΜ...ΒΕΝΗ

- παραδοσιακά προϊόντα
- γλυκά κουταλιού
- τουριστικά είδη

Μυλοπόταμος
τηλ: 27360 34378

KYTHERA AT

kse.1993@yahoo.gr

GEOGRAPHY & POPULATION

Kythera (Cerigo) is situated on the southern tip of the Peloponnese. The island is 284 sq.km in area with 66 villages and a population of 4,041.

AUTOMATIC DIALLING CODE

2736-0-

HOW TO GET TO KYTHERA

BY SEA from Piraeus, Gytheion & Neapoli • **F/B PORFYROUSA** Neapoli 2734-0-24004 • Gytheion 2733-0-22207 • Kythera 2736-0-31390. **Time-table p. 21.** **BY PLANE OLYMPIC AIR** 801 801 01 01, 31390, 31848, 33292

TRAVEL AGENCIES

KYTHIRA TRAVEL ferry boat & Olympic Air tickets, Chora, 31390 & Potamos 31848

WHERE TO STAY

HOTELS

AGIA PELAGIA - Pelagia Aphrodite 33926, 6979-330086
Romantica 33834-5/6944-203656
DKAKOFTI - Agnadi 33648 / 6977005024
KAPSALI - Porto Delfino 31940/31941
LIVADI - Aposperides 31790/31925
MITATA - Windmill Resort 6997379000
MYLOPOTAMOS - Athena Resort 31942
APARTMENTS/STUDIOS/VILLAS
CHORA - 6947-627353
KAPSALI - Avgerinos 31189/31821
KALAMOS - Lusso 39100/6975-876415
Vilana Studios 31910/6944-209409
DRIMONAS - Galini Studios 6974-959179
DOKANA - KERAMOTO - 6932-294169
GOUDIANIKA - 6977-019305
KALOKAIRINES Violeta 6937-578512
MYLOPOTAMOS - Yiota 6946-753566
MITATA - Aplinori 33010/6977-692745
AGIA PELAGIA - Annoula 6971-572273
PLATIA AMMOS - Baveas Apartments 33216 / 6977-835675

RENT A CAR

Cerigo 31363/31030/6976-051279
Diakofti Cars 6945-603363 / 6945-800303

TAXI & RENT A BUS

Theodoros Stratigos 6944-441482

ESSENTIAL SERVICES

- **ELECTRICITY** - ΔΕΔΔΗΕ Chora 31207
- **POST OFFICES** Chora 31274, Potamos 33225
- **POLICE** Chora 31206
- **FIRE BRIGADE** Karvounades 33199
- **PORT AUTHORITIES** Diakofti 33280
- **CUSTOMS OFFICE** Kapsali 31262
- **HOSPITAL** Potamos, 33203
- **VETERINARIAN** Livadi, 6974.259871
- **BARBER** (Themis), Livadi, 31695
- **AIRPORT ALEXANDROS ONASSIS** 33292
- **MUNICIPALITY** Chora 31213

FESTIVALS & DANCES

Avlemonas Solstice Dance 22/06
Avlemonas Dance 17/07 & 6/08
Kalokairines Dance 28/07
Mitata Wine Festival 10/08
Potamos Paniyiri Dance 15/08
Fratsia Exhibition & Dance 17/08
Kalamos Dance 15/09
Avlemonas Spring Festival April 2020

KYTHERIAN ASSOCIATIONS

Kytherian Association of Australia
www.kytherianassociation.com.au
Kytherian Society of California
www.ksoca.com, vikki@ksoca.com
Kytherian Association of Queensland is hosting a **GALA BALL**, Black Tie Event, 12/10/2019 Brisbane Convention Centre
Visit: www.kytheraqlid.org.au
Kytherian Brotherhood of QLD
1929 Gympie Rd, Bald Hills 4036

artwork by DAPHNE PETROHILOS

INSTITUTE OF KYTHERAISMOS

8th INTERNATIONAL SYMPOSIUM
November 2019, Brisbane, Australia
kytheraismosbrisbane2019.com

MUSEUMS

- **ARCHAEOLOGICAL MUSEUM** Chora. Exhibition of artefacts brings to light the rich cultural identity of Kythera & Antikythera. Artefacts displayed date from 5000 BC to 3rd Century AD.
- **BYZANTINE MUSEUM**, Kato Livadi 31731 • Appointments to visit byzantine churches 31731

ART & CULTURE

Manolis Sophios Photographic archive.
Evita Sophios photo studio, Potamos Square 33294
Kythera Film Club screenings in courtyard of Chora primary school, Wednesday throughout August
Kefthos Choir Celebrates ten years of song, 14 July, Avlemonas (20.30) and 21 July, Zeidoros, Kapsali (20.30)
Kathleen Jay Art Exhibition 19 July - 2 August, Potamos Cultural Centre
Aliiki Rigou Mosaic studio Aroniadika www.alikirigou.com
Dimitris Mathaios Paintings, Potamos pазari (market) every Sunday morning
Jan's Stone Jewellery Potamos pазari every Sunday morning
Dimitris Kontoleon Art with Stone & Wood Exhibition Avlemonas, 33015 / 6932-699000

CERAMICS

Roussos Kytherian Pottery
Kato Livadi 31124 & Chora 31402

HANDICRAFTS & JEWELLERY

Herovolto Potamos & Chora, 38072
To Ergastiri Mylopotamos 33162
Saita Hand made jewellery. Central square Chora 6978-626150

GIFT SHOP

Accessories, gift ideas, clothing collection designed exclusively for Kythera.
KK - Koutsikou Kythira Chora 31900
Sparaguay Chora 31954

BOOKSTORES

Bibliogatos Livadi & Chora 37077
Alolos Chora 6974-805834

TRADITIONAL EMBROIDERY

Beauty & Tradition Chora 31280. Fine hand-made lace and curtains, embroidery, tablecloths, crocheted blankets.

PHOTOGRAPHER

Chrissa Fatsea - weddings, christenings, events, printing, e-shop products
Potamos 38225, 6974-112419
www.fxphoto-kythera.gr

ADVENTURES ON KYTHERA

Sea excursions: Kapsali, Alexandros Glass Bottom Boat. Visit secluded beaches, Hytra & Elafonissos. Prior reservation necessary. 6974-022079
Kythera Dive Centre - Kapsali 37400, 6944-314152 PADI Scuba Diving
Pyrgos House Canyoning, Mountain Bike, Sea Kayak Tours - Guided Walks in spring & autumn.
Potamos, 6989-863140
Hiking Sign-posted paths
Info: www.kytherahiking.com
Kythera Geo-walks: Discover & photograph Kythera's spectacular phenomena with geologist Markos Megalokonomos. 6973-212898

HEALTH & FITNESS

ELICHRYSOS Herbal remedies. Health & beauty oils. Consultations by appointment. Mylopotamos 33224

GREEK COOKING CLASSES

Learn to cook traditional Kytherian cuisine under Elizabeth's expert guidance. Vilana Studios, Kalamos. 6944-209409

SOUVLAKI / GYROS

LIVADI - Souvlaki 31662

PATISSERIE / CAFE

CHORA Bon Bon fait maison, 31418
KARVOUNADES Glikia & Kalo 38004
LIVADI Maria's Sweets & More 39077

PIZZA & PASTA

LIVADI - Vitsio 31037

CAFE / OUZERI

DKAKOFTI - Cafe Minas 33243
LIVADI - Konomos Coffee House 37333
MYLOPOTAMOS - Ambelos 38281
Platanos Kafention 33397
POTAMOS - O Potamos 34191

TAVERNAS

AGIA PELAGIA - Kaleris 33461
AVLEMONAS - Sotiri's 33722
DKAKOFTI - O Manolis 38230
KAPSALI - Magos 31407
LIVADI - Toxotis 31781
MYLOPOTAMOS - Platanos 33397
PALAIOPOLI - Skandeia 33700

BARS / BEACH BARS

KOMPONADA, LAGGADA organised facilities, cool drinks, snacks, free wi-fi info & reservation 6947-409907

WEDDINGS & RECEPTIONS

PELAGIA APHRODITE HOTEL just 15 m. from the romantic Firi Ammos beach. Ideal location for an unforgettable reception 33926, 6979-330086
TOXOTIS CATERING Livadi 31781

GENERAL STORE

MANEAS - Potamos, 33308

SUPERMARKET

Agia Pelagia Kapsanis 33458
Avlemonas Nikoleta 33804
Karvounades Leontsinis 38018
Kapsali, Livadi Vardas 31011
Tsikalaria Laurantos Bros 31396

TRANSPORT

To/from mainland. Single & part loads
Manolis & Paula Kalligeros, Karvounades 38120, 6937-470911, 6937-470913

If you see flames or smoke / Αν δούμε φωτιά ή καπνό

CALL 199 (Fire Brigade) or **112** (European Emergency Number)
ΚΑΛΕΣΕ ΑΜΕΣΑ το 199 ή το 112

LOCAL PRODUCTS

ATHAMARI Honey, Mitata. Athanasia & Maria Protopsaltis, 33010, 6977-692745
CHRISTOFOROS pure thyme honey, Kalokairines, 38100, 6937.010674
FIRROGI Quality wines & fatourada. Potamos 33654, Chora town square 6972-118656
TO PATITIRI Tsikalaria 6944-770161
STAVROS Chora, 31857, 6976-680884
SYM..VENI Mylopotamos, 34378
TIS MARIAS Chora 31678, Kalokairines 31188, Livadi 39077
TOXOTIS Livadi, traditional local products, herbs & pasta 31781

CAR TROUBLE?

Kondolianika Takis Kassimatis 38087

REAL ESTATE

PRIME LAND FOR SALE in ever-popular Diakofti. 10 building blocks available for immediate sale. Sizes from 361,49 m² to 1098,37 m². Properties are on prime land and close to the sea with superb views and may be consolidated into a larger development. Prices on application. Enquiries to Manolis Kassimatis, +30 27360-31735, +30 6944-889838 realkas@otenet.gr
POTAMOS Firrogi, www.firrogi.gr 33654, 6972-289910, 210-6217475

BUILDING A HOUSE?

Chartered Civil Engineers & Building Permits

- **George Fatsea & Panos Mavrommatis** Livadi 31918, 6944 - 696688, 210-6466981
- **GEOTOPO** Cadastre Land Registration & Surveying Plans. Chora 33293, Livadi 37209, Herakleion, Crete 2810-318460, Athens 210-2710991
- **3M Kythera** Architecture, Design & Construction, Chora 31905, 31814, 6937-226905
- **Valentini Kaimaki** Architect & Engineer Viaradika 33318, 6944-443332
- **Dominiki Kontratarou** Architecture, Design and Construction. Kythera 31364, 6981-447336
- **Andreas Laurantos** Livadi 31862

Restoration of old houses

- **Dimitris Kyriakopoulos**, Karvounades Steel Fixing, Building & Restoration, Supervision, 38030, 6977-668290
- **Destan Kataro** 33069, 6936-641422
- **ALUMIL Fittings** Petros Karaminas Karvounades, 31680, 6936-985625
- **Electrical Appliance Repairs** Panayiotis Kominos, 33909, 6978-292004
- **Plumber** Thanasis Stratigos 6936-641414
- **Electrical Supplies & Kitchen installation.** Welcome stores. Livadi, 31720, Potamos, 33620
- **Indoor & outdoor furniture "My Home"**, Weber bbq's coal fuelled & gas fired / Hills Hoist branded products. Homeware & gifts, Karvounades 6937-470913

LOCAL RADIO

- **Tsirigo FM-105.6** The voice of Kythera worldwide tsirigofm.gr

PETROL / GAS

POTAMOS BP 33380
LOGOTHETIANIKA VERGINA CYCLON 33192
KONDOLIANIKA CYCLON 38270

BANKS

National Bank of Greece Chora 37301
ATM Potamos, Livadi and Avlemonas
Piraeus Bank Chora 37311, 37312

visitkythera™

share your favorite beach photos

Get it now on Google Play

